

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Лопушан Тетяна Володимирівна
Зарудняк Наталя Іванівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Навчально-методичний комплекс
для студентів філологічних спеціальностей

2019

УДК 801.676 (075.8)
ББК 83 (4 Укр)

Рецензенти:

Новаківська Л.В. – доктор педагогічних наук, професор

Ріднева Л.Ю. – кандидат філологічних наук, доцент

Рекомендовано до друку вченою радою факультету української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № __ від 29.05.2019 р).

Лопушан Т.В. Історія української літератури першої половини ХХ століття. Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 156 с.

У навчальному посібнику вміщені матеріали до курсу історії української літератури першої половини ХХ століття для студентів філологічних спеціальностей.

© Лопушан Т.В.,
© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В процесі підготовки вчителя-словесника, філолога-україніста курс історії української літератури першої половини ХХ століття (1917 – 1956 рр.) має особливе значення. Ним логічно продовжується вивчення студентами-філологами історії української літератури від найдавніших часів до наших днів. Тому він є своєрідним підсумком набутих за попередні роки естетико-літературних знань у застосуванні до глибокого студіювання художньої творчості поколінь багатьох українських митців.

Нові наукові праці, присвячені історії новітньої української літератури спираються на такі наукові настанови: об'єктивність і повнота, уникнення ідеологічно-кон'юнктурних наголосів, нашарувань, відродження і повернення в історію української літератури всього того, що заборонялося та замовчувалося в добу тоталітаризму, перегляд з позицій історичної правди й відповідно до наукового обґрунтування критеріїв художнього доробку як тих митців, чий творчий шлях зазнав спотворень і фальсифікацій, так і тих, чий твори були «канонізовані» радянським літературознавством і правила за взірць «соціалістичного реалізму».

Потребує ґрунтовного наукового осмислення період розвитку української літератури першої половини ХХ століття, коли вона іменувалася радянською літературою, коли художнє слово України зазнало нечуваних втрат внаслідок тиску, насилля з боку адміністративно-державницького апарату, переслідувань, репресій, фізичного знищення тисяч представників творчої інтелігенції, що оберталось деформацією таких великих, блискучих талантів, як П.Тичина, М.Рильський, В.Сосюра, М.Бажан та інших. В історію новітньої української літератури тепер повертаються раніше виключені із суспільної свідомості імена талановитих митців, що дає можливість говорити про здобутки нашої літератури, так і про те, як ці здобутки були позбавлені впливу на розвиток літературного процесу.

При подачі портретів письменників надається особлива увага питанням майстерності, характеристиці індивідуальних стилів, поетики, визначенню місця творчої діяльності того чи іншого автора в літературному процесі.

Вивчення історії української літератури першої половини ХХ століття має враховувати знання студентів, набуті при вивченні попередніх періодів розвитку українського національного письменства. Необхідно простежити типологічну спорідненість з аналогічними явищами та тенденціями у творчості письменників новітньої української літератури, допомогти студентові зрозуміти тенденції розвитку новітньої української літератури, її взаємопов'язаність із світовою літературою Заходу і Сходу. Пам'ятаючи при цьому, що українська література з давніх-давен освіжалася впливами, але постійно виявляла відпорність на їхній денационалізаційний тиск, що запозичений «привозний елемент» (І.Франко) українською літературою націоналізується, «одомашнюється».

Цей курс також повинен узагальнити розуміння майбутніми словесниками загальнолюдської та національної специфіки української

літератури, зокрема особливостей її розвитку, мистецької і суспільної функції в ХХ столітті.

Вивчення української новітньої літератури передбачає глибоке ознайомлення майбутніх вчителів з найяскравішими постатями в літературному процесі даного, але в широкому вітчизняному та світовому контексті. Він передбачає також всебічне студіювання конкретних художніх текстів, насамперед мистецьки повноцінних.

Під час лекційних і практичних занять, готуючи індивідуальні реферати, студенти-філологи удосконалюють методiku аналізу тих чи інших літературних творів, навички вивчення їхнього місця в історії рідного письменства і в світовому процесі, відшліфовуватимуть свій естетичний смак, «власне» прочитання і оцінку літературних явищ, процесів, постатей митців.

Програма вводиться на підставі принципу об'єктивного історизму, спрямовуються на осмислення специфіки української літератури ХХ ст., котра компенсувала відсутність багатьох сфер національної культури, поєднуючи свою соціальну заангажованість із естетичною функцією і виконуючи не лише художній а й культурологічну, націотворчу роль. Враховуються погляди на розвиток української літератури С.Єфремова, Д.Чижевського, М.Возняка, М.Зерова, О.Білецького, Ю.Шереха, Інституту літератури ім.Т.Шевченка НАН України, а також набутки історіографії, філософії культури, герменевтики, структуралізму, психоаналізу тощо – за способом зіставлення, а не протиставлення.

Мета курсу полягає в ознайомленні з основними етапами розвитку української літератури першої половини ХХ століття, проблемами дослідження української белетристики доби «розстріляного Відродження» та соцреалізму, понятійним апаратом та основними проблемами найновіших літературно-теоретичних досліджень даного періоду.

Завдання курсу:

– ознайомити студентів з основними етапами й закономірностями розвитку української літератури I половини ХХ століття (1900-1956 рр.), найважливіші факти літературного процесу в органічній єдності материкової і діаспорної літературної спадщини та суспільно-політичних процесів в Україні та світі;

– дати уявлення про процес становлення і утвердження модернізму і його напрямів, що формувалися на базі національних та світових традицій і здобутках провідних представників красного письменства, стильових напрямків і течій модерністської літератури;

– з'ясувати суспільну роль художньої літератури, її значення в формуванні національної свідомості, духовності, морально-етичних та естетичних засад;

– розкрити основні етапи життєвого і творчого шляху найвизначніших письменників, найважливіші біографічні відомості інших

майстрів слова, творчість яких вивчається в курсі, їх місце в становленні світоглядних позицій митців, їх самотнього стилю, поетики;

– з'ясувати місце й значення кожного програмного твору в мистецькому доробку письменника та в літературному процесі даного періоду, їхню оцінку сучасною літературною критикою;

– виділити теми, ідеї, особливості композиції, стилю програмових творів, характерні риси епохи, відображені в них, значення дійових осіб вивчених творів.

Студенти повинні знати:

– особливості художньої літератури як виду мистецтва;
– основні тенденції розвитку української літератури першої половини ХХ століття, дискусійність питання, найважливіші факти літературного процесу цього періоду;

– періодизацію української літератури першої половини ХХ століття та головні здобутки кожного періоду;

– найважливіші відомості про творчі методи й літературні напрями, різні погляди дослідників на названі явища;

– основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників;

– місце та значення найвизначніших творів у доробку письменника та в літературному процесі відповідного періоду;

– оцінку вивчених творів у літературознавчих дослідженнях та критичних статтях;

– місце українського письменства в загальноєвропейському літературному процесі.

Студенти повинні вміти:

– робити аналітичний огляд літературно-критичних статей та досліджень щодо творчості окремих персоналій та літературного процесу взагалі;

– виявляти основні проблеми у творі, що вивчається;

– з'ясувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника;

– виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів;

– зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати;

– аргументувати теоретичні міркування переконливими прикладами;

– зіставляти кілька творів, проводячи компаративний аналіз на різних рівнях текстів;

– самостійно здобувати і систематизувати знання з різних тем;

– працювати з каталогом, періодикою;

– користуватися Інтернетом;

користуватися довідковими джерелами, зокрема, літературними енциклопедіями та словниками літературознавчих термінів.

Програма теоретичного курсу

МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ. УКРАЇНСЬКА ПРОЗА 20-30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика літературного процесу. Основні тенденції розвитку прози в 20-30-х роках ХХ століття

Тема 1. *Основні тенденції розвитку української літератури першої половини ХХ ст. «Розстріляне Відродження». Соціалістичний реалізм.*

«Розстріляне відродження» – умовна назва письменників 20-х років, репресованих комуністичною системою. Піднесення націотворчих та художніх сил, провідна роль у них літератури. Характеристика літературних угруповань («Гарт», «Плуг», «Ланка» – згодом МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ, Аспанфут – згодом Нова Генерація, «Авангард», ВУСПП, «Молодняк», «Західна Україна»), більшість з них – зосереджена на позахудожніх засадах, частина (МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ) – зорієнтована на достеменно творчі проблеми. Роль періодичних видань у циркуляції творчих ідей – журнали «Мистецтво», «Шляхи мистецтва», «Червоний шлях», «Життя і Революція», «Плужанин», «Гарт», «Молодняк», «Універсальний журнал», «Нова генерація» та альманахів «Гроно», «Жовтень», «Арена», «Літературний ярмарок» та ін. Джерело духовного потенціалу покоління «розстріляного відродження» – в пробудженні українства на початку ХХ ст.

Спалах Літературної дискусії 1925 – 1928 рр., порушення онтологічної проблеми: бути чи не бути українській літературі, українській культурі, українській нації. Перехоплення ініціативи компартією, груба підміна естетичних понять політичними, зрив дискусії і перехід до репресій, починаючи з процесу СВУ (1930). Провал штучно створеного за ініціативою комуністичних ідеологів «пролетарського реалізму» та призову «ударників» у літературу. Потреба осмислення великої спадщини українських поетів, прозаїків, драматургів, літературознавців та ін. представників творчої інтелігенції 20-х років з позиції об'єктивного історизму.

Розмаїття стильових тенденцій, активні пошуки шляхів розвитку української літератури, маніфести, полеміки. Особливості авангардизму як відгалуження модернізму, його відмінні риси від модернізму, підкреслення епатажного етикету, спрямованість на деструкцію мистецтва; скандал, шоу, вказування на глухі кути того чи того стилю. Український футуризм у порівнянні з італійським та російським, роль М. Семенка в його культивуванні. Етапи еволюції: кверофутуризм із романтизацією урбаністичних темпоритмів та богемного бунту, панфутуризм з обстоюванням провокаційного та безперспективного метамистецтва, Нова

Генерація із псевдохудожньою функціональною поезією, що ілюструвала політику компартії. Специфіка різновидів українського футуризму: Неоліф (Москва), ШТЕМБОВСЕГІЇ (Львів), «Жовтневе коло» (Прага), неспіввіднесеність маніфестів та літературної творчості футуристів.

Спроби запровадження В. Поліщуком конструктивізму (динамізму-спіралізму).

Радикальні ознаки революційного романтизму у порівнянні із класичним романтизмом та неоромантизмом, його ригористичні та експансивні ознаки, їх прояв у ліриці В. Еллана, В. Чумака, Л. Первомайського та ін. Версифікація прихильників так званої «романтики буднів». Спроба подолання канонічних нормативів романтизму: популярність стихійної лірики В. Сосюри. інтенсивні пошуки іманентної стильової манери в поемах «Червона зима», «Махно», «Мазепа», висвітлення драми «двох Володьок»; культура поетичних експериментів М. Йогансена (збірки «Д'горі», «Крокове коло», «Ясен»), імпульсивна лірика О. Близька.(збірки «За всіх скажу», «Книга балад», «Мій друг Дон Жуан»).

«Соціалістичний реалізм» – штучний напрям у літературі та мистецтві, заснований на підвалинах марксизму-ленінізму, ініційований компартією, можливий лише в межах соціалістичного режиму. Деформація естетичних категорій, надання їм політичного, вузько класового змісту. Запровадження на теренах письменства позахудожнього за походженням принципу партійності. Дискредитація принципу народності. Використання принципу інтернаціоналізму для нівеляції національного духу письменства.

Створення Спілки письменників з «комуністичною фракцією» в ній, тиражування резолюцій та постанов про «політику партії в галузі художньої літератури». Унеможливлення розкриття таланту на іманентній основі за таких умов, узаконення репресій (у 30-ті роки знищено три чверті українського письменства) впродовж усієї історії СРСР. Перетворення небагатьох впокорених радянською владою письменників на «класиків соціалістичного реалізму» (П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, М. Бажан, Ю. Яновський та ін.) Адекватна відповідь О. Корнійчука на запити «соцреалізму» – майстерна імітація драми у п'єсах «Загибель ескадри», «Платон Кречет», «Богдан Хмельницький», «В степах України». Виникнення творів неперепутної художньої вартості всупереч доктрині «соцреалізму»: «Труна Тімура» М. Бажана, «Чотири шаблі» та «Вершники» Ю. Яновського, п'єси І. Кочерги «Майстри часу», «Свіччине весілля», лірика В.Свідзинського, діалогія «Людолови» З. Тулуб.

Розгортання можливостей історико-філологічного методу філологічної школи В. Перетца у студіях його учнів – М. Гудзія, С. Маслова, Л.Білецького, П. Филиювича, М. Зеровата ін., формально-естетичні дослідження Ю. Меженка, Б. Якубовського, Г. Майфета та ін., елементи рецептивної та феноменологічної естетики у розвідках О. Білецького, акценти психоаналізу (С. Балей, В. Підмогильний) у літературознавстві. Традиції вульгарного соціологізму (В. Коряк, Б. Коваленко та ін.)

Література до теми:

Двадцять років: Літературні дискусії, полеміки. – К., 1991. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1999.

Жулинський М. Із забуття в безсмертя: Сторінки призабутої спадщини. – К., 1990.

З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій. – К., 1991.

Ільєнко І. У жорнах репресій: Оповіді про українських письменників. – К., 1995.

Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. За редакцією В.Г.Дончика. – К., 1998.

Ковалів Ю. Романтична стильова течія в українській поезії 20-30-х років. – К., 1988.

Ковалів, Юрій Іванович. Історія української літератури кінець ХІХ - поч. ХХІ ст.: у 10 т. Т.1. У пошуках іманентного сенсу : підручник / Юрій Іванович Ковалів . – Київ : Академія, 2013 . – 510 с.

Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933 років: Поезія — проза — драма — есей/ Упорядк. Ю. Лавріненко. — К.: Просвіта, 2001. — 794 с.

Тема 2. Основні тенденції розвитку української прози першої половини ХХ століття.

Формування нової української прози 20-х років, її рух від малої епічної форми (А.Заливчий, Г. Михайличенко, Г. Косинка, І. Дніпровський, М. Хвильовий та ін.) до романних форм. Її жанрово-стильовий спектр.

Експериментальна проза: «Жанна-батальйонерка» Г. Шкурупія, «Подорож доктора Леонардо та його коханки Альчести у Слобожанську Швейцарію» М. Йогансена, «Золоті лисенята» М. Ялового, «Вертеп» А. Любченка, «Майстер корабля» Ю. Яновського, «Дівчинка з ведмедиком» В. Петрова (Домонтовича) та ін.

Осмислення національної трагедії в новелах Г. Косинки «На золотих богів», «В житах», «Політика», «Гармонія», в повісті «Смерть» Б. Антоненка-Давидовича, спроба осмислення колізій сучасності у романах «Робітні люди» М. Івченка, «Чорний ангел» О. Слісаренка, «Бур'ян» А. Головка та ін.

Історична проза як актуалізація генетичної пам'яті («Богун» О. Соколовського), жанрове збагачення такої прози, прийом біографізму у творах В. Петрова (Домонтовича): «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша».

Література до теми:

Двадцять років: Літературні дискусії, полеміки. – К., 1991. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1999.

Жулинський М. Із забуття в безсмертя: Сторінки призабутої спадщини. – К., 1990.

З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій. – К., 1991.

Льєнко І. У жорнах репресій: Оповіді про українських письменників. – К., 1995.

Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. За редакцією В.Г.Дончика. – К., 1998.

Ковалів, Юрій Іванович. Історія української літератури кінець ХІХ - поч. ХХІ ст.: у 10 т. Т.1. У пошуках іманентного сенсу : підручник / Юрій Іванович Ковалів . – Київ : Академія, 2013 . – 510 с.

Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933 років: Поезія — проза — драма — есей/ Упорядк. Ю. Лавріненко. — К.: Просвіта, 2001. — 794 с.

Тема 3. Творчість М.Хвильового.

Місце і роль М.Хвильового в літературно-мистецькому житті України. Новаторство збірки «Сині етюди». Романтика вітаїзму. Проблематика повісті «Санаторійну зону». Крах ідей та ілюзій революційних романтиків. Проблеми національного буття. Доля твору. Майстерність сатири в повісті «Іван Іванович». Порушення важливих проблем національно-культурного відродження України у «незакінченому» романі «Вальдшнепи» (1926), суголосних з дискусійними статтями письменника («Камо грядеши», «Думки протитечії», «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія»). Деградація носіїв комуністичної ідеї (Карамазов), протиставлення їм вольових, цілеспрямованих особистостей (Аглая). Посилення елементів публіцистики у прозі М. Хвильового. Вплив письменника на розвиток української літератури 20-х років (А. Головка, О. Копиленко та ін.). Сучасна критична та літературознавча оцінка його творчості.

Література до теми:

Бондаренко, Юрій. Феноменальна та рутинна історія у прозі Миколи Хвильового: зони конфліктів і небезпек / Ю. Бондаренко // Слово і час. - 2009. - N 2. - С. 74-81.

Вісич, О. А. Самообраз Миколи Хвильового [Текст] / О.А. Вісич // Гуманітарні науки : Науково-практичний журнал. - 2004. - N1. - С. 84-88.

Гергун, Н. Романтичне зображення революції та її героїв у ранній творчості Миколи Хвильового. Новели «Слонський Яр», «Кіт у чоботях», «Мати»: Особистісно зорієнтований урок з української літератури в 11-му класі [Текст] / Н. Гергун // Сільська школа України. - 2008. - №11 . - С. 34-36

Огородник, І. Т. «Так душі почину і краю немає...» (Тарас Шевченко і Микола Хвильовий) [Текст] / І.Т. Огородник, В.Г. Полтавчук // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N6. - С. 19-20

Голубенко, П. Трагедія Миколи Хвильового. [] : збірник / П. Голубенко // Хроніка - 2000 : Український культурологічний альманах. Випуск 39-40. - Київ : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2000. - С. 152-165.

Демчук, О. В. Микола Хвильовий у тексті і поза ним : Лекція-літературознавче дослідження [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 115-126 .

Дзюба, І. Микола Хвильовий: «Азіятський ренесанс» і «психологічна Європа» [Текст] / І. Дзюба // Дзеркало тижня. - 2005. - №40(15 жовтня). - С.13.

Дзюба, І. Микола Хвильовий: «Азіятський ренесанс» і «психологічна Європа» [Текст] / І. Дзюба // Слово Просвіти. - 2005. - №44 (3-9 листопада), №45(10-16 листопада). - С. 6; 11-12.

Дунай П. Микола Хвильовий-сейсмограф доби соціальної і мистецької безвиході [Текст] / Дунай П. // газ.Укр.мова та література. - 1998.-N35 Ковалів, Юрій. Деміфізація світу як тексту у прозі Миколи Хвильового [Текст] : фрагменти / Ю. Ковалів // Дивослово. - 2006. - N6. - С. 43-48.

Жулинський, М. Микола Хвильовий [Текст] / М. Жулинський // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - N3. - С. 55-62

Задорожна Л.М. Микола Хвильовий [Текст] / Задорожна Л.М. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.234-236.

Лаврусевич, Н. О. Матеріали до вивчення новели Миколи Хвильового «Я (Романтика)». 11 кл [Текст] / Н.О. Лаврусевич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N6. - С. 17-18.

Мовчан Р. «Шлях безумної подорожі».Микола Хвильовий [Текст] / Мовчан Р. // газ.Укр.мова та література. - 1998.-N10

Мовчан, Р. Ще раз про Миколу Хвильового, або Ното Ludens в українській прозі 20-х років [Текст] / Р. Мовчан // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - N3. - С. 39-55.

Нестелєєв, М. Романтична візія суїцидальних мотивів у новелістиці Миколи Хвильового [Текст] / М. Нестелєєв // Слово і час. - 2010. - N 10. - С. 23-33.

Поетична хрестоматія: Микола Хвильовий [Текст] : Вірші українських поетів про М.Хвильового // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002.-N3. - С.168-174.

Поліщук, Я. Credo Миколи Хвильового [Текст] / Я. Поліщук // Поліщук Я.О. Література як геокультурний проект : Монографія / Я. О. Поліщук. - Київ : Академвидав, 2008. - С. 150-165 .

Свербілова, Тетяна. Російська культура як «інший» у спадщині Миколи Хвильового та модель подолання окциденталізму у проекті Миколи Куліша / Т. Свербілова // Слово і час. - 2010. - N 1. - С. 3-17.

Снегір'ова В. Микола Хвильовий і Михайло Булгаков: пізнання революції [Текст] / Снегір'ова В. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2000.-N2. - С.46-50.

Солод Ю.Д. Микола Хвильовий - романтик революції [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас. Вид.2. - К.,1999. - С.124-138.

Коваль, В. К. Сталінський вирок Миколі Хвильовому [Текст] / В. К. Коваль // Коваль В.К. Серце моє в колючому дроті... : Есе. Спогади. Документи / В.К. Коваль. - Київ : Дніпро, 2005. - С. 314-338.

Сулима, Микола. Микола Бажан: Між Михайлом Семенком і Миколою Хвильовим [Текст] / М. Сулима // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - №10. - С. 18-24.

Твердоступ, Алла. Героїко-романтичні твори Миколи Хвильового [Текст] : два уроки з укр. літ. в 11 кл. / А. Твердоступ // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 6. - С. 24-28.

Тимків, Надія. Позиція автора в новелі «Я (Романтика)» та в повісті «Сентиментальна історія» Миколи Хвильового: На рівні тексту і підтексту [Текст] / Н. Тимків // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №4. - С. 10-14.

Швець Г. Система уроків вивчення творчості Миколи Хвильового [Текст] : (Перший і другий уроки) / Швець Г. // Дивослово. - 2000.-№8. - С.43-52.

Швець Г. Система уроків вивчення творчості Миколи Хвильового [Текст] : (Третій і четвертий уроки) / Швець Г. // Дивослово. - 2000.-№9. - С.40-48.

Шевельов, Ю. Літ Ікара (Памфлети Миколи Хвильового) [Текст] / Ю.Шевельов // Шевельов Ю. В. Вибрані праці : У 2 кн. / Ю. В. Шевельов ; упоряд. І. Дзюба. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. - Кн. 2 : Літературознавство. - С. 287-342.

Шкандрій, М. Олімп проти Просвіти: Микола Хвильовий дискутує з Сергієм Пилипенком. Харків, 1925-1926 роки [Текст] / М. Шкандрій // Шкандрій М. Модерністи, марксистки і нація : Українська літературна дискусія 1920-х років / М. Шкандрій ; пер. з англ. М. Климчук. - Київ : Ніка-Центр, 2006. - С. 85-107.

Шуляр В. Микола Хвильовий. Життя і творчість. «Я (Романтика)» [Текст] : Етюдні заняття / Шуляр В. // газ.Українська мова та література. - 2000.-№34. - С.1-3.

Юрченко, Володимир. Бінарність творчого мислення Миколи Хвильового [Текст] : лінія анарх - Карно у повісті «Санаторійна зона» / В. Юрченко // Дивослово. - 2006. - №1. - С. 56-58.

Тема 4. Григорій Косинка.

Життєвий і творчий шлях письменника. Періодизація творчості Г.Косинки. Рання новелістика Григорія Косинки, художні пошуки митця. Захоплення автора імпресіоністичною стилістикою (розірвані фрази, спроби ритмізувати прозовий текст); зрідка продуктивне звертання до «чистого» романтизму (принцип бінарного протиставлення зображеного, погляд на

нього з «поетичної висоти») – новели «Мент», «На золотих богів», «Троєкутний бій».

Памфлет «Неньковці». Узагальненість мети. Вияв здібностей сатирика і гумориста.

Другий період творчості. Особливості зображення постреволуційної дійсності. Лірико-імпресіоністичне змалювання картин громадянської війни, їх глибокого трагізму («На золотих богів»), відтворення внутрішнього стану людини у драматичних ситуаціях («В житах»).

«Заблуканість» героїв прозаїка («Десять», «Темна ніч», «В житах», «Анархісти»).

Образ нових будівничих життя («Товариш Гавриш», «Темна ніч», «Десять», «Політика»). Етапність в творчості письменника другої половини 20-х рр. новели «Політика».

Оповідання «Фавст» – вершина творчості письменника. Відображення філософії українського селянства в новелі «Фавст».

Література до теми:

Березюк, Віра. Григорій Косинка - зоряний син України : урок - усний журнал / В. Березюк // Українська література в загальноосвітній школі. - 2009. - N 12. - С. 15-18.

Бойко, Ю. Григорій Косинка [Текст] / Ю. Бойко // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N2. - С. 62-64

Гаєвська Н.М. Григорій Косинка [Текст] / Гаєвська Н.М. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.236-238.

Лавріненко Ю. Григорій Косинка [Текст] / Лавріненко Ю. // Дивослово. - 2001.-N6. - С.29-30.

Мовчан, Раїса. Григорій Косинка: зблизька і на відстані [Текст] / Р. Мовчан // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - N10. - С. 18-24 .

Петров В. Григорій Косинка [Текст] / Петров В. // Петров В. Діячі української культури (1920-1940 рр.): Жертви більшовицького терору. - К.,1992. - С.36-39.

Приходченко, Катерина. Тести за темою : «Григорій Косинка» / К. Приходченко // газ. Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 52-58

Солод Ю.Д. Григорій Косинка - найвидатніший новеліст 20-х років [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за ІІ клас. Вид.2. - К.,1999. - С.115-123.

Штонь Г.М. Григорій Косинка [Текст] / Штонь Г.М. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.160-172.

Тема 5. Валер'ян Підмогильний.

Життєвий шлях письменника.

Рання творчість В. Підмогильного, перші психоаналітичні оповідання: «Добрий Бог», «Гайдамаки», «Пророк». Вплив В. Винниченка та європейської класики на В. Підмогильного. Образи антиподів як проблема змагання тілесного і духовного інстинкту і розуму. Натуралістичні деталі. Стильовий синтез у творчості В. Підмогильного: оповідання «Старець». Вплив шопенгауерівської філософії на творчість В. Підмогильного. Нові експериментальні пошуки в оповіданні «В епідемічному бараці». Переосмислення творчості французьких авторів В. Підмогильним (А. Франс, Гі де Мопассан). Прояв філософського скептицизму в оповіданні «Комуніст». Повість «Остап Шаптала» – підґрунтя фрейдизму. Ряд новел про голод; «Проблема хліба», «Собака», «Син» та ін. Твори, присвячені українським визвольним змаганням, – «Повстанці», «Третя революція». Конфлікт особистості та колективістської ідеології – «Сонце сходить», «Історія пані Ївги».

Велика проза: складність характерів, нівеляція особистості, моральних ідеалів персонажів у атмосфері міста («диалогія»-антитеза «Місто» – «Невеличка драма»). Інтелектуально-психологічний роман «Місто», драма українського маргинала (як і в повісті «Остап Шаптала»). Доля національного відродження в романі «Невелика драма». Проблема раціонального та ірраціонального в «Повісті без назви».

Інтелектуалізм прози В. Підмогильного. Особливості стилю письменника, місце в становленні психологічної неореалістичної прози.

Література до теми:

Градовський А.В. Сповідь двох жуїрів [Текст] : «Любий друг» Мопассана і «Місто» В. Підмогильного. 10 клас / Градовський А.В. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 1999.-№3. - С.16-19.

Загайна Н. З тривогию і боротьбою за людину [Текст] : Рекомендаційний список літератури про життя та творчість В. Підмогильного (1901-1937) / Загайна Н. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах. - 2002.-№5. - С.206-208.

Костенко Х. Портрет у малій прозі Валер'яна Підмогильного [Текст] : Екзистенційний ракурс / Костенко Х. // газ. Українська мова та література. - 2000.-№37. - С.10-11.

Логвіненко Н. Валер'ян Підмогильний [Текст] : Урок вивчення біографії письменника / Логвіненко Н. // газ. Українська мова та література. - 2000.-№37. - С.8-10.

Луцій С. Концепція «життя - базар» у творах Володимира Винниченка та Валер'яна Підмогильного [Текст] / Луцій С. // Українська мова та література. - 2002.-№3. - С.20-21.

Луцій С. На варті страждань і пошуків людини [Текст] : (В. Підмогильний) / Луцій С. // газ. Українська мова та література. - 2001.-№5. - С.3-5.

Луцій С. Плужник і Підмогильний: у складних філософських пошуках [Текст] / Луцій С. // газ.Україна мова та література. - 1999.-№4

Мельник, В. Суворий аналітик доби Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. [Текст] : научное издание / В. Мельник // Досвід кохання і критика чистого розуму : Валер'ян Підмогильний: Тексти та конфлікт інтерпретацій / Упоряд. О. Галета. - Київ : Факт, 2003. - С. 341-352 .

Мовчан Р. Підмогильний - перекладач [Текст] / Мовчан Р. // газ.Українська мова та література. - 2001.-№5. - С.1-2.

Наєнко, М. Підмогильний як художник і «ворог режиму»: (Рец. на кн.: М. Тарнавський. Між розумом та ірраціональністю. Проза В. Підмогильного.-К., 2004) [Текст] / М. Наєнко // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - №6. - С. 71-74 .

Пахаренко В. Поєдинок з Левіяфаном [Текст] : Міт і псевдоміт в українській літературі 20-х років /М.Хвильового, М.Куліша, Г.Косинки, В.Підмогильного, Б.Антоненко-Давидовича, А.Головка / Пахаренко В. // Українська мова та література. - 1999.-№25-28,№37.

Становлення української прози 20-30-х років: А.Головка, М.Хвильовий, В.Підмогильний, Г.Косинка, Ю.Яновський [Текст] // Українська література ХХ ст.:Навч.посібник для вчителів та учнів 10-11 класів серед.шкіл. - К.,1993. - С.16-39.

Шерех Ю. Білок і його забурення [Текст] : «Невеличка драма» В.Підмогильного / Шерех Ю. // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: В 3 т. Т.1. - Харків,1998. - С.434-443.

Шерех Ю. Людина і люди [Текст] : «Місто» Валеріяна Підмогильного / Шерех Ю. // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: В 3 т. Т.1. - Харків,1998. - С.81-92.

Шерех Ю. Людина і люди [Текст] : («Місто» Валеріяна Підмогильного) / Шерех Ю. // газ.Українська мова та література. - 2000.-№37. - С.6-8.

Тема 6. Творча спадщина Андрія Головка.

Творча спадщина А. Головка, імпресіонізм як елемент поетики ранньої творчості письменника («Пасинки степу», «Зелені серцем», «Червона хустина», «Пилипко» та ін.). Проблематика роману «Бур'ян», художні особливості.

Література до теми:

Віталій Жежер. Андрій Головка застрелив тих, кого любив — Газета по-українськи, № 504 за 30.11.2007.

Протокол допитування винуватця // Український Вісник. — 1988. — № 11-12. — С. 57.

Сергей Ярмолук. «Я, Андрей Головка, дезертир, убийца, писатель...» — «Факты и комментарии», 12.03.1999. (рос.)

Чорновіл, В. «Душогуб» чи класик соурреалізму? // Український Вісник. — 1988. — № 11-12. — С. 52-56.

Тема 7. Петров Віктор – Домонтович В.

Загадки долі вченого, літератора, розвідника. Представник неокласичної прози. Письменник і МУР. Відображення морально-етичних, соціофілософських проблем часу («Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»). Показ безперспективності національного безгрунтя, спроба героя знайти розраду і схованку в коханні, інтимних стосунках («Без ґрунту»). Біографічна проза: історичні романи-біографії («Романи Куліша», «Аліна і Костомаров»). Оповідання, статті.

Розповідь-спогад про колег-неокласиків («Болотяна Лукроза»).

Література до теми:

Андрєєв, В. М. Віктор Петров: «скіфський сюжет» інтелектуальної біографії [Текст] / В.М. Андрєєв // Український історичний журнал. — 2010. — N 2. — С. 190-202.

Белімова, Тетяна. Література українського модернізму: «Дівчина з ведмедиком» Віктора Домонтовича [Текст] / Белімова Т. // Українська література в загальноосвітній школі: Науково-методичний журнал. — 2004. — N7. — С. 12-15.

Бондаренко, Алла. Художнє новомислення у текстах Віктора Домонтовича [Текст] / А. Бондаренко // Дивослово. — 2007. — N2. — С. 42-47.

Брайчевський, М. В. П. Петров – учений-універсал [Текст] / Брайчевський М. // Слово і час. — 2002. — № 10

Василишин, І. Віртуальний світ українського екзистенціалізму (Ю.Косач і В.Домонтович) [Текст] / І. Василишин // Слово і час. — 2003. — N6. — С. 70-75.

Гірняк, М. Гра масок і багатолікність у контексті проблеми авторської ідентичності (на матеріалі інтелектуальної прози Віктора Петрова-Домонтовича) // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Випуск 9. — К.: Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2005. — С.41-49.

Горбик, Р. Знімання масок, або Лист у вічність: Віктор Домонтович і світовий контекст [Текст] / Горбик Р. // Вітчизна. — 2001. — №11-12. — С.136-143.

Грегуль, Галина. Загублена доля в життєвих (не)правдоподібностях доби: за романом В. Домонтовича «Дівчина з ведмедиком» / Г. Грегуль // Дивослово. — 2009. — N 5. — С. 52-55.

Гусейнова, Олена. Елементи архітектурного дискурсу в українському урбаністичному романі («Без ґрунту» В.Домонтовича) [Текст] / О.Гусейнова // Слово і час: Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. — 2004. — N11. — С. 18-23.

Загоруйко, Ю. Митець невизначеної долі. Віктор Петров-Домонтович [письменник, літературознавець] [Текст] / Загоруйко Ю. // Слово і час. – 1992. – №7. – С. 25-33.

Конончук, Надія. Філософія новітньої «людини у футлярі» : У романі Віктора Петрова (Домонтовича) «Доктор Серафікус» [Текст] / Н. Конончук // газ.Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 19-28

Корогодський, Р. Проблеми екзистенційного вибору. Постать Віктора Петрова [Текст] / Корогодський Р. // Українська мова мова та література. – 2006. – Ч. 20. – С. 7-8.

Корпусова, Валентина. З архіву Віктора Петрова (Домонтовича) [Текст] / В. Корпусова // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2006. - N5. - С. 73-76. - Бібліогр. .

Мариненко, Юрій. Топос ностальгії В. Домонтовича: повість «Без ґрунту» / Ю. Мариненко // Дивослово. – 2009. – N 5. – С. 47-51.

Матвієнко С. Опосередковане зізнання: Віктор Петров та його «Особа Сковороди» [Текст] / Матвієнко С. // Слово і час. - 2002.-N10. - С.54-60.

Медведева О. «Апостоли» Домонтовича: вияв духовної сутності українського народу [Текст] / Медведева О. // Українська література в загальноосвітній школі. – № 10. – 2010. – С.6-7.

Нестерова, А. Віктор Петров-Домонтович - доктор парадокс. [Текст] / А. Нестерова // Друг читача. - № 16. - С. 5

Ульяновський, В. «В пустелі мені з'явився біс», або про темну мантію Віктора Петрова [Текст] / Ульяновський В. // Філософська і соціологічна думка. – 1995. – № 1-2. – С. 182-190.

Філатова, О. Коли поет стає ученим, а учений поетом... (Модель авторської естетично-образної свідомості в романізованих біографіях Віктора Петрова-Домонтовича) [Текст] / Філатова О. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах. – 2008. – №5. –С. 92-100.

Шерех Ю. Віктор Петров, як я його бачив [Текст] / Шерех Ю. // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеолоґія: В 3 т. Т.3. - Харків,1998. - С.88-98.

Шерех, Ю. Про твір Віктора Домонтовича «Доктор Серафікус» [Текст] / Шерех Ю. // Березіль. – 1991. – № 9. – С. 175-184.

Тема 8. Проза Юрія Яновського.

Життєвий шлях письменника. Постійні пошуки, вірність власним мистецьким переконанням про правомірність романтичного відтворення ще не знаних в історії форм життя, чутливість до появи паростків нового. Ліризм, поєднання реалістичного з романтичним.

Ранні твори. Романтичне підґрунтя перших оповідань митця. Проблема духовного оновлення людини і суспільства («Мамутові бивні», «Кров землі»). Романтичність подій і характерів, роздуми про суть людського

життя, велич творчої праці («Байгород», «Рейд», «Чотири шаблі», «Майстер корабля»).

Проблематика романістики (романи «Майстер корабля», «Чотири шаблі», «Вершники»). Ідея збереження роду українського, національного визволення. Дискурс «романтики вітаїзму» у творчості Яновського: концепція людини творчого пориву, ідея життєствердження тощо. Провідна тема творчості – романтико-героїчне зображення подій громадянської війни. Романтичний пафос роману «Чотири шаблі». Своєрідність композиції твору.

Багатство змісту, досконалість художньої форми, жанрова своєрідність роману «Вершники». Показ героїзму народу в боротьбі за Кращу долю. Поєднання в ньому ознак народної думи, героїчної поеми, новелістичного роману; реалізму та романтизму. Автор у творі.

Драматургія Ю.Яновського. Реалістична драма «Дочка прокурора». Проблема виховання дітей та наступності поколінь. Напруженість та динамічність сюжету. Образи Лілі Чуйко та її батьків. Виховне значення п'єси.

Новели періоду Другої світової війни (збірка «Земля батьків», «Київські оповідання»).

Значення творчості Яновського. Перетворення небагатьох впокорених радянською владою письменників на класиків соцреалізму (Тичина, Яновський та ін.). Виникнення творів неперебутньої художньої вартості всупереч доктрині «соцреалізму» («Чотири шаблі» Яновського).

Література до теми:

Бернадська Н. Юрій Яновський [Текст] / Бернадська Н. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N45. - С.1-3.

Зеров М. Юрій Яновський [Текст] : До 100-річчя від дня народження / Зеров М. // Українська культура. - 2002.-N6. - С.10-12.

Клочек, Г. Юрій Яновський - Костянтин Паустовський - Олександр Грін: деякі паралелі [Текст] / Г. Клочек // Слово і час. - 2003. - N3. - С. 71-77 .

Лауреат премії імені Ю.Яновського 2001 р.: Ярмиш Юрій за цикл новел-фантазій, опублікованих у журналі «Вітчизна» (N9-10, 2001р.) [Текст] // Літературна Україна. - 2001.-N47(20 грудня). - С.6.

Маланюк Є. Юрій Яновський (28 лютого 1954 р.) [Текст] / Маланюк Є. // Маланюк Є. Книга спостережень: Статті про літературу. - К.,1997. - С.329-332.

Мовчан Р.В. Юрій Яновський «Чотири шаблі» (зразок аналізу) [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.25-29.

Мовчан Р.В. Юрій Яновський [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.15-41.

Наєнко М. Життя летить уперед.Юрій Яновський:Вступне слово [Текст] / Наєнко М. // Золотий гомін:Українська література:Хрестоматія для 11 кл.серед.шк. - К.,1997. - С.174.

Несисюк О. Юрій Яновський як стиль: «виструнчений, коректний» [Текст] / Несисюк О. // газ.Українська мова та література. - 2002.-N37. - С.17-19.

Цалик, С. Іронічний вершник Юрій Яновський [Текст] / С. Цалик, П. Селігей // газ. Українська мова та література. - 2005. - №21-23. - С. 37-41.

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина,Максим Рильський,Володимир Сосюра,Микола Хвильовий,Микола Куліш,Іван Кочерга,Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К.,1997. - С.112-152.

Тема 9. Творчість Бориса Антоненко-Давидовича.

Життєвий і творчий шлях, трагічна доля митця.

Мала проза письменника. Збірки оповідань «Слово матері», «Крила Артема Летючого», «Золотий кораблик», «Крижані мережки». Проблематика та особливості стилістики.

Романістика письменника. Роман «Смерть»: проблематика, система образів, особливості стилістики.

Роман «За ширмою». Ввічна проблема батьків і дітей.

Художні твори письменника – яскравий зразок економної реалістичної і водночас мірично-психологічної прози. Характерна риса його як художника – глибоке проникнення в найпотаємніші закутки психології персонажів, переконлива й високохудожня мотивація їхніх дій і вчинків – якнайпильніша увага до найтонших порухів і нюансів у змінах людського настрою.

Публіцистика митця. Збірки статей і рефлетонів «Про що і як» та «В літературі й коло літератури». Виступів у пресі з питань культури і чистоти рідної мови.

Література до теми:

Андрела Л. Борис Дмитрович Антоненко-Давидович. Оповідання «Не святі горшки ліплять» [Текст] : Урок позакласного читання з української літератури у 6-му класі / Андрела Л. // Українська мова і література в школі. - 2001.-N3. - С.28-30.

Антоненко-Давидович Б. Тонни і грам [Текст] : (Письменник про мову своїх творів) / Антоненко-Давидович Б. // Урок української. - 1999.-N7-8. - С.22-26.

Бойко Л. «Без правди нема справжньої літератури» [Текст] : До 100-ліття від дня народження Б.Антоненка-Давидовича / Бойко Л. // Дивослово. - 1999.-N8. - С.51-57.

Бойко Л. «Знищено без жалю ворожою рукою...» [Текст] : (Роман Б.Антоненка-Давидовича «Січ-мати») / Бойко Л. // Слово і час. - 1999.-N8. - С.51-55.

Бойко Л. З когорти одержимих [Текст] : До 100-річчя від дня народження Бориса Антоненка-Давидовича / Бойко Л. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N33. - С.1-5. УДК 8У

Борис Антоненко-Давидович знаний і незнаний. 1899-1999 [Текст] // Вітчизна. - 1999.-N7-8. - С.151-152.

Вітошинська О. «Антигерой» [Текст] : (Порівняльний аналіз «антигероїв» у Б.Антоненка-Давидовича, М.Хвильового і Ж.-П.Сартра) / Вітошинська О. // Визвольний шлях. - 1996.-N3. - С.362-368.

Голуб Я. Спогади про мого батька Б.Антоненка-Давидовича [Текст] : (Початок див. Березіль, 1995, N1-2) / Голуб Я. // Березіль. - 1996.-N7-8. - С.29-97.

Голуб Ярина Спогади про мого батька Бориса Антоненка-Давидовича [Текст] / Голуб Ярина // Березіль. - 1995.-N1-2, 1996.-N7-8. - С.53-144, С.29-97.

Дмитренко В. Виховні можливості уроку літератури [Текст] : На прикладі розгляду оповідання Б.Антоненка-Давидовича «Не святі горшки ліплять» / Дмитренко В. // Дивослово. - 1995.-N1. - С.55-56.

Довбня Л.Е. Борис Антоненко-Давидович [Текст] / Довбня Л.Е. // Гроно нездоланих співців. - К., 1997. - С.172-180.

Жила С. «Він їх писав, як дихав...» [Текст] : (Аналіз «Сибірських новел» Бориса Антоненка-Давидовича) / Жила С. // Дивослово. - 1998.-N7. - С.37-39.

Жила С. Вивчення роману Бориса Антоненка-Давидовича «За ширмою» [Текст] / Жила С. // Дивослово. - 2000.-N4. - С.44-50.

Забарний О. Проблема героя в художньому творі та осмислення її старшокласниками [Текст] : (На прикладі повісті Б.Антоненка-Давидовича «Смерть») / Забарний О. // Дивослово. - 1995.-N4. - С.47-50.

Захарова В. «...Я вдячний тій химерній долі, що пустила мене в світ українцем...» [Текст] : (До проблеми формування моральних цінностей старшокласників у процесі вивчення біографії Б.Д.Антоненка-Давидовича) / Захарова В. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2000.-N1. - С.4-9.

Заярна І. Б.Антоненко-Давидович - майстер художньо-документальної новели [Текст] / Заярна І. // Слово і час. - 1995.-N8. - С.47-51.

Історія про одну ганебну цидулку [Текст] : Б.Антоненко-Давидович // Берегиня. - 2000.-N3. - С.82-87.

Качуровський І. Від «Смерти» - в безсмертя [Текст] : Борис Антоненко-Давидович та його доробок у ретроспекції часу / Качуровський І. // Березіль. - 1998.-N3-4. - С.161-171.

Качуровський І. Про Антоненка-Давидовича та його творчість [Текст] / Качуровський І. // Визвольний шлях. - 1998.-N11. - С.1475-1483.

Кимак Л. Антигерой «Сибірських новел». (Б.Антоненко-Давидович) [Текст] / Кимак Л. // Березіль. - 1994.-N9-10. - С.169-175.

Кимак Л. Сила духовного протистояння. [Текст] : («Сибірські новели» Б.Антоненка-Давидовича) / Кимак Л. // Слово і час. - 1994.-N8. - С.28-31.

Лазаренко В. Важка школа [Текст] : (Б.Антоненко-Давидович) / Лазаренко В. // Київ. - 1994.-N11-12. - С.100-105.

Миронець Н. «...Істина і справедливість, хоч із запізненням, повинні бути відновлені...» [Текст] : (Як Борис Антоненко-Давидович боровся за

реабілітацію) / Миронець Н. // Розбудова держави. - 1996.-N8,9. - С.60-64,С.34-37.

Миронець Н. Радянська репресивна система в долі Бориса Антоненка-Давидовича [Текст] / Миронець Н. // Розбудова держави. - 1996.-N5. - С.55-58.

Непорожній О. Борис Антоненко-Давидович: Вступне слово [Текст] / Непорожній О. // Золотий гомін: Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. шк. - К., 1997. - С.151.

Нитченко Д. Із спогадів про Бориса Антоненка-Давидовича [Текст] : До 100-річчя від дня народження письменника / Нитченко Д. // Березіль. - 1999.-N11-12. - С.163-168.

Погрібний, Анатолій. Уроки Б. Антоненка-Давидовича [Текст] / А. Погрібний // Погрібний А. Поклик дужого чину : статті, портрети, силуети, наближення, публіцистика / А. Погрібний ; вступ. слово : В. Г. Дончик, П. П. Кононенко : Просвіта, 2009. - С. 541-544 . -

Подолінний А. Вінницька справа Бориса Антоненка-Давидовича [Текст] / Подолінний А. // Дніпро. - 1998.-N3-4. - С.128-131.

Попільнюх, М. Борець за чисті й світлі ідеї: (Б.Д. Антоненко-Давидович) [Текст] / М. Попільнюх // Слово Просвіти. - 2009. - №30. - С. 5

Привалова, С. Життя і творчість письменника-земляка Б. Антоненка-Давидовича [Текст] / С. Привалова // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N1. - С. 37-42

Світлична Л. Перегук поколінь над прірвою беззаконня [Текст] : (Листування Б. Антоненка-Давидовича, Н. Суровцової, І. Світличного) / Світлична Л. // Сучасність. - 2002.-N11. - С.98-121.

Семенчук І. «Синя волошка» [Текст] / Семенчук І. // Семенчук І. Борис Антоненко-Давидович: Літературний портрет. - К., 1997. - С.19-23.

Сидорова О. Повість Б. Антоненка-Давидовича «Слово матері» [Текст] : Конспект нетрадиційного уроку / Сидорова О. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2001.-N3. - С.18-22.

Тимошенко Б. З роздоріжжя на битий шлях [Текст] : Антоненко-Давидович Б / Тимошенко Б. // Київ. - 1999.-N9-10. - С.18-28.

Фурсова, Л. «Слово матері» Бориса Антоненка-Давидовича як заповіт берегти рідну мову [Текст] / Л. Фурсова, А. Локоть // Українська література в загальноосвітній школі. - 2006. - N6. - С. 26-31.

Хоменко Г. «Смерть» Б. Антоненка-Давидовича: неясний смисл тексту [Текст] / Хоменко Г. // Слово і час. - 1999.-N2. - С.37-41.

Шаповал І. У пошуках скарбів [Текст] : (Листування Б. Антоненка-Давидовича з І. Шаповалом) / Шаповал І. // Берегиня. - 1997.-N3-4. - С.131-150.

Шевченко З. Чим і як подолати ненависть? [Текст] : Вивчення творчості Б. Антоненка-Давидовича в профільних гуманітарних класах / Шевченко З. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 2000.-N4. - С.56-68.

Шейко Н. Науковий проект навчального модуля з української літератури [Текст] / Шейко Н. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002.-N4. - С.144-149.

Яценко Т. Вірність материнському заповіту [Текст] : Вивчення повісті Б.Антоненка-Давидовича «Слово матері» у 8 класі / Яценко Т. // Дивослово. - 1999.-N11. - С.38-42.

Яценко Т. Родинні ідеали - джерело національного духу, характеру, свідомості [Текст] : (Вивчення повісті Б.Антоненка-Давидовича «Слово матері» у 8 класі) / Яценко Т. // Українська література в загальноосвітній школі. - 1999.-N5. - С.5-9.

Тема 10. Основні тенденції розвитку сатири і гумору. Творчість Остапа Вишні.

Розширення можливостей гумору та сатири а українській літературі (Остап Вишня, В.Чечвянський, Кость Котко, Ю. Вухналь). Художня неповторність «вишнівської усмішки». Зв'язок гумориста зі сміховою культурою рідного народу й попередньою літературною традицією.

Своєрідність побудови усмішок Остапа Вишні: «Газета – дуже велике діло», «Як ми колись учились», «Ох, і лікували нас» та ін. Осудження великодержавного шовінізму та малоросійської закомплексованості в гуморесках Остапа Вишні «Дещо з українознавства», «Чухраїнці», «Чукрен». Характеристика чухраїнського народу його риси. Оксимороніа семантика та стилістичний колорит його творів. «Десятирічка в таборах».

«Мисливські усмішки» та їхнє місце у творчій спадщині митця. Ліризм «Мисливських усмішок». Усмішки «Заєць», «Як варити і їсти суп з дикої качки», «Ведмідь», «Дикий кабан або вепр» – своєрідна поетична зооенциклопедія. Тема любові дорідного краю і рідної природи. Засоби гумору в усмішках Остапа Вишні. О. Вишня про роль гумору в житті суспільства у щоденнику «Думи мої, думи...».

Трагізм творчої долі митця.

Література до теми:

Артемчук, Ігор. «Це було щось дуже приємне...» : Зі спогадів про Остапа Вишню [Текст] / І. Артемчук // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2008. - N 11/12. - С. 166-168.

Богач С. «У нас люблять Остапа Вишню» [Текст] : Сценарій літературного вечора / Богач С. // Дивослово. - 2001.-N2. - С.44-47.

Варварцев М. Остап Вишня і Леся Українка перед читачами Італії [Текст] / Варварцев М. // Слово і час. - 1997.-N9. - С.24-26.

Вишня, Остап. Нема! : Малий фейлетон (Невідомий твір Остапа Вишні) [Текст] / О. Вишня // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2005. - N3/4. - С. 163

Гальченко, Сергій. «Десятирічка» Остапа Вишні (рукопис із шухляди часів незалежності) / С. Гальченко // Слово і час. - 2007. - № 8. - С. 57-69

Демчук, Олег Віленович. Ангел сатири і гумору (літературно-біографічний портрет Остапа Вишні) : Комбінований урок [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 140-149 .

Коваль, Віталій Кирилович. Донос : Остап Вишня до 1933-го [Текст] / В. К. Коваль // Коваль В.К. Серце моє в колючому дроті... : Есе. Спогади. Документи / В.К. Коваль. - Київ : Дніпро , 2005. - С. 403-431 . - ISBN 966-7865-84-3

Костюк Г. Остап Вишня [Текст] / Костюк Г. // Урок української. - 2001.-№5. - С.49-52.

Кручко, Н. Чудотворці українського сміху: Остап Вишня, Степан Олійник [Текст] : 6-й клас / Н. Кручко // газ. Українська мова та література. - 2004. - №38. - С. 5-7. - (ОЗОН у викладанні літератури: практика).

Лисенко, Ганна. Ніколи не сміявся без любові: Вечір гумору, присвячений Остапові Вишні [Текст] / Г. Лисенко // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №4. - С. 31-33 .

Література періоду Великої Вітчизняної війни та повстання: Поезія. Проза. Остап Вишня. Андрій Малишко [Текст] // Українська література ХХ ст.: Навч. посібник для вчителів та учнів 10-11 класів серед. шкіль. - К., 1993. - С. 64-102.

Мовчан Р.В. Остап Вишня «Мисливські усмішки» (зразок аналізу) [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К., 1997. - С. 62-80.

Мовчан Р.В. Остап Вишня [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К., 1997. - С. 62-80.

Панасюк, Н. Великий сміхотворець Остап Вишня [Текст] : 6-й клас / Н. Панасюк // газ. Українська мова та література. - 2004. - №35. - С. 26-27.

Пересунько, Т. Лексичні засоби гумору у творах Остапа Вишні [Текст] / Т. Пересунько // газ. Українська мова та література. - 2005. - №15. - С. 26-27.

Присяжна Т. Сторінками життєпису Остапа Вишні [Текст] : (Нестандартний урок) / Присяжна Т. // Дивослово. - 1996.-№2. - С.42-45.

Сокол, Тетяна. Творчість Остапа Вишні періоду заслання (1933—1944 рр.) / Т. Сокол // Українська література в загальноосвітній школі. - 2012. - № 3. - С. 45-48. - Бібліогр. в кінці ст. - 821.161.2:82

Солод Ю.Д. Сміх Остапа Вишні [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас. Вид.2. - К., 1999. - С. 217-230.

Ткаченко, Н. Голгофа Остапа Вишні: Літературна вітальня [Текст] / Н. Ткаченко // Дивослово. - 2003. - №6. - С. 32-35.

Цеков Ю. *Остан Вишня: Вступне слово [Текст]* / Цеков Ю. // *Золотий го́мін: Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. шк.* - К., 1997. - С. 106.

Цимбалюк В.І. *Українська література 40-50-х років ХХст.: Остан Вишня, Олександр Довженко, Андрій Малишко, Олесь Гончар [Текст]* / Цимбалюк В.І. // *Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі.* - К., 1997. - С. 152-170.

Шамрай, Л. Є. *Смійтеся на здоров'я (до 120-річчя від дня народження Остапа Вишні) [Текст]* / Л. Є. Шамрай // *Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень.* - 2009. - N 23/24. - С. 93-95

Тема 11. Розвиток української драматургії. Творчість Миколи Куліша.

Розвиток українського театру та розквіт драматургії у 20-ті, на початку 30-х років. Дотримання побутово-етнографічних традицій «корифеїв» (Г.Юра). Зловживання агітками. Концепція діяльності «Березолі» та його режисера Леся Курбаса. Пошуки драматургії Я.Мамонтова, М. Ірчана, І. Дніпровського, К. Буревія, І. Кочерги, І. Микитенка та ін.

Успішний дебют М. Куліша п'єсою «97», її вистава у театрі ім. І.Франка (Харків), її наступні варіанти як увиразнення психологічної достовірності штучного голоду 1921 р. Драми «Комуна в степах» (1925, 1931) та «Прощай, село!» (1933) – продовження Кулішевої трилогії про село, вплив на неї комуністичної ідеології.

«Отак загинув Гуска» (1925) – перший трагіфарс, поглиблений у наступній сатаричній комедії «Хулій Хурина» (1926), ремінісценції мотиву за твором І. Еренбурга «Хулію Хуреніто», розкриття паразитарної природи шахрайства; згодом – звернення до цієї теми у творах І. Ільфа та Є. Петрова.

Катастрофа революційного фанатизму у мелодрамах «Зона» (1926) та «Закут» (1929).

Викриття хворобливості соціалістичної дійсності у трагікомедії екзистенціального змісту «Народний Малахій» (1928): пророцтво самозваного «наркома» Малахія Стаканчика про «голубу даль», при Єрусалим – типовий вияв ідеологічного фанатизму.

Актуальність мовної проблематики в Україні – розкриття її в комедії «Мина Мазайло»: звернення М. Куліша до традиції світової драматургії («Буржуа-шляхтич» Мольєра).

Полеміка М. Куліша з «Днями Турбіних» М. Булгакова, продовження цієї полеміки у п'єсі «Патетична сонета», схваленій зарубіжною критикою (Ф. Вольф) та осудженій більшовиками. Трагедія гуманізму, втілена в образі Ілька Юги. Вертепна побудова «Патетичної сонати», циклічна організація художнього часу, використання цього прийому в драмі «Маклена Граса» (1932 -1933), еклезіастівський пафос та філософія безнадії, зумовлена реаліями репресивної диктатури.

Співпраця М. Куліша з «Березолем», його участь у діяльності ВАПЛІТЕ, Пролітфронту. Розгром «Березоля». Заслання М. Куліша на Соловки і його загибель.

Література до теми:

Бернадська Н. Завдання, тести і диспути до вивчення теми «Микола Куліш» в 11-му класі [Текст] / Бернадська Н. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N20. - С.13.

Гай, Євгенія. Біблійний текст у драматургії Миколи Куліша / Є. Гай // Слово і час. - 2008. - N 7. - С. 43-51. - Бібліогр. в кінці ст.

Голобородько Я. «Патетична соната» України: художні версії Миколи Куліша [Текст] / Голобородько Я. // Вітчизна. - 1998.-N1-2. - С.143-148.

Голобородько Я. Архітектонічна партитура комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло» [Текст] / Голобородько Я. // Слово і час. - 2002.-N12. - С.11-19.

Голобородько Я. Духовний подіум Миколи Куліша [Текст] : До 110-річчя від дня народження письменника / Голобородько Я. // Дивослово. - 2002.-N12. - С.10-13.

Голобородько Я. Микола Куліш: людина, аналітик, митець, особистість [Текст] : До 110-річчя від дня народження / Голобородько Я. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002.-N5. - С.184-193.

Голобородько Я. Соціодуховні пріоритети Миколи Куліша 1917-1920 рр [Текст] / Голобородько Я. // Українська мова і література в школі. - 2002.-N7. - С.43-46.

Голобородько, Я. Мистецький тріумвірат (Лесь Курбас, Микола Куліш, Мар»ян Крушельницький) [Текст] / Я. Голобородько // Вітчизна. - 2003. - N7/8. - С. 151-159

Голобородько, Я. Таврійський буттєвий ландшафт у творах Миколи Куліша : До 115-річчя від дня народження драматурга [Текст] / Я. Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 10. - С. 9-13

Голобородько, Я. Художньо-інтелектуальна аура Миколи Куліша (До 110-річчя від дня народження) [Текст] / Я. Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N1. - С. 50-64

Гординський, Святослав (1906-1993): научное издание / С. Гординський // На переломі епох : Літературознавчі статті , огляди, есеї, рецензії, спогади, листи / С. Гординський. - Львів : Світ, 2004. - С. 245-254 .

Гриценко В. Трагічні обставини голоду на початку 29-х років у п'єсі Миколи Куліша «97» [Текст] / Гриценко В. // Українська мова і література в школі. - 2000.-N4. - С.30-31.

Демчук, Олег Віленович. На перехресті доріг, або Національне та більшовицьке в житті Миколи Куліша : Урок-політичний діалог [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника :

Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 127-139.

Жила С. Вивчення комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло» у школі [Текст] / Жила С. // Дивослово. - 1998.-N1. - С.21-26.

Жила С. Особливості розгляду п'єси Миколи Куліша «Патетична соната» [Текст] : Діалог літератури й музики / Жила С. // Дивослово. - 2001.-N7. - С.47-52.

Жила, С. О. Аналіз п'єси Миколи Куліша «Мина Мазайло» [Текст] / С. О. Жила // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2006. - N9. - С. 28-34. - Бібліогр.

Жила, С. О. П'єса Миколи Куліша «Мина Мазайло» (Матеріали до підготовки системи уроків. 11 кл.) [Текст] / С.О. Жила // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N8. - С. 31-37

Залеська Онішкевич Л. Жертвоприношення і відкуплення в «Патетичній сонаті» Миколи Куліша [Текст] / Залеська Онішкевич Л. // Сучасність. - 1998.-N5. - С.105-110.

Залеська-Онішкевич Л. ОМФАЛОС у «Патетичній сонаті» Миколи Куліша. [Текст] : (Омфалос - центр себе, власного світу) / Лариса Залеська-Онішкевич Л. // Сучасність. - 1994.-N1. - С.125-128.

Іваха Т.Ф. «Микола Куліш - драматург доби» [Текст] / Іваха Т.Ф. // Українська мова і література в школі. - 2001.-N2. - С.34-35.

Калюжна, Любов. Проросли один в одного [Текст] / Л. Калюжна // Українська культура. - 2006. - N3/4. - С. 13.

Карасевич, В. Вивчення творчості Миколи Куліша в 11 класі [Текст] / В. Карасевич // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N5. - С. 45-50.

Карасевич, Віктор. Творчість Миколи Куліша / В. Карасевич // газ. Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 29-34

Кодак, Микола. Драматика «Патетичної сонати» Миколи Куліша в сучасному інтелектуальному світі [Текст] / М. Кодак // Слово і час. - 2011. - № 3. - С. 33-41. - Бібліогр. в кінці ст.

Косач, Юрій. Слово про Миколу Куліша / Ю. Косач // Слово і час. - 2009. - N 12. - С. 48-54

Кудрявцев М. Драма Миколи Куліша «Патетична соната». Система образів у п'єсі «Патетична соната» [Текст] / Кудрявцев М. // газ. Українська мова та література. - 2001.-N20. - С.9-12. УДК

Кудрявцев, Михайло. Драма Миколи Куліша «Патетична соната»: сучасне прочитання [Текст] / М. Кудрявцев // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N7. - С. 4-12

Матющенко, Анжела. «...Розмова людини з самим собою про зраду й смерть» («Маклена Граса» і «Патетична соната» Миколи Куліша : аспект внутрішньої колізії героя) [Текст] / А. Матющенко // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. - 2004. - N10. - С. 24-28.

Мельник, Любов. Вивчення листів Миколи Куліша в мовно-етичному аспекті / Л. Мельник // Дивослово. - 2009. - N 5. - С. 34-36. - Бібліогр. в кінці ст.

Ніколенко О.М. Порівняльний аналіз п'єс «Пігмаліон» (1913) Бернарда Шоу і «Мина Мазайло» (1928) Миколи Куліша [Текст] : 11 клас / Ніколенко О.М. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 1998.-N10. - С.13-14.

Поляруш О. Микола Куліш: мовою Езона [Текст] / Олег Поляруш О. // Дивослово. - 1994.-N1. - С.22-25.

Поляруш, Олег. Герої апокаліпсиса : Образи-символи «Патетичної сонати» Миколи Куліша / О. Поляруш // газ. Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 37-44.

Працьовитий, В. Трагедія українського народу у драмах «Зона» і «Закут» Миколи Куліша [Текст] / В. Працьовитий; В. Працьовитий // Обрії : Науково-педагогічний журнал. - 2001. - N1(12). - С. 42-46

Про Миколу Куліша [Текст] : (Історичні документи з судової справи) // Учитель. - 1999.-N3-4. - С.13-27.

Саєнко В. Українська класика ХХ століття: художня своєрідність п'єси «Мина Мазайло» Миколи Куліша [Текст] / Саєнко В. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N20. - С.4-7.

Свербілова, Тетяна. Російська культура як «ініший» у спадщині Миколи Хвильового та модель подолання окциденталізму у проекті Миколи Куліша / Т. Свербілова // Слово і час. - 2010. - N 1. - С. 3-17. - Бібліогр. в кінці ст.

Семенчук І.Р. Микола Куліш [Текст] / Семенчук І.Р. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.101-112.

Семенюк Г.Ф. Микола Куліш (1892-1937) [Текст] / Семенюк Г.Ф. // Живе слово.Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.2.Розстріляне відродження. - К.,1997. - С.28-39.

Скорина, Людмила. Інтертекстуальне прочитання комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло» [Текст] / Л. Скорина // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах : науково-метод. журн. Мін-ва освіти і науки України. - 2011. - N 2. - С. 44-50. - Бібліогр. в кінці ст.

Соколенко, Л. Зміст і проблематика комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло» [Текст] / Л. Соколенко // газ. Українська мова та література. - 2004. - №39. - С. 9-11.

Солод Ю.Д. Микола Куліш - драматург доби [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас.Вид.2. - К.,1999. - С.149-166.

Ставицька Л. Про символіку драм Миколи Куліша [Текст] / Ставицька Л. // газ.Укр.мова та література. - 1997.-N24

Стех, Марко Роберт. «Революція маленької людини» у ранніх п'єсах Миколи Куліша [Текст] / М.Р. Стех // Сучасність : Література, наука, мистецтво, суспільне життя. - 2004. - N11. - С. 107-118. .

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина,Максим Рильський,Володимир Сосюра,Микола Хвильовий,Микола

Куліш, Іван Кочерга, Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К., 1997. - С.112-152.

Чешуріна, Т. Художнє відтворення проблеми українізації в п'єсі Миколи Куліша «Мина Мазайло». 11 кл [Текст] / Т. Чешуріна // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2006. - №3. - С. 32-34

Чешуріна, Т. Художнє відтворення проблеми українізації в п'єсі Миколи Куліша «Мина Мазайло» [Текст] / Т. Чешуріна // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2006. - №9. - С. 35-37

Чумаченко А. «Гра» і «промова» Миколи Куліша [Текст] / Чумаченко А. // Сучасність. - 1998.-№5. - С.110-122.

Чумаченко А. Юрій Шерех і «Шоста симфонія Миколи Куліша» [Текст] / Чумаченко А. // Слово і час. - 2000.-№6. - С.31-34.

Шаповал, М. Посушливі обрії життя і творчості Миколи Куліша [Текст] / М. Шаповал // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - № 12. - С. 10-16

Шаповал, М. Топос пророка в сатиричній драматургії Миколи Куліша [Текст] / М. Шаповал // газ. Українська мова та література. - 2008. - №43-44 (листопад) . - С. 29-33

Шевельов, Ю. Шоста симфонія Миколи Куліша [Текст] / Ю. Шевельов // Шевельов Ю. В. Вибрані праці : У 2 кн. / Ю. В. Шевельов ; упоряд. І. Дзюба. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. - Кн. 2 : Літературознавство. - С. 343-356 .

Шевчук О. До проблеми «суспільство і особистість» у творчості Миколи Куліша [Текст] / Оксана Шевчук О. // Дивослово. - 1994.-№5-6. - С.60-62.

Шерех Ю. Шоста симфонія Миколи Куліша [Текст] / Шерех Ю. // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: В 3 т. Т.1. - Харків, 1998. - С.69-81.

Школа, В. Проблема вибору в «Патетичній сонаті» Миколи Куліша [Текст] / В. Школа // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2010. - № 1. - С. 54-55

Школа, Валентина. Микола Куліш - Іван Дніпровський [Текст] : творчі дебюти - творчі змагання / В. Школа // газ. Українська мова та література. - 2008. - №22-24 (червень) . - С. 30-32.

Юренко О. Про Миколу Куліша: Чорна книга України [Текст] / Юренко О. // Юридичний вісник України. - 1998.-30 вересня. - С.7.

Тема 12. Драматургія Івана Кочерги.

Складний і суперечливий шлях приходу письменника в літературу. Одночасний показ конкретно-історичних обставин і створених романтичною уявою автора подій та характерів, вплив народної фантастики в ранніх творах письменника («Фея гіркокого мигдалю», «Алмазне жорно»).

Жанрове і тематичне багатство драматургії І.Кочерги. Звернення до історичного минулого нашого народу. «Алмазне жорно» – романтична драма про народне повстання проти польської шляхти.

Драматична поема «Свіччине весілля». Історична основа твору. Роль творчого домислу. Конфлікт. Композиція твору. Роль образів світла і свічки в розвитку подій. Образи твору. Художня довершеність драматичної поеми. Динамізм розвитку подій. Роль авторських ремарок. Майстерність віршування, роль образотворчих засобів. Створення історичного колориту (вживання архаїзмів, церковнослов'янізмів, латинізмів). Високе романтичне звучання поеми.

Тема утвердження національної самобутності українського народу, його історичного минулого, великого внеску в розвиток світової культури («Ярослав Мудрий»),

Складність і суперечливість характеру Ярослава. Сюжетна й композиційна роль його образу в художній тканині твору.

Проблема взаємин видатної особи та народних мас. Мистецька досконалість твору, своєрідність поетики.

Майстерне відтворення подій минулого, возвеличення творчого духу народ)».

Самобутність драматургії І.Кочерги, місце та значення її в розвитку української літератури й театру.

Література до теми:

Березіна-Василенко, Л. Драматург-мислитель Іван Кочерга. 11 кл [Текст] / Л. Березіна-Василенко // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2005. - №10. - С. 16-17

Кузякіна Н. Іван Кочерга: Вступне слово [Текст] / Кузякіна Н. // Золотий гомін: Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. шк. - К., 1997. - С. 184.

Цалик, С. Майстер часу Іван Кочерга [Текст] / С. Цалик // газ. Українська мова та література. - 2005. - №21-23. - С. 15-19.

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Микола Хвильовий, Микола Куліш, Іван Кочерга, Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К., 1997. - С. 112-152.

Змістовий модуль 2. Новаторські пошуки в українській поезії 20-30-х років

Тема 13. Творчість Павла Тичини.

Життєвий і творчий шлях. Гуманістична основа світобачення митця.

Збірка «Сонячні кларнети», поєднання набутків символізму та імпресіонізму з українською народною творчістю.

Збірки «Плуг» та «Замість сонетів і октав» як протест проти жорстокості і насилля доби.

«Вітер з України»: тематичне й художнє розмаїття збірки.

Поєма «Похорон друга» – філософсько-драматичне осмислення подвигу українського народу. Жанрові, композиційні та стильові особливості поеми.

Творчість 30-х-50-х рр. – трагічний художній спад. Дослідження В.Стуса «Феномен доби».

Перекладацька діяльність П.Тичини. Його роль і місце в історії літератури.

Література до теми:

Астаф'єв О. У світі міфологемних алюзій [Текст] : Рец.:Шестопалова Т. Міфологеми поезії Павла Тичини: Спроба інтерпретації / Астаф'єв О. // газ.Українська мова та література. - 2003.-N24,червень. - С.28-30

Бакум, Зінаїда. Елементи фоностилістики на уроках словесності (Стилістичні засоби фонетики в поезії П.Тичини «Хор лісових дзвіночків») [Текст] / З. Бакум // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2006. - N2. - С. 2-4

Балагура, Тетяна. Мальована музика слова : Конспект інтегрованого уроку. 5 кл. (П.Тичина) [Текст] / Т. Балагура // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2004. - N1. - С. 51-55

Батьківщина - що миліше, як земля ота свята? (П.Тичина) [Текст] : Вірші // Дошкільне виховання. - 1998.-N8. - С.4-5.

Бистрова, О. Близькість віддалених сеансів: П. Тичина «Похорон друга» - М. Цветаєва «Стихи к Чехии» [Текст] / О. Бистрова // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - N7. - С. 42-47 .

Білецький О. {Про Павла Тичину} [Текст] / Білецький О. // Урок української. - 2002.-N8. - С.48-51.

Богдан, Світлана. Стереотипи мовної поведінки Павла Тичини в інтимному листуванні / С. Богдан // Дивослово. - 2008. - N 5. - С. 35-43. - Бібліогр. в кінці ст.

Бойко, Т. Роль звука і кольору у поезіях Павла Тичини : Вивчення лірики поета. 5 кл [Текст] / Т. Бойко // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N7. - С. 25-26

Бондар Е. До філософських джерел образу сонячних кларнетів [Текст] : (Філософські роздуми П.Тичини на початку ХХ ст.) / Бондар Е. // Слово і час. - 1995.-N4. - С.71-73.

Бондар-Терещенко І. Енгармонійне [Текст] : Павло Тичина-плагіатор чи апологет? / Бондар-Терещенко І. // Визвольний шлях. - 1998.-N4. - С.501-502.

Боровий В., Василь. «Ми робим те, що робим...» [Текст] : Деяко про харківський період П.Тичини / Василь Боровий В. // Березіль. - 1994.-N7. - С.169-172.

Бузей, Таїсія. *Життєвий і творчий шлях Павла Тичини [Текст] : «Сонячні кларнети». 10-й клас / Т. Бузей // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2011. - N 22/23. - С. 31-36*

Бутенко, Світлана. *Збірка «Сонячні кларнети» П. Тичини [Текст] / С. Бутенко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2011. - N 22/23. - С. 26-30*

Вежель Л. *«Хіба й собі поцілувать пантофлю Папи?» [Текст] : Гавриїл Костельник про поезію Павла Тичини / Вежель Л. // Українська культура. - 2002.-N2. - С.28-29.*

Вежель Л. *Поєдинок «золотих кларнетів» із заржавілою дудкою [Текст] : Поезія П.Тичини в оцінках Г.Костельника / Вежель Л. // Вітчизна. - 2002.-N3-4. - С.128-133.*

Войтенко, В. *Незабутній і забутий: Павло Тичина [Текст] / В. Войтенко // Слово Просвіти. - 2006. - № 30. - С. 10*

Гальчук, О. *Трагічний прометей : від Есхіла до Павла Тичини [Текст] / О. Гальчук // Київська старовина : Науковий історико-філологічний журнал. Заснований 1882 р. - 2006. - N2. - С. 87-97. .*

Гандреас-Екимідт, Катерина. *Компаративний аналіз західноєвропейської (Поль Верлен) і української (Павло Тичина) модерністської поезії [Текст] : [урок-дослідження] / К. Гандреас-Екимідт, Ю. Романенко // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах. - 2010. - N 5. - С. 10-16. - Бібліогр.: с. 11, 12, 14*

Гнатюк, Н. *Невідомий Тичина [Текст] / Н. Гнатюк // Слово Просвіти. - 2007. - №38 . - С. 10*

Гон М. *«Послав я в небо свою молитву» [Текст] : Із спостережень над біблійною образністю збірки П.Тичини «Сонячні кларнети» / Гон М. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2001.-N2. - С.20-25.*

Гончарук Г. *Великий! - І поет, і вчитель, і людина! [Текст] : (Лист Павла Тичини до Захара Гончарука) / Гончарук Г. // Київ. - 1997.-N9-10. - С.130-133.*

Горніцька-Пархонюк Л. *Авторські епітети збірки «Сонячні кларнети» П.Тичини у світлі естетичної концепції І.Франка [Текст] / Горніцька-Пархонюк Л. // Дивослово. - 1997.-N2. - С.26-29.*

Грабович Г. *«Чернігів» Тичини [Текст] / Грабович Г. // Сучасність. - 1995.-N11. - С.72-87.*

Градовський А.В. *«У кожній речі я бачу Бога» [Текст] : Урок-філософський роздум про поезію У.Уїтмена і П.Тичини. 10 клас / Градовський А.В. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 1997.-N12. - С.8-11.*

Гречковська, В. *«Тичина сьогодні і завжди» [Текст] : сценарій літературно-мистецького свята до дня народження П. Г. Тичини. 9-й клас / В. Гречковська, В. Кобиш // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2010. - N 8. - С. 17-18*

Губар О. *Павло Тичина...поза колом репресованих знайомих [Текст] / Губар О. // Слово і час. - 1998.-N6. - С.57.*

Гуменюк С. «Молодий я, молодий...» [Текст] : Літературна композиція, присвячена 110-й річниці з дня народження Павла Тичини / Гуменюк С. // Дивослово. - 2001.-N1. - С.42-45.

Гуменюк, Віктор. Творчість Павла Тичини в контексті мистецьких віянь його доби [Текст] / В. Гуменюк // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - N5. - С. 56-60 .

Демчук О. Архетип матері - єдина ланка ранніх збірок Павла Тичини [Текст] : Урок-літературознавче дослідження, 11 кл / Демчук О. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2001.-N3. - С.94-101.

Демчук О. Павло Тичина очима Станіслава Тельнюка [Текст] : Лекція-коментар / Демчук О. // газ.Українська мова та література. - 2000.-N38. - С.2-5.

Демчук, Олег Віленович. Павло Тичина очима Станіслава Тельнюка : Лекція-коментар [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 89-103 . - ISBN 966-7320-32-4

Деркачова, Ольга. Мотив сонцепоклонництва у ліриці 20-х рр. 20 ст.: На матеріалі текстів А.Казки, П.Тичини, В.Свідзинського [Текст] / О. Деркачова // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - N4. - С. 49-53 .

Діброва В. «Чернігів» Тичини [Текст] : (Спроба прочитання) / Діброва В. // Сучасність. - 1995.-N11. - С.87-105.

Донець Г. Славень України [Текст] : З нагоди 80-річчя виходу в світ «Сонячних кларнетів» Павла Тичини / Донець Г. // Освіта. - 1999.-N44-45(8 вересня). - С.10-11.

Дроздовський, Д. Померти за життя, або музична ріка поета: (П. Тичина) [Текст] / Д. Дроздовський // Слово Просвіти. - 2007. - №38 . - С. 11

Дунай, П. Павло Тичина - знакова постать розчахнутої доби [Текст] / П. Дунай // газ.Українська мова та література. - 2004. - №19. - С. 3-9.

Єрмоленко С. Поетова мова - співучий струмок [Текст] : (Мова творів П.Тичини) / Єрмоленко С. // Урок української. - 2000.-N8. - С.19-20.

Жила С. Аналіз ранньої творчості Павла Тичини у взаємозв'язку з суміжними видами мистецтв [Текст] / Жила С. // Дивослово. - 1995.-N4. - С.39-44.

Заславський І. Невідома праця про поезію Павла Тичини [Текст] / Заславський І. // Дивослово. - 2001.-N1. - С.5-9.

Ішина Н. «Моя люба Беатріче...» [Текст] : Павло Тичина і Лідія Папарук:(110-років з дня народження П.Тичини) / Ішина Н. // газ. Українська мова та література. - 2001.-N4. - С.4.

Кагарлицький М. Катерина Білокур: «Таких людей, як Павло Григорович, не рясно» [Текст] : Взаємини з подружжям Тичин / Кагарлицький М. // Віче. - 1994.-N3. - С.114-121.

Качуровський І. Павло Тичина - легенда і дійсність [Текст] / Качуровський І. // *Визвольний шлях*. - 1997.-№1. - С.87-97.

Клочек Г. Павло Тичина [Текст] : (особливості творчого обдаровання; як формувався Тичина-поет; «Сонячні кларнети»-явище світової поезії; «вигаслий геній») / Клочек Г. // *газ.Українська мова та література*. - 2003.-№9. - С.3-23.

Клочек, Григорій. Художній світ поезії Павла Тичини «Ви знаєте, як липа шелестить...» : до проблеми аналізу внутрішнього світу художнього твору з позиції рецептивної поетики / Г. Клочек // *Дивослово*. - 2007. - № 11. - С. 53-60. - *Бібліогр.*: с. 53, 55-60

Ковалів Ю. «Кларнетизм» - один із кодів української душі [Текст] : («Сонячні кларнети» П.Тичини) / Ковалів Ю. // *Київ*. - 1996.-№11-12. - С.139-141.

Ковалів, Ю. Кларнетизм Павла Тичини - нереалізована естетична концепція [Текст] / Ю. Ковалів // *Слово і час*. - 2003. - №1. - С. 3-8 .

Кознарський Т. Про «Шаблю Котовського» та щит Тичини [Текст] / Кознарський Т. // *Сучасність*. - 1997.-№4. - С.129-143.

Кот, С. Павло Тичина і культурна спадщина України [Текст] / С. Кот // *Пам'ятки України*. : Науковий часопис. - 2008. - № 1. - С. 84-102 : фото .

Коцюбинська М. З любов'ю і болем [Текст] : 110-років з дня народження П.Тичини. Спогади / Коцюбинська М. // *газ. Українська мова та література*. - 2001.-№4. - С.1-3.

Коцюбинська М. З любов'ю і болем [Текст] : Спогади про поета (П.Тичину) / Коцюбинська М. // *Українське слово: Хрестоматія укр.літ. та літ.критики ХХ ст.: В 4 кн. Кн.4.* - К.,2001. - С.273-280.

Кривенко, Сергій. Ранній Павло Тичина у відгуках Михайла Могиланського / С. Кривенко // *Слово і час*. - 2009. - № 5. - С. 100-104. - *Бібліогр. в кінці ст.*

Левченко, І. Павло Тичина. «Хор лісових дзвіночків» [Текст] : урок в 5-му класі за методикою розвиваючого навчання / І. Левченко // *газ. Українська мова та література*. - 2004. - №19. - С. 14-15.

Ленська, Світлана. «Хай звіра в собі не плакають...» Історіософська концепція «Національної трилогії» Павла Тичини [Текст] / С. Ленська // *Рідний край : Науковий, публіцистичний, художньо-літературний альманах / Полтавський держ. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка*. - Полтава : АСМІ, 2007. - 2007 №2 (17). - С. 87-92 .

Лист Миколи Зерова до Павла Тичини [Текст] // *Літературна Україна*. - 2011. - № 4 (27 січня). - С. 10

Логвиненко М. Його шляхи, його боління... [Текст] : На хвилі споминів і роздумів з нагоди 110-річчя Павла Тичини / Логвиненко М. // *Вітчизна*. - 2002.-№1-2. - С.128-136.

Логвіненко, Н. Вивчення фольклорних джерел ранніх творів Павла Тичини. 5 кл [Текст] / Н. Логвіненко // *Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал*. - 2006. - №3. - С. 28-32

Мартинюк В. Бог у ранній поезії Павла Тичини [Текст] : Конспект уроку / Мартинюк В. // газ. Укр. мова та література. - 1999.-N1,2

Матюшкіна, Тетяна. «Майстри розкріпаченого вірша» Еміль Верхарн (1855—1916) і Павло Тичина (1891 — 1967) [Текст] : про подібність ідейно-худ. домінант творчості бельг. та укр. поетів / Т. Матюшкіна // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України : всеукр. наук.-метод. журн. - 2011. - N 1. - С. 33-37. - Бібліогр. в кінці ст.

Матюшкіна, Тетяна. Майстри розкріпаченого вірша Еміль Верхарн і Павло Тичина [Текст] : про подібність ідейно-худ. домінант творчості бельг. та укр. поетів / Т. Матюшкіна // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 5. - С. 20-28. - Бібліогр. в кінці ст.

Мелешко В. Кларнетизм ранньої лірики П.Тичини [Текст] / Мелешко В., Петренко Т. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2002.-N4. - С.20-24.

Молочко, Світлана. «... Не людина, а музика» : Система уроків вивчення творчості Павла Тичини у взаємозв'язку з музикою. 10 кл [Текст] / С. Молочко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2004. - N1. - С. 37-50

Молочко, Світлана. «...Не людина, а музика» : Система уроків вивчення творчості Павла Тичини у взаємозв'язку з музикою. 10 кл [Текст] / С. Молочко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - N6. - С. 60-70

Моренець В. Без Тичини [Текст] / Моренець В. // Сучасність. - 2000.-N1. - С.79-101.

Моренець, В. Без Тичини [Текст] / В. Моренець // Урок української. - 2003. - N7. - С. 39-42

Моренець, Володимир. Без Тичини [Текст] / В. Моренець // Урок української : Науково-публіцистичний журнал-дайджест. - 2003. - N8/9. - С. 46-50

Надъярных Н. Созвучие несозвучного [Текст] : Поэтическая книга Павла Тычины «Вместо сонетов и октав» / Надъярных Н. // Вопросы литературы. - 1998.-N1. - С.170-204.

Неборак, Віктор. Сенси і нонсенси Павла Тичини [Текст] : проф. І. О. Денисюкові / В. Неборак // Педагогічна думка. - 2011. - № 1. - С. 3 обкл.

Ніковський А. Vita nova [Текст] : (П.Тичина, Я.Савченко, М.Рильський, М.Семенко) / Ніковський А. // Українське слово: Хрестоматія укр.літ. та літ.критики ХХ ст.: В 4 кн. Кн.1. - К.,2001. - С.638-682.

Нойфельд, Герберт. Кого ховає Тичина в «Похороні друга»? [Текст] / Є. Сверстюк // Дзеркало тижня. - 2010. - № 8 (27 лютого) . - С. 11

Овдійчук, Лілія. Вивчення біографії Павла Тичини на уроках української літератури в школі [Текст] : (до 120-річчя від дня народж. поета) / Л. Овдійчук // Українська мова і література в школі. - 2011. - № 7. - С. 23-26. - Бібліогр. в кінці ст.

Оголовець А. Невимовна радість... і сльози, яких не виплакати ніколи [Текст] : Лінгвоестетичний аналіз поезії П.Тичини «Одчиняйте двері...» / Оголовець А. // Дивослово. - 2002.-N4. - С.13-15.

Оголовець А. Непереможне сонце... і невблаганна смерть [Текст] : Лінгвоестетичний аналіз поезії П.Тичини «Світає...» / Оголовець А. // Дивослово. - 2000.-N2. - С.20-24.

Ольшевський І. «Люблю астрономію, музику і жінку...» [Текст] : Інтимний космос Павла Тичини / Ольшевський І. // Березіль. - 1996.-N11-12. - С.156-170.

Ольшевський І. «Молюсь не самому духові - тай не матерії...» [Текст] : (вплив світових релігійно-філософських систем на духовну еволюцію Павла Тичини) / Ольшевський І. // Слово і час. - 2002.-N7. - С.32-38.

Опанасюк, І. Павло Тичина - незламний співець краси рідної природи і народу [Текст] : 7 клас / І. Опанасюк // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2006. - N12. - С. 29-31.

Павленко М. Нетипові листи в країні, «приреченій» на щастя [Текст] : Листування П.Тичини з школярами і вчителями / Павленко М. // Рідна школа. - 2000.-N7. - С.8-12.

Павленко М. Освітнянський плуг Павла Тичини [Текст] : Штрихи до педагогічної діяльності поета / Павленко М. // Рідна школа. - 2001.-N1. - С.70-73.

Павленко М. Павло Тичина - міністр освіти [Текст] / Павленко М. // Освіта України. - 2001.-N5(31 січня). - С.6.

Павленко М. Павло Тичина: «Замість сонетів і октав» - «Плуг». [Текст] / Павленко М. // Дивослово. - 2000.-N10. - С.5-10.

Павленко М. Поетичні хвилинки за творчістю Павла Тичини [Текст] : 1 кл / Павленко М. // Рідна школа. - 1999.-N12. - С.71-72.

Павленко М. Релігійність «кларнетного» Тичини [Текст] / Павленко М. // газ.Українська мова та література. - 1999.-14 квітня

Павленко, М. Споріднення і перегукування душ (П.Тичина і В.Сухомлинський про патріотичне виховання) [Текст] / М. Павленко // Дивослово. - 2003. - N9. - С. 22-24

Павленко, Марина. «Падаю і знов іду»: крутосхили Тичининого шляху до Шевченка» / М. Павленко // Слово і час. - 2008. - N 7. - С. 3-14. - Бібліогр. в кінці ст.

Павленко, Марина. «Золотий гомін» Павла Тичини як ремінісценція «Великого льоху» Тараса Шевченка [Текст] / М. Павленко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 5. - С. 6-19. - Бібліогр. в кінці ст.

Павленко, Наталія. Павло Тичина очима незалежної України : (З любов'ю і болем: Спогади про Павла Тичину. - К.: Міленіум, 2006) / Н. Павленко // Рідна школа. - 2007. - N 6. - С. 77-80

Павлик М. Звукоживопис Павла Тичини [Текст] / Павлик М. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N13

Пінчук, Т. Ф. Життєвий і творчий шлях П.Г. Тичини [Текст] / Т. Ф. Пінчук // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2011. - N 34/36. - С. 172-175

Подранецька, Н. Павло Тичина - «дивний мрійник із очима дитини...» [Текст] : 5 клас / Н. Подранецька // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 4. - С. 35-37.

Подранецька, Н. Світла нота «Сонячних кларнетів» Павла Тичини [Текст] : 10 клас / Н. Подранецька // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 5. - С. 32-37.

Подранецька, Наталія. Павло Тичина - «дивний мрійник із очима дитини...» [Текст] / Н. Подранецька // Дивослово. - 2006. - N12. - С. 15-16. - (Особистісно-зорієнтований урок).

Поляруш, Олег. «Вслухався я в той гомін золотий...» : Поема Павла Тичини «Золотий гомін» [Текст] / О. Поляруш // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2004. - N2. - С. 5-9.

Поляруш, Олег. Поетика апокаліпсису Павла Тичини і Тодося Осьмачки [Текст] / О. Поляруш // газ. Українська мова та література. - 2006. - №3-4. - С. 23-28.

Пономаренко, Олеся. «Золотий гомін» Павла Тичини: відроджені скарби шевченківського «Великого льоху» / О. Пономаренко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2009. - N 5. - С. 64-70. - Бібліогр. в кінці ст.

Савчук Р. Чотири трагічні долі: П.Тичина, М.Куліш, М.Хвильовий, Є.Маланюк [Текст] / Савчук Р. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N36. - С.6-7.

Сенчишин, Ярина. Розвиток теми зла у «Сонячних кларнетах» П. Тичини [Текст] / Я. Сенчишин // Педагогічна думка. - 2007. - N1. - С. 38-44. - Бібліогр. в кінці ст.

Сипливець, Світлана. Ідея вселенської гармонії у збірці Павла Тичини «Сонячні кларнети» / С. Сипливець // Дивослово. - 2007. - N 11. - С. 61-63. - Бібліогр.: с. 61-62

Скуратівський В. Вичаклювати українського Орфея... [Текст] : (П.Тичина) / Скуратівський В. // Сучасність. - 1995.-N11. - С.105-106.

Сокол, І. Музей-квартира Павла Тичини [Текст] / І. Сокол // Дивослово. - 2003. - N11. - С. 70-71

Солод Ю.Д. Трагедія великого таланту [Текст] : (модерністські форми ранньої поезії Павла Тичини) / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас. Вид.2. - К.,1999. - С.56-81.

Ставицька Л. Колірна гама в «Похороні друга» [Текст] : (Мова творів П.Тичини) / Ставицька Л. // Урок української. - 2000.-N8. - С.21.

Степаненко, Микола. «Безмірно делікатний» і сміливий Павло Тичина [Текст] : ст. четверта / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 4. - С. 117-124. - Бібліогр. в кінці ст. - Продовж. Початок див. у №№ 6, 11-12/2010; № 3/2011.

Степаненко, Микола. Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара [Текст] : ст. шоста : Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 7/8. - С. 126-132. - Бібліогр. в кінці ст. - Продовж. Початок див. у №№ 6, 11, 12/2010; №№ 3, 4, 5/2011.

Степаненко, Микола. Поезія Павла Тичини в «Щоденниках» Олеся Гончара [Текст] : інтертекстуальний вияв / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 6. - С. 109-111. - Бібліогр. в кінці ст.

Степаненко, Микола. Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною [Текст] : ст. третя / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 3. - С. 120-123. - Бібліогр. в кінці ст. - Продовж. Початок див. у №№ 6, 11-12/2010.

Степаненко, Микола. Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олеся Гончара [Текст] : стаття друга / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 11/12. - С. 141-145. - Бібліогр. в кінці ст. - Продовж. Поч. див.: № 6/2010. - Далі буде.

Стус В. Феномен доби. Сходження на Голгофу слави [Текст] : (П.Тичина) / Стус В. // Стус В. Твори: У 4-х т., 6-ти кн. Т.4: Повісті та оповідання. Незакінчені твори. Сценарії. Літ. критика. Заяви, публіцистичні листи та звернення. - Львів, 1998. - С. 259-346.

Сулима, Микола. Павло Тичина і поети-модерністи / М. Сулима // Слово і час. - 2007. - N 4. - С. 32-38. - Бібліогр.

Супрун, О. В. Живописна грань таланту Павла Тичини [Текст] / О. В. Супрун // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2011. - N 34/36. - С. 7-13

Тельнюк С. Павло Тичина: Вступне слово [Текст] / Тельнюк С. // Золотий гомін: Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. шк. - К., 1997. - С. 5.

Тичина Є. Спогади про нашу родину [Текст] / Тичина Є. // Березіль. - 1997.-N1-2. - С. 175-180.

Тичина П. Листи до брата Євгена [Текст] / Тичина П. // Березіль. - 1997.-N1-2. - С. 180-185.

Тичина Ю. «Судіть мене...» [Текст] : Роздуми з приводу статті В.Борового про П.Тичину / Тичина Ю. // Березіль. - 1995.-N3-4. - С. 177-182.

Тичина Ю., Юрій. Павло Григорович Тичина очима племінника [Текст] / Юрій Тичина Ю. // Київ. - 1994.-N1. - С. 105-110.

Толстов, В. О. *Доповнюючи збірник «З архіву П.Г.Тичини» (Листи Варвари Чередниченко до поета) [Текст] / В. О. Толстов // Архіви України. - 1991. - N 2. - С. 18-29*

Трагедія таланту Павла Тичини [Текст] : Брифінг для журналістів / Сарана І.В. // Позакласний час: N18. - К., 1998. - С. 10-12.

Урок позакласного читання за казками Павла Тичини. 2-4 клас [Текст] // Початкова освіта. - 2002.-N3. - С. 8-9.

Фасоля А. Поезія Павла Тичини крізь призму світобачення поета [Текст] / Фасоля А. // Рідна школа. - 2001.-N2. - С. 53-55.

Фока, Марія. Синестезія як генератор музично-живописних ефектів у поетичній творчості Павла Тичини / М. Фока // Дивослово. - 2010. - N 1. - С. 55-57. - Бібліогр. в кінці ст.

Фока, Марія. Функціонування кольору в поетичних творах Павла Тичини / М. Фока // Українська література в загальноосвітній школі. - 2009. - N 6. - С. 2-7. - Бібліогр. в кінці ст.

Хархун, Валентина. «Митець у каноні»: соуреалістична поезія Павла Тичини 1930 - 1960-х років [Текст] / В. Хархун // Слово і час. - 2006. - N10. - С. 38-51. - Бібліогр.

Хархун, Валентина. Поема Павла Тичини «Похорон друга» крізь призму тоталітарної естетики / В. Хархун // Дивослово. - 2009. - N6. - С. 49-52. - Бібліогр. в кінці ст.

Харчук, Роксана. Зміна обличчя: Павло Тичина [Текст] / Р. Харчук // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах : науково-метод. журн. Мін-ва освіти і науки України. - 2011. - N 2. - С. 58-62

Цалик, С. Як Павло Тичина випередив Орвелла, і що з того вийшло [Текст] / С. Цалик // газ. Українська мова та література. - 2005. - №21-23. - С. 42-48.

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Микола Хвильовий, Микола Куліш, Іван Кочерга, Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К., 1997. - С. 112-152.

Чи ти читав Тичину? [Текст] : Павлу Тичині 120 // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2011. - N 2. - С. 92-93 .

Шалата М. Талант красен, та нещасен. (Павло Тичина у сучасному прочитанні) [Текст] / Шалата М. // Дивослово. - 1994.-N12. - С. 47-50.

Шарварок О. Українська біда, або Три додатки до есею «Співець у таборі переможених» [Текст] / Шарварок О. // Київ. - 1997.-N5-6. - С. 119-126.

Шатровська Г. Велика книга поетового життя [Текст] : Система уроків з вивчення творчості Павла Тичини / Шатровська Г. // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2000.-N3. - С. 130-145.

Шестопалова Т. Міфологемний код поезій Павла Тичини [Текст] : (на матеріалі віршів «Арфами, арфами» та «Квітчастий луг...») / Шестопалова Т. // Слово і час. - 2001.-№1. - С.59-64.

Шовкуненко О. Павло Тичина в колі друзів [Текст] / Шовкуненко О. // Вітчизна. - 2000.-№9-10. - С.123-132.

Штонь Г. «Сонячні кларнети» - твір духововця [Текст] : (Про збірку П.Тичини) / Штонь Г. // Слово і час. - 2001.-№1. - С.9-11.

Шумейко Т. Ерос у Тичини [Текст] / Шумейко Т. // Сучасність. - 2000.-№9. - С.94-109.

Ще одна сторінка з життя П.Тичини [Текст] : (Листування з Оленою Журливою) // Слово і час. - 1998.-№8. - С.39-44.

Яровий О. «Офіційний» Тичина як ідеологема радянської епохи [Текст] / Яровий О. // Слово і час. - 1994.-№11-12. - С.35-41.

Тема 14. Творчість Володимира Сосюри.

Робітниче дитинство. Навчання, Праця в шахті. Складні шляхи революції та громадянській війні. Участь у революційних боях на боці Української Народної Республіки, у червоній армії.

Початок літературної творчості. «Червона зима» – поема про громадянську війну. Автобіографічна основа поеми. Особливості побудови. Високий художній рівень. Мистецтво творення образу ліричного героя. Драма поета і драма особистості в «Червоній зимі». Ілюзії автора, нав'язні ідеологічною системою. Творча криза митця, шукання виходу з неї. Поетове Я і МИ в «Червоній зимі».

Патріотична лірика («Любіть Україну», «Солов'їні далі, далі солов'їні...»). Глибокий ліризм та щирість почуттів, народність образотворення. Несправедлива критика вірша «Любіть Україну» в роки сталінщини.

Інтимна й пейзажна лірика В. Сосюри («Білі акації будуть цвісти...», «Так ніхто не кохав...», «Коли потяг у даль загуркоче...», «Васильки»). Чистота й чарівність почуттів, ніжність, нав'язна коханням; нев'януча молодість поета.

Роль поета й значення поезії («Я знаю силу слова», «Учись»).

Висока художня майстерність, оригінальність індивідуального стилю Сосюри-лірика, багатство мови, своєрідність тропіки.

Лірична поема «Перстень», відображення в ній трагізму громадянської війни. Автобіографічна поема «Два Володьки».

«Мазепа». Конфлікт між козацькою республікою Україною та самодержавно-кріпосницькою Росією. Трагедія Мазепи. Полярність образів Мазепи та Петра І. Різні оцінки Полтавської битви Пушкіним та Сосюрою. Сучасне прочитання поеми Сосюри. Патетично-болісний, пристрасний тон викладу, інтенсивне використання зображувально-виражальних засобів: глибокий ліризм поеми, риси романтизму. Вульгаризми як засіб вираження поетового жалю і гніву.

Вираження пекучого болю, викликаного приниженим, упослідженим становищем української мови в обставинах тоталітарно-більшовицького режиму («До брата»). Висока образність мови поезії, мелодійність звучання віршованих рядків.

Проза. Автобіографічний роман «Третя Рота».

Твори останнього періоду життя («Осінні мелодії», «Весни дихання»).

Література до теми:

Гальченко С. «...Мої дні, мов хрести». (Сценарій театралізованої вистави, присвяченої сторінкам життя й творчості Володимира Сосюри) [Текст] / Гальченко С. // Дивослово. - 1994.-N7. - С.53-60.

Гальченко С. Невичерпаний архів Володимира Сосюри [Текст] / Гальченко С. // Слово і час. - 1998.-N1. - С.9-17.

Гальченко С. Феномен Володимира Сосюри [Текст] / Гальченко С. // Українська культура. - 1998.-N1. - С.10-11.

Гальченко, С. Дисидент Володимир Сосюра: 3 нотаток текстолога [Текст] / С. Гальченко // Літературна Україна. - 2009. - №1(1 січня) . - С. 5

Гальченко, Сергій. Наодинці з класиком: Спогади про роботу над архівом Володимира Сосюри / С. Гальченко // Літературна Україна. - 2008. - №6(14 лютого). - С. 1,8.

Глоба, Л. Поема Володимира Сосюри «Мазепа». Вивчення твору за проблемно-модульною технологією [Текст] / Л. Глоба // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N2. - С. 22-24

Гуменюк, Віктор. Ідеал ліричного героя в поезії Володимира Сосюри [Текст] / В. Гуменюк // Дивослово. - 2006. - N7. - С. 46-48.

Дзюба, Іван Михайлович. «Син прекрасної і трагічної нації» (Про автобіографічний роман Володимира Сосюри «Третя Рота») [Текст] : научное издание / І. М. Дзюба // Дзюба І.М. З криниці літ : У 3 т. / І. М. Дзюба. - Київ : Академія, 2006. - Т. 1 : Статті. Доповіді. Рецензії. Передмови. Деяко про добрих сусідів і духовну рідню. - С. 584-590 .

Зеров, Микола. Володимир Сосюра - лірик і епік [Текст] : (з приводу роману «Тарас Трясило») / М. Зеров // Твори в двох томах / М. Зеров ; упоряд. : Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. - Київ : Дніпро, 1990. - Т. 2 : Історико-літературні та літературознавчі праці. - С. 505-516 .

Кодак, Микола. Динаміка авторської свідомості Володимира Сосюри: симультанний аналіз поезій 1920 - 1936 рр [Текст] / М. Кодак // Слово і час. - 2006. - N11. - С. 52-57.

Костюченко В. «Червона зима» Володимира Сосюри: спроба нового прочитання [Текст] / Костюченко В. // Дивослово. - 2001.-N10. - С.2-5.

Костюченко В. Один загадковий рік з життя Володимира Сосюри [Текст] / Костюченко В. // Літературна Україна. - 1997.-N31(11 вересня)

Костюченко, В. Втеча від власного «Я» (Творчість Володимира Сосюри кінця 1930-х років) [Текст] / В. Костюченко // Дивослово. - 2003. - N12. - С. 4-8.

Костюченко, В. Проклята ніч Володимира Сосюра [Текст] : (Вірші 1918-1919 рр.) / В. Костюченко // Літературна Україна. - 2003. - №: 31-32, (4 вересня). - С. 11.

Куценко, Леонід. Володимир Сосюра і Євген Маланюк: історія творчого діалогу [Текст] / Л. Куценко // Дивослово. - 2007. - №1. - С. 49-53. - Бібліогр.

Мельник О.М. Сергій Єсенін і Володимир Сосюра: два портрети ліриків [Текст] : Конспект бінарного уроку. 11 кл / Мельник О.М., Мельник О.І. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 2001.-№10. - С.52-55.

Орленко, П. Лірична муза Володимира Сосюра [] : историческая литература / П. Орленко // Історичний календар»2003 / Упоряд. А. Денисенко, С. Грабар, П. Орленко. - Київ : ГДП, 2003. - Вип.9. - С. 21-22 .

Порало Н. Образ гетьмана Мазепи в однойменній поемі Володимира Сосюра [Текст] / Порало Н. // газ.Укр.мова та література. - 1997.-№44

Романько В. Перший український вірш Володимира Сосюра [Текст] / Романько В. // Культура і життя. - 1998.-№16(22 квітня)

Солод Ю.Д. Володимир Сосюра - великий співець любові [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас. Вид.2. - К.,1999. - С.138-149.

Татар, Валентина. Особистість Володимира Сосюра : спроба наочного узагальнення / В. Татар // Дивослово. - 2008. - № 5. - С. 34

Творчість Володимира Сосюра [Текст] : матеріали до уроків в 10-му класі. // газ. Українська мова та література. - 2005. - №12. - С. 6-15.

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина,Максим Рильський,Володимир Сосюра,Микола Хвильовий,Микола Куліш,Іван Кочерга,Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К.,1997. - С.112-152.

Тема 15: Український поетичний авангард. Творчість Михайля Семенка.

Український авангард 20-х рр. та обстоювання ним програми революційного оновлення літератури. Об'єднання українських футуристів, їх видозміни: Фламінго – Комкосмос – Аспанфут – Комункульт – Нова генерація – ОППУ. Група конструктивістів «Авангард». Техномистецька група «А». Літературні програми і видання авангардистів 20-х рр. Насильницьке обірвання української авангардистської традиції. Характеристика творчості та естетичних позицій представників згаданих творчих об'єднань – М.Семенка, В.Поліщука, Г.Шкурупія, О. Слісаренка та ін.

Життєвий і творчий шлях М.Семенка. Еволюція творчості поета. Трагізм творчої долі. Поетичний доробок М.Семенка.

Література до теми:

Балдинюк В. Молода сила авангарду: Михайло Семенко та Андрій Чужий [Текст] / Балдинюк В. // Молодь, освіта, наука, культура і

національна свідомість: Зб. матеріалів Всеукр. студ. наук.-практ.-конф. - К., 1998. - С.158-159.

Вокальчук Г. Михайль Семенко: «Я хочу кожний день все слів нових...» [Текст] / Вокальчук Г. // Українська мова. - 2002.-N2. - С.92-100.

Гончар, Інна. Поетична трікстеріада Михайла Семенка [Текст] / І. Гончар // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2005. - N8. - С. 47-50.

Ковалів Ю. Михайль Семенко і футуризм [Текст] / Ковалів Ю. // Визвольний шлях. - 1995.-N10,11. - С.1254-1264,С.1384-1392.

Коцарев, О. Футуризм: братський меморіал імені Михайла Семенка [Текст] : рец. на кн.; О.Ільницький. Український футуризм (1914-1930) / О. Коцарев // Березіль : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал Національної Спілки письменників України. - 2004. - N3/4. - С. 170-175 .

Лисенко, Наталія. Музика серця Михайля Семенка [Текст] / Н. Лисенко // газ.Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 9-13

Лисенко, Оксана. Астрологія українських письменників (Михайль Семенко) [Текст] / О. Лисенко // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - N 4. - С. 156-157 .

Ніковський, А. «VITA NOVA» (фрагменти). Михайло Семенко [Текст] : збірник / А. Ніковський // Хроніка 2000 : Український культурологічний альманах / редкол. Ю. Буряк та ін. - Київ : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2007. - Вип. 65 - 66. - С. 774-804

Пономаренко В. «Безразковий поет» - Михайло Семенко [Текст] : Урок аналізу поезії у контексті розвитку живопису / Пономаренко В. // Укр.мова й література в середніх школах,гімназіях,ліцеях та колегіумах. - 2000.-N3. - С.123-130.

Семенко, І. Михайло Семенко - основоположник українського футуризму [Текст] : збірник / І. Семенко // Хроніка 2000 : Український культурологічний альманах / редкол. Ю. Буряк та ін. - Київ : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2007. - Вип. 65 - 66. - С. 15-57

Сулима, М. Бібліографія творів Михайля Семенка. Футуристичні збірники та журнали, видані Михалем Семенком. Ірина Михайлівна Семенко [Текст] : збірник / М. Сулима // Хроніка 2000 : Український культурологічний альманах / редкол. Ю. Буряк та ін. - Київ : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2007. - Вип. 65 - 66. - С. 559-563

Сулима, Микола. Микола Бажан: Між Михайлом Семенком і Миколою Хвильовим [Текст] / М. Сулима // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - N10. - С. 18-24 .

Сулима, Микола. Михайль Семенко й Олександр Олесь / М. Сулима // Слово і час. - 2009. - N 1. - С. 24-27.

Хворостяний, Ігор. Михайль Семенко - «останній поет» [Текст] / І. Хворостяний // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - № 4. - С. 158-159.

Тема 16. М.Бажан. Поєми «Розмова сердець», «Гофманова ніч».

Коротко про М.Бажана: життя і творчість. Філософська спрямованість лірики й ліроепосу. Ліричне й епічне начала в творчості М.Бажана.

Поєма «Розмова сердець». Митець і дійсність – одна з основних проблем творчості Бажана; її варіації в поємі «Розмова сердець». Тема роздвоєння митця й боротьби світлих і темних начал у його свідомості. Характер деталей, тропів, ритму й рим у поємі; елементи натуралізму й символіки в творі.

Поєма «Гофманова ніч». Життя і творчість Е.Т.А.Гофмана як об'єктивна реальність. Характер відтвореної М.Бажаном атмосфери життя Гофмана. Автобіографічні проєкції. Одна ніч – і все життя Гофман-письменника: романтизм як шлях до подолання роздвоєності. Натуралістичні деталі, фантазмагоричний характер картин і ситуацій, багат шарова символіка мікрообразів, наведіть найбільш вражальні моменти твору (рими, тропи, асоціації, деталі тощо).

Література до теми:

Гаврилюк Н. Цикл Миколи Бажана «Нічні концерти» [Текст] : Спроба комплексного аналізу / Гаврилюк Н. // Слово і час. - 2001.-№3. - С.76-81.

Гальчук, Оксана. Античний космос поезії Миколи Бажана [Текст] / О. Гальчук // Слово і час. - 2011. - № 5. - С. 15-23. - Бібліогр. в кінці ст.

Голобородько, Ярослав. Поет як символ зміни епох : Життєві й творчі устремління Миколи Бажана [Текст] / Я. Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2006. - №2. - С. 2-4

Гризун, Анатолій. Сугестивна природа поетики Миколи Бажана : До 100-річчя від дня народження поета [Текст] / А. Гризун // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2004. - №10. - С. 47-50.

Жулинський М. Життєтворні знаки Миколи Бажана [Текст] / Жулинський М. // Урядовий кур'єр. - 1999.-№233(11 грудня). - С.7.

Йовенко С. Мить остаточного прозріння: Від Григорія Сковороди - до Миколи Бажана [Текст] : (Про художньо-публіцистичний фільм Р.Сергієнка «Межа») / Світлана Йовенко С. // Вітчизна. - 1994.-№9-10. - С.108-121.

Кодак, Микола. Філософська трасологія Миколи Бажана (з мислительської біографії поета) / М. Кодак // Слово і час. - 2008. - № 12. - С. 3-14. - Бібліогр. в кінці ст.

Костенко Н. «Моцарт и Сальєри» А.С.Пушкина в перекладі Миколи Бажана [Текст] / Костенко Н. // Радуга. - 1999.-№5-6. - С.107-115.

Лабінський, Микола. Згадуючи Миколу Бажана [Текст] / М. Лабінський // Історичний календар '2004 : Науково-популярний альманах. - Київ : Планета, 2004. - Вип. 10. - С. 449-459

Москаленко, Михайло. Микола Бажан - автор «Всесвіту» [Текст] / М. Москаленко // Всесвіт : Журнал іноземної літератури. Незалежний літературно-мистецький та громадсько-політичний місячник. - 2004. - N9/10. - С. 144-149 .

Павлюк, Ігор. Микола Бажан і сучасна українська література: до проблеми зв'язку поколінь [Текст] / І. Павлюк // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2006. - N 11/12. - С. 155-158 .

Пархета Л. Творчість Миколи Бажана і література рідного краю [Текст] / Пархета Л. // Рідна школа. - 2000.-N2. - С.48-50.

Сулима, Микола. Микола Бажан: Між Михайлом Семенком і Миколою Хвильовим [Текст] / М. Сулима // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - N10. - С. 18-24 .

Танюк Л. Із сюжетів про Миколу Бажана [Текст] / Танюк Л. // Слово і час. - 1999.-N10. - С.10-16.

Цалик, С. Без канонів, або про що змовчали біографи Миколи Бажана [Текст] : з майбутньої книги «РОЛІТ і його славетні мешканці» / С. Цалик, П. Селігей // Дзеркало тижня . - 2004. - №39. - С. 20.

Цалик, С. Без канонів, або про що змовчали біографи Миколи Бажана [Текст] / С. Цалик, П. Селігей // газ. Українська мова та література. - 2005. - №21-23. - С. 32-36.

Черниш, Наталія. Участь Миколи Бажана у виданні української та світової класики / Н. Черниш // Вісник Книжкової палати. - 2011. - № 11. - С.37-41. - Бібліогр. в кінці ст.

Чілачава, Р. Великий подвиг Миколи Бажана [Текст] : до 100-річчя з дня народження / Р. Чілачава // Культура і життя. - 2004. - №36-37. - С. 1.

Чілачава, Р. Високі уроки Миколи Бажана [Текст] / Р. Чілачава // Літературна Україна. - 2004. - №40(14 жовтня). - С. 2

Тема 17. Поезія Василя Чумака.

Життєвий шлях поета.

Поетична спадщина, збірка «Червоний заспів». Цикл «З ранкових настроїв» – ніжна лірика поета, сповнена енергії оновлення (вірші «З ранкових настроїв», «Принесла з собою...», «В гудінні бджіл...»). Цикл «Мрійновтома» – мотиви смутку, прощання з рідною землею («Сьогодні ходив на могилу матусі», «Свічечка», «Конвалії»). Цикл «Осінь» – юнацьке захоплення природою, мотиви любові до життя («Волошки», «Це душа говорить, сповнена снаги»), тема волі, жертвовної боротьби («За ґратами», «Айстри»). «Цикл соціального» – планетарність звучання, заклик до боротьби, віра в перемогу світлого майбуття («Червоний заспів», «Офіра»).

Особливості стилю: класичні традиції, новаторство.

Література до теми:

Василь Чумак // *Історія української літератури ХХ століття: у 2-х кн.: 1910–1930-ті роки: Навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика. — Кн. 1. — К. : Либідь, 1993. — С. 242–249.*

Крижанівський С. *Історія української літератури ХХ ст. — Кн. 2. — К. : Либідь, 1998.*

Осташко Т. С. Чумак Василь Григорович // *Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2013. — Т. 10 : Т—Я. — С. 582. —*

Осташко Т. Чумак Василь Григорович // *Малий словник історії України / відпов. ред. В. А. Смолій. — К. : Либідь, 1997. — 464 с.*

Проценко Л. А. *Київський некрополь : путівник-довідник. — К. : Український письменник, 1994. — 334 с.*

Самусь Микола. *Троє... Василь Чумак, Андрій Заливчий, Гнат Михайличенко : критико-біографічні нариси. — [Харків] : Книгоспілка, 1928. — 53, [3] с. — (Критика й теорія літератури / за ред. В. Юринця).*

Чумак Василь // *Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955—2003.*

Чумак Василь Григорович // *Довідник з історії України: у 3-х т. : Т. 3 : (Р–Я) / упоряд. і наук. ред. І. З. Пікова ; ред. І. Підкова, Р. Шуст. — К. : Генеза, 1999. — 686 с.*

Тема 18. Поезія Василя Еллана-Блакитного.

Життєвий і творчий шлях. Роль В.Еллана-Блакитного у літературному процесі. Неоромантична поезія митця.

Рання лірика: модерністські інтонації, мотиви невдоволеності дійсністю, почуття самотності, поява мотивів оптимізму («Буяння сил», «Серця перебої»). Гнівне засудження імперіалістичної війни («Канонада», «Сумирним»). Поет і революція: віра в побудову незалежної України («Вперед», «Удари молота і серця», «Червоні зорі»). Мотиви аскетизму, максималізму («Після Крейцерової сонати»). Інтимна лірика («Лист», «Парк», «Ти пробач»).

Література до теми:

Адельгейм Євген. *Василь Еллан. — К. : Радянський письменник, 1959. — 173 с.*

Блакитный-Эллан / *Большая советская энциклопедия. Главн. ред. А. М. Прохоров, 3-е изд. Тома 1-30. — М.: «Советская энциклопедия», 1969–1978. (рос.). — Т. 3 : Бари — Браслет. — М., 1970. — С. 412. (рос.)*

Бондарчук П. М. *Блакитний Василь Михайлович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії*

України НАН України. — К.: Наукова думка, 2003. — Т. 1 : А — В. — С. 300. — ISBN 966-00-0734-5.

Кокін С. Блакитний (Елланський) Василь Михайлович // Малий словник історії України / відпов. ред. В. А. Смолій. — К. : Либідь, 1997. — С. 62. — ISBN 5-325-00781-5.

Крижанівський С. А. Василь Еллан-Блакитний // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — К., 2003. — Т. 2 : Б — Біо. — 872 с. : іл. — ISBN 966-02-2681-0.

Ні слова про спокій! Василь Еллан-Блакитний: спогади, матеріали / упоряд. М. В. Вовчик-Блакитна. — 2-ге вид., доп. — К. : Дніпро, 1989. — 357 с. : іл.

Ні слова про спокій! : Спогади про Василя Еллана (Блакитного) / упоряд. Л. Є. Вовчик-Блакитна ; відп. ред. Ю. К. Смолич. — К. : Дніпро, 1965. — 199 с. : іл.

Тема 19. Неокласицизм як естетично художнє явище в українській літературі 20-х років. Микола Зеров.

Художні устремління «неокласиків». Висока культура поетичного мовлення «неокласиків», уміння дисциплінувати «кордоцентричну» стихію українського письменства, органічно поєднати традицію класики із модерними творчими пошуками. Інтелектуальна напруга та витончений естетичний смак збірки «Камена» (1924) М. Зерова. Філософська проблематика творів Миколи Зерова. Його перекладацька і наукова діяльність. М.Зеров – неокласик.

Органічне поєднання різних стильових ознак у доробку М.Драй-Хмари, П.Филиповича. Твори позначені символізмом. Захоплене спостереження за роботою невідомого майстра «Різьбярі». Збірка «Простір» (1925). Риси поезії П.Филиповича – медитативність, всепланетарність, космізм («Я – часточка мала»). Високий рівень інтелектуальності, філософський зміст. Людське повнокровне «Я» у поезії «Коли розквітнуть квіти».

Збірка Михайла Драй-Хмари «Проростень» (1926). Її мотиви та образи. Молода весна поета, перші світоглядні і стильові шукання. Джерела образності і поетики у «Проростені». Тяжіння до багатозначності і багатоплановості образу. Тема України («Прощання з Поділлям»). Цикл «Шехерезада». Створення чарівної мрії-казки. Роздуми про минуле («Київ». «Поділ». «Чудо»). Естетичне кредо митця «Я світ увесь сприймаю оком». Багатоплановість і багатомотивність збірки «Проростень». Вираження таємниць буття, Всесвіту («Зоріти ніч і бути з вами», «накинув вечір голубу намітку»), нерозгаданість людської душі («На смерканні»). Неокресленість, багатозначність начебто побутових ситуацій та ліричних сюжетів («Я побачив тебе з трамваю»). Поема «Поворот» – пристрасний монолог любові до України. Сонет «Лебеді». Відтворення уявлення про суспільний устрій, яким увінчається тривалий і тяжкий шлях народу до соціальної справедливості і братніх міжнаціональних стосунків. Переплетіння звукових

вражень, голосу серця – характерна риса лірики Драй-Хмари («Серпневий прохолонув пар», «Бреду обніжками й житами»).

Входження в українську поезію О. Бургардта (Ю. Клена). Епопея «Попіл імперії», художнє осмислення трагедії українського народу. Рання творчість. Участь в угрупованні неокласиків. Еміграція. Продовження за рубежом в умовах 30-40-х рр. традицій неокласиків; діяльність поета і вченого.

Високий гуманізм і незламність духу в збірці «Каравели», поемах «Прокляті роки», «Попіл імперії». Осуд тоталітаризму, утвердження високих ідеалів духовності, добра, благородства, Прокляття імперського тоталітаризму як «норми життя», її руйнівного характеру щодо людини, культури, моралі, етики. Осуд радянського абсурду і розпаду. Ідеал життя серед природи; стійкість і відданість ідеалам («Сковорода»). Велич кохання, духовної краси та чистоти («Беатріче»). Гнівний осуд злочинств тоталітарного режиму в Україні – «Терцини» («Коли тебе сурма твоєї туги...»).

Індивідуальний стиль Клена, вдосконалення класичних форм віршування (сонет, терцини), використання класичних образів (Данте, Вергілій).

Література до теми:

Башманівський, Валерій. Естетична програма духовного оновлення нації в інтерпретації М.К.Зерова [Текст] / В. Башманівський // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - №3. - С. 34-35

Безносик А. Закоханий в Елладу і поетів Риму... [Текст] : (65 років тому на Соловках був убитий Микола Зеров) / Безносик А. // Україна молода. - 2002.-№205(5 листопада). - С.11.

Белова, Ю. І. Літературно-критичні студії М. Зерова 1920-х років: засади європеїзму [Текст] : збірник наукових трудов / Ю.І. Белова, І.Я. Лисий // Магістеріум / Голова редкол. В.П. Моренець; Нац. ун-т «КМА». - Київ : Стило, 2002. - Вип.8. - С. 27-43

Білик Г. «Камена» Миколи Зерова: спроба наближення до смислів [Текст] / Білик Г. // Слово і час. - 1999.-№8. - С.82-85.

Бросаліна О. Латинська поезія св.Колумбана та анонімна пісня веслярів у перекладі Миколи Зерова [Текст] / Бросаліна О. // Слово і час. - 2001.-№4. - С.83-84.

Брюховецький В. У справі професійного перекладацтва [Текст] : (М.Зеров - перекладач) / Брюховецький В. // газ.Зарубіжна література. - 2000.-№14. - С.1-2.

Брюховецький В.С. Микола Зеров [Текст] / Брюховецький В.С. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.73-83.

Вздутьська, Валентина. Між горою Фавор і Болотяною Лукрозою. Євангельський текст у поезії Миколи Зерова [Текст] / В. Вздутьська // Слово і час. - 2010. - № 11. - С. 24-35. - *Бібліогр. в кінці ст.*

Вільна Я.В. Микола Зеров [Текст] / Вільна Я.В. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.216-218.

Гальчук О. Горацій і Зеров: діалог через тисячоліття [Текст] : (До 110-ліття від дня народження Миколи Зерова) / Гальчук О. // Дивослово. - 2000.-N4. - С.7-11.

Гальчук О. Поетичне осмислення Миколаю Зеровим світової культурної спадщини [Текст] / Гальчук О. // Дивослово. - 1997.-N8. - С.5-8.

Гальчук, О. «Закликаю Вас нашою спільною любов'ю до античності...» (З листів Олександра Білецького до Миколи Зерова) [Текст] / О. Гальчук // Київська старовина : Науковий історико-філологічний журнал.Заснований 1882 р. - 2008. - N 4. - С. 126-134 .

Гальчук, Оксана. Втеча від «великих ловів» або дві смерті Миколи Зерова [Текст] / О. Гальчук // Слово і час. - 2006. - N4. - С. 19-34. - Бібліогр.

Геращенко, Михайло. Бібліографічний портрет Миколи Зерова [Текст] / М. Геращенко, Л. Добровольська // Вісник Книжкової палати. - 2011. - № 6. - С. 36-37

Гнідич Т. Перекладаючи Байрона [Текст] / Гнідич Т. // Всесвіт. - 1999.-N4. - С.114-120.

Гнідич Т. Перекладаючи Зерова [Текст] / Гнідич Т. // Всесвіт. - 1999.-N4. - С.112-114.

Гординський, Святослав (1906-1993) : научное издание / С. Гординський // На переломі епох : Літературознавчі статті , огляди, есеї, рецензії, спогади, листи / С. Гординський. - Львів : Світ, 2004. - С. 152-159 . - ISBN 966-603-317-8

Горецький, П. Микола Зеров [Текст] : 26 квітня минає 120-ліття від дня народження митця / П. Горецький // Літературна Україна. - 2010. - № 14 (22 квітня). - С. 6

Горячева О. Микола Зеров і його епоха, або Великий нонконформіст [Текст]: Спроба «некомпліментарного» розгляду / Горячева О. // газ.Українська мова та література. - 2000.-N16. - С.5-6.

Гречанюк, С. У гроні п»ятірнім - перший (М.Зеров) [Текст] / С. Гречанюк // Урок української. - 2003. - N3. - С. 44-50

Дмитрів Я. Сонетарій Миколи Зерова [Текст] / Дмитрів Я. // Слово і час. - 1994.-N7. - С.47-53.

Дудка, Ірина. Професор Марія Зерова [Текст] : научное издание / І. Дудка, В. Троян // Українки в історії / За ред. В.К. Борисенко. - Київ : Либідь, 2004. - С. 110-112.

Дунай П. Київські неокласики та їх лідер,поет Микола Зеров [Текст] / Дунай П. // газ.Укр.мова та література. - 1997.-N35

Заславський І. Видатний учений. Талановитий поет. Майстер перекладу [Текст] : (До 100-річчя від дня народження М.Зерова) / Заславський І. // газ.Українська мова та література. - 2000.-N16. - С.6-8.

УДК

Заславський І. З етюдів про неокласиків [Текст] : /М.Зеров, П.Филипович, М.Драй-Хмара/ / Заславський І. // Сучасність. - 1997.-N7-8. - С.87-103.

Заславський І. Микола Зеров - перекладач [Текст] : На матеріалі української інтерпретації поезій О.Пушкіна / Заславський І. // Дивослово. - 1999.-N7. - С.9-13.

Зацвіте надії тло зелене [Текст] : (Микола Зеров) / Шудря М. // Дніпро. - 2001.-N9-10. - С.59-62.

Зварич В.З. Образний культурний всесвіт у поезії Миколи Зерова [Текст] / Зварич В.З. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1997.-N3. - С.43-46.

Зерова С. Спогади про Миколу Зерова [Текст] / Зерова С. // Слово і час. - 1996.-N2,4-5,7,8-9. - С.78-83,С.85-90,С.71-78,С.82-90.

Зерова С. Спогади про Миколу Зерова [Текст] / Зерова С. // Слово і час. - 1995.-N9-10. - С.56-62.

Зерова, Софія. Спогади про Миколу Зерова [Текст] / С. Зерова // Київські неокласики : научное издание / уряд. В. Агеєва. - Київ : Факт, 2009. - С. 83-130 .

Зорівчак, Роксолана. Зеровіана майстра [Текст] : До сторіччя від дня народження Григорія Кочура / Р. Зорівчак // Літературна Україна. - 2008. - №48 (11 грудня) . - С. 1, 6.

Ільченко О. Зерови: родина поетів і вчених [Текст] / Ільченко О. // Україна молода. - 1999.-3 листопада. - С.12.

Клен Ю. Стебло серед поля [Текст] : (Зеров. Драй-Хмара) / Клен Ю. // Дзвін . - 1994.-N10. - С.123-131.

Клецикова В. М.Зеров:»Підводна» архітектоніка літературознавчого дослідження [Текст] / Клецикова В. // Слово і час. - 1998.-N11. - С.69-72.

Клецикова, В. Літературно-критична спадщина М.Зерова та проблема існування української літератури в європейському і світовому контексті [Текст] / В. Клецикова // Українознавство : Науковий громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. - 2003. - N 1. - С. 110-114

Ковалів Ю. Грані українського менталітету [Текст] : («Неокласики» в укр.поезії) / Ковалів Ю. // Слово і час. - 1996.-N3. - С.6-10.

Кононенко Є. Справжні верхогір'я [Текст] : (Французький сонет - український сонет) / Кононенко Є. // Хроніка 2000. - 1995.-N2-3. - С.349-352.

Корогодський, Р. ...на ім'я Микола Зеров [Текст] : (Листи до Софії Зерової зі Соловків) / Р. Корогодський // Сучасність : Література, наука, мистецтво, суспільне життя. - 2004. - N10. - С. 123-133. . - ISSN 0585-8365

Корогодський, Р. Уроки Зерових: вчора, сьогодні, завтра [Текст] / Р. Корогодський // Кур'єр Кривбасу. - 2003. - N1. - С. 147-148

Костюк, Григорій. М.Зеров, П.Филипович, М.Драй-Хмара [Текст] / Г. Костюк // Київські неокласики : научное издание / уряд. В. Агеєва. - Київ : Факт, 2009. - С. 195-236 .

Кочур Г. Микола Зеров - тлумач латинської поезії [Текст] : (М.Зеров - перекладач) / Кочур Г. // газ.Зарубіжна література. - 2000.-N14. - С.7.

Кочур, Г. Микола Зеров [Текст] / Г. Кочур // Кочур Г. П. Література та переклад : научное издание / Г. П. Кочур ; упоряд. А. Кочур, М. Кочур. - Київ : Смолоскип, 2008. - Т. 1 : Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю. - С. 317-399. –

Кравець Л. Словесно-художні образи поезій М.Зерова [Текст] : (Мова художніх творів) / Кравець Л.; УДПУ ім.М.П.Драгоманова // Дивослово. - 1996.-N7. - С.14-17.

Куцевол О. Шлях до джерел [Текст] : Творчий портрет Миколи Зерова / Куцевол О. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2001.-N1. - С.68-84.

Лист Миколи Зерова до Павла Тичини [Текст] // Літературна Україна. - 2011. - № 4 (27 січня). - С. 10

Матушевський Б. Блиск таланту серед класової ненависті [Текст] : (М.Зеров) / Матушевський Б. // газ.Зарубіжна література. - 2000.-N14. - С.5-6.

Мовчан, Раїса. Ранній український модернізм крізь погляд Миколи Зерова [Текст] / Р. Мовчан // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2005. - N7/8. - С. 131-138

Наєнко, Михайло. Микола Зеров і питання неокласицизму / М. Наєнко // Слово і час. - 2008. - N 11. - С. 38-48. - Бібліогр. в кінці ст.

Неборак, В. Що залишилося в спадок від Миколи Зерова [Текст] / В. Неборак // Сучасність. - 2003. - N7/8. - С. 130-137

Ніколенко О. Античні мотиви в поезії М.Зерова і О.Мандельштама («Камена» і «Tristia») [Текст] / Ніколенко О. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 2000.-N8. - С.52-58.

Ніколенко, Ольга. Овідій української неокласики Микола Зеров [Текст]: із серії літературознавчо-докум. нарисів «Соловецькі в'язні з України» / О. Ніколенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 11/12. - С. 106-125

Новикова М. Пам'ять contra амнезії [Текст] : (М.Зеров) / Новикова М. // газ.Зарубіжна література. - 2000.-N14. - С.3.

Новикова, Марина. Григорій Кочур - редактор перекладів із Миколи Зерова (Сонет «Чистий Четвер») [Текст] / М. Новикова // Всесвіт = Vsesvit - Review Of World Literature : Журнал іноземної літератури. Незалежний літературно-мистецький та громадсько-політичний місячник. - 2007. - N 1/2. - С. 174-178.

Оглоблин, Олександр. Спогади про Миколу Зерова й Павла Филиповича [Текст] / О. Оглоблин // Київські неокласики : научное издание / упоряд. В. Агеєва. - Київ : Факт, 2009. - С. 237-252. - ISBN 966-664-081-3

Панченко В. Микола Зеров: три літа в Златополі [Текст] / Панченко В. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2000.-N1. - С.229-234.

Пенцакова Л. «Я воскрешаю вас, ясних, безвинних...» [Текст] : Інтегрований урок в 9 кл / Пенцакова Л. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2001.-N5. - С.55-57.

«Перекладач, учений, критик і поет...»(перекладацька та видавнича діяльність Миколи Зерова) [Текст] / Т. Борко // Вища освіта України : Теоретичний та науково-методичний часопис. - 2006. - N 1(додаток). - С. 161-165.

Петров В. Листи до Софії Зерової [Текст] / Петров В. // Слово і час. - 2002.-N10. - С.46-50.

Петров В. Микола Зеров [Текст] / Петров В. // Петров В. Діячі української культури (1920-1940 рр.):Жертви більшовицького терору. - К.,1992. - С.58-61.

Полонська-Василенко, Наталя. Київ часів М.Зерова та П.Филиповича [Текст] / Н. Полонська-Василенко // Київські неокласики : научне издание / упоряд. В. Агеєва. - Київ : Факт, 2009. - С. 175-194 .

Пронкевич О. Самотня людина у пошуках щастя: рецепція роману Ч.Діккенса «Домбі і син» у О.Мандельштама та М.Зерова [Текст] / Пронкевич О. // Вікно в світ. - 2001.-N3. - С.154-157.

Салига, Тарас. Молитва Євгена Маланюка до Миколи Зерова [Текст] : (під світлом одного твору) / Т. Салига // Літературна Україна. - 2012. - N 6 (9 лютого). - С. 6-7.

Сверстюк Є. Гострої розпуки гострий біль [Текст] : (М.Зеров) / Сверстюк Є. // Сучасність. - 1994.-N11. - С.24-31.

Сверстюк, Є. Спогади про Зерових [Текст] / Є. Сверстюк // Кур'єр Кривбасу. - 2003. - N1. - С. 148-173

Содомора А. «...Передають, біжучи, одні одним життя смолоскипи» [Текст] : (М.Зеров - перекладач) / Содомора А. // газ.Зарубіжна література. - 2000.-N14. - С.8.

Солод Ю.Д. Елітна поезія Миколи Зерова [Текст] / Солод Ю.Д. // Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за ІІ клас.Вид.2. - К.,1999. - С.83-99.

Солодько П. Ремінісценсії з грецької та латини в оригінальній поезії Миколи Зерова [Текст] / Солодько П. // Дивослово. - 1994.-N12. - С.9-12.

Таран Л. «Цвіте прозорий вертоград...» [Текст] : (Поетика М.Зерова і М.Рильського) / Таран Л. // Слово і час. - 1994.-N9-10. - С.52-54.

Таран Л. Неокласики Микола Зеров і Максим Рильський [Текст] / Таран Л. // Сучасність. - 1995-N3. - С.107-116.

Таран Л., Людмила. Сонет неокласиків Миколи Зерова і Максима Рильського [Текст] / Людмила Таран Л. // Дивослово. - 1994.-N1. - С.9-12.

Филипович, Олександр. Златопільські роки в житті М.Зерова [Текст] / О. Филипович // Київські неокласики : научне издание / упоряд. В. Агеєва. - Київ : Факт, 2009. - С. 131-136 .

Хропко П. Українська тема у творчості Миколи Зерова [Текст] / Хропко П. // Пульсар. - 2000.-N9. - С.55-57.

Цибульський Б. Колядування у Зінькові. (На батьківщині М.Зерова)
[Текст] / Цибульський Б. // *Народна творчість та етнографія.* - 1997.-№1. -
С.74-76.

Тема 20. Максим Рильський.

М.Рильський – поет, перекладач, учений-фольклорист, літературознавець, лінгвіст, етнограф. Багатогранність мистецького обдарування. Філософська наснаженість творчості, широке використання класичних віршових форм.

Рання творчість. Перша збірка – «На білих островах» (1910). Вплив модерної літератури. Вплив символістів, що проявився в мотивах смутку, наріканнях на долю, бажанні втекти від життя. Переборення цих настроїв у наступних поезіях («Дівчина», «Пісня», «Шлях», «Журавлина пісня»), вираження в них щирого почуття любові до людей, природи; роздуми над власним майбутнім. Синтез реалістичної, романтичної манери письма та модернізму. Активна громадська позиція, розмаїття тем і мотивів, психологічна наповненість і витонченість поетичного образу. Пристосування до особливостей рідної мови римо-ритмічних багатств світової та вітчизняної літератури.

Творчість 20-х рр. Відстоювання високої культури поетичної творчості. Збірка «Під осінніми зорями». «Синя далечинь», «Крізь бурю й сніг», «Де сходяться дороги», «Гомін і відгомін».

Ліричні шедеври «Яблука допіли», «На білу гречку впаош роси», «Вже червоніють помідори», «Ластівки літають, бо літається». Юнацьке почуття кохання, сум розлуки, єдність людини і природи. Свіжість і довершеність образної системи.

Інтимна й пейзажна лірика, роздуми про місце людини в житті, античні мотиви. Майстерність відтворення почуттів і настроїв людини, пов'язаних з коханням, з красою й життєдайною силою природи.

«Яблука допіли...». Художні деталі твору. Поетична паралель між настроєм ліричного героя та осінньою природою. Гармонійна єдність людини й природи. Щирість і глибина юнацьких почуттів. М'які, пастельні тони в змалюванні природи й людини.

Продовження традицій класичної поезії.

Певний спад творчості М.Рильського в 30-ті рр. у зв'язку з репресіями (арешт 1931 рр.), утвердженням культу особи. Збірки «Знак терезів», «Літо», «Збір винограду». Створення поетичної галереї простих трудівників, діячів світової культури («Франко», «Бетховен», «Шевченко», «Із віршів про Пушкіна»), твори з історичного минулого (поема «Марина»).

«Шопен» (збірка «Літо»). Безсмертя великих художніх витворів людського генія. Естетичне й виховне значення музичного мистецтва в житті людини. Повага до культурних скарбів інших народів. Тема високого мистецтва в житті людини. Вишуканість образної системи вірша. Особливості віршованої форми. Багатство мови. Риторичні запитання й звернення в поезії. Розповідний тон.

Декларативність, дидактизм коментування відображеної дійсності, величальність, пласткість образу в газетних віршах «на злобу дня» – слабкі сторони творів поета, породжені спрощеними, вузькоутилітар-ними настановами й вимогами літературної критики 40-х – початку 50-х років; переборення їх у наступні десятиріччя.

Творчість років Другої світової війни. Збірки «За рідну землю», «Слово про рідну матір», «Велика година», «Неопалима купина».

«Слово про рідну матір» – урочиста ораторія, уславлення історичного минулого України в образах її великих синів – Т.Шевченка, Г.Сковороди, І.Франка, – величі її історичного минулого, духовного багатства творчих сил. Звернення до образів «Слова о полку Ігоревім». їх творче переосмислення. Риторичні звертання, вигуки та запитання, їх ідейно-художня роль. Упевненість у перемозі над фашизмом. Урочисто піднесений тон поезії, багатство образної мови, використання архаїчних форм і лексики, особливості жанру (вірш-ораторія).

Мотиви патріотизму, любові до рідної української землі, захисту Відчизни («Україні», «Це було в одному місті»).

«Неопалима купина» – утвердження незнищенності Києва як символу української нації. Образ неопалимої купини. Відтворення славного історичного минулого України. Урочиста, піднесена лексика поеми, її струнка композиція, образне багатство.

Поема «Жага». Оригінальність жанру, композиції. Головна ідея – безмежна любов до рідної України. Художня довершеність твору. її філософізм. Глибина ідейного змісту. Образна система твору. «Голоси» в поемі, що втілюють морально-естетичні основи українського менталітету. Образи «чистої води», «святого хліба», весняного відродження людини й природи. «Силуети» – образи людей з народу, в яких роз-кривається історична доля України. Біблійні ремінісценції – образ розп'ятої на хресті матері, тернового вінка. Оптимістичність твору. Щирість почуттів у поемі, багатогранність образу ліричного героя, ораторський пафос, оригінальність ритмомелодики поеми. Багатство мови, архаїчна лексика та її роль у творі, використання різних мовних стилів – від піднесеного ораторського – до розмовного.

Післявоєнна творчість. Збірки «Троянди й виноград», «Голосіївська осінь», «Зимові записи», «Іскри вогню великого». Вплив творчості шістдесятників.

Мотиви творчості цього періоду: тема творчої праці народу («Лісник», «Маркові дуби», «Перший грім»); мистецтво в житті народу («Сікстинська Мадонна», «Художник», «Як не любити...», «Діалог»); поетизація картин природи («Почорніли заводи в озерах». «Краса», «Як не любити...»); повнота людського щастя в єдності творчої праці та краси («Троянда й виноград»); роль мистецтва, краси, естетичних переживань у повноцінному формуванні людини («Діалог»); утвердження думки про потребу любити й берегти природу, єдність людини і природи

(«Розмова з другом», «Поле чорніє. Проходять хмари...» та «На білу гречку впали роси»); утвердження любові до рідної мови як вияв патріотизму («Мова»); мотив глибокої батьківської любові, прагнення виховати у свого сина кращі якості людського характеру («Синові»); глибока повага до всіх народів нашої планети, захоплення їхньою поетичною творчістю («Пієні» («Коли пісні мого краю...»)); заклик до молоді бути уважними до навколишнього середовища, вивчати його, засвоювати знання про різні прояви сил природи, набуті нашими предками протягом довгих віків («Перед грозою»).

Гармонійне поєднання народнопоетичних джерел, досягнення української та світової класики з новаторськими пошуками.

Національне й світове в поезії М.Рильського, перекладацька діяльність («Пан Тадеуш» А.Міцкевича, «Євгеній Онегін» О.Пушкіна).

Публіцистичні праці. Дослідження творчості Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки. Світове значення творчості М.Рильського. Вшанування пам'яті поета.

Література до теми:

Башманівський, В. «Неокласична» тональність ранніх поезій Максима Рильського [Текст] / В. Башманівський // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2005. - №11. - С. 14-15.

Булаховська, Юлія. Декілька спогадів про Максима Рильського [Текст] / Ю. Булаховська // Слово і час. - 2006. - №3. - С. 84-88

Гнатюк М. Поет із «Грона п'ятірного» Максим Рильський [Текст] / Гнатюк М. // Дивослово. - 1996.-№7. - С.59-60.

Градовський, А. В. Таємниці духовного зв'язку: Поль Верлен - Микола Вороний, Артюр Рембо - Максим Рильський [Текст] / А. В. Градовський // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2006. - №1. - С. 19-24

Демчук, Олег Віленович. Великий син славетного батька (розповідь про Тадея та Максима Рильських) : Компаративний урок [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 104-114 .

Дроздовський, Дмитро. Поетичний світ Максима Рильського / Д. Дроздовський // Українська культура. - 2008. - № 3. - С. 36-38

Єрмоленко С. Мінливе й вічне слово поезії Максима Рильського [Текст] / Єрмоленко С. // Урок української. - 2001.-№10. - С.49-51.

Захарова Г. Пушкініана Максима Рильського [Текст] / Захарова Г. // газ.Освіта України. - 1999.-№22

Зеров, Микола. Літературний шлях Максима Рильського [Текст] / М. Зеров // Твори в двох томах / М. Зеров ; упоряд. : Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. - Київ : Дніпро, 1990. - Т. 2 : Історико-літературні та літературознавчі праці. - С. 547-562 .

Зінич, В. Максим Рильський як науковий наставник повоєнного покоління народознавців України [Текст] / В. Зінич // Народна творчість та етнографія. - 2005. - N2. - С. 16-20.

Зінич, В. Максим Рильський як науковий наставник повоєнного покоління народознавців України [Текст] / В. Зінич // Народна творчість та етнографія. - 2005. - №2. - С. 16-20. .

Ілленко І. Народознавча праця Максима Рильського, піддана несправедливій критиці в 1947 році [Текст] : (Про статтю «Київ в історії України») / Ілленко І. // Народна творчість та етнографія. - 1998.-N2-3. - С.89-92.

Ковальчук О. Максим Рильський у школі сьогодні [Текст] / Ковальчук О. // Дивослово. - 1995.-N7. - С.33-36.

Кочур, Г. Максим Рильський [Текст] / Г. Кочур // Кочур Г. П. Література та переклад : научное издание / Г. П. Кочур ; упоряд. А. Кочур, М. Кочур. - Київ : Смолоскип, 2008. - Т. 1 : Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю. - С. 428-475. -

Кошелева О. «Читачу! Поглянь, усміхнись: я твій, я не вмер, я живий!» : Урок-композиція до 110-ліття від дня народження Максима Рильського [Текст] / Оксана Кошелева О. // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. - 2005. - N3. - С. 31-34.

Кузьменко, О. Новий пам'ятник Максимові Рильському в Голосієвському парку в Києві [Текст] / О. Кузьменко // Народна творчість та етнографія. - 2004. - №3. - С. 126. .

Лісовець, Олена. Максим Рильський «Розмова з другом», «Зимовий ранок» : (читання, 4 клас) / О. Лісовець // Початкова школа. - 2010. - N 2. - С. 21-23

Максим Рильський : Портрет [Текст] // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N12. - С. 1

Максим Рильський і культура українського поетичного слова [Текст] / Маланюк Є. // Народна творчість та етнографія. - 1999.-N2-3. - С.16-27.

Міщенко Л. Максим Рильський у Львові [Текст] : До 100-річчя від дня народження письменника / Міщенко Л. // Дзвін. - 1995.-N3. - С.140-146.

Неділько В. Материк поезії Максима Рильського [Текст] : До 100-річчя з дня народження М.Рильського / Неділько В., Монастирський Л. // Дивослово. - 1995.-N3. - С.11-17.

Нитченко Д. Легенда про Максима Рильського [Текст] / Нитченко Д. // Дзвін. - 1994.-N6. - С.153.

Нитченко Д. Про Максима Рильського [Текст] / Нитченко Д. // Народна творчість та етнографія. - 1995.-N2-3. - С.80-82.

Новак В. Максим Рильський як знавець і дослідник українського фольклору [Текст] / Новак В. // Народна творчість та етнографія. - 1998.-N2-3. - С.92-97.

Новак В. Перегук вершин, або Максим Рильський про Тараса Шевченка [Текст] / Новак В. // Дивослово. - 1998.-N7. - С.61-63.

Новак В. Фольклор у творчій долі Максима Рильського [Текст] / Новак В. // Дивослово. - 1999.-N3. - С.18-22.

Новиченко Л. Максим Рильський, яким ми його любимо [Текст] / Новиченко Л. // Народна творчість та етнографія. - 1995.-N2-3. - С.3-9.

Новиченко Л. Максим Рильський: Вступне слово [Текст] / Новиченко Л. // Золотий гомін: Українська література: Хрестоматія для ІІ кл. серед. шк. - К., 1997. - С.26.

Охріменко П. Максим Рильський про героїчний епос слов'ян [Текст] / Охріменко П. // Народна творчість та етнографія. - 1996.-N1. - С.3-6.

Павличко, Д. Велетень української культури ХХ століття Максим Рильський [Текст] / Д. Павличко // Народна творчість та етнографія. - 2004. - N3. - С. 54-57.

Пазяк Н. Матеріали до життєпису Максима Рильського [Текст] : (Спогади І.І.Іванова) / Пазяк Н. // Народна творчість та етнографія. - 1994.-N2-3. - С.42.

Погребенник В.

Поетична творчість раннього Максима Рильського та фольклор [Текст] / Погребенник В. // Народна творчість та етнографія. - 1995.-N2-3. - С.9-14.

Руда, Т. Максим Рильський як теоретик перекладу [Текст] / Т. Руда // Народна творчість та етнографія. - 2005. - N3. - С. 4-9.

Сергієнко В. Максим Рильський. Поетичний практикум [Текст] / Сергієнко В. // Дивослово. - 1999.-N8. - С.29-38.

Скорський, М. Поетична Шевченкіана Максима Рильського [Текст] / М. Скорський // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2005. - N3. - С. 2-4

Степанюк, Микола. Постать Максима Рильського в контексті історичної доби: вірші «Яблука доспіли...», «Шопен» [Текст] : 10-й клас / М. Степанюк // газ. Українська мова та література. - 2008. - №20 (травень) . - С. 19-22.

Стеценко О. Тема кохання у творчості Максима Рильського [Текст] / Стеценко О. // Дивослово. - 1995.-N10-11. - С.30-34.

Талалай Л. Уроки Максима Рильського [Текст] / Талалай Л. // Березіль. - 2001.-N5-6. - С.162-172.

Таран Л. Неокласики Микола Зеров і Максим Рильський [Текст] / Таран Л. // Сучасність. - 1995-N3. - С.107-116.

Таран Л. Сонет неокласиків Миколи Зерова і Максима Рильського [Текст] / Людмила Таран Л. // Дивослово. - 1994.-N1. - С.9-12.

Тиховська, Оксана. Мотив кохання й пізнання внутрішньої фемінності в поемі Максима Рильського «Царівна» / О. Тиховська // Дивослово. - 2010. - N 4. - С. 55-59.

Ткач, Людмила. Про який овоч писав Максим Рильський і що раніше називалося цим словом в українській мові / Л. Ткач // Урок української. - 2007. - N 4. - С. 28-34.

Фасоля А. Максим Рильський у житті і в школі [Текст] : (Про необхідність нового підходу) / Фасоля А. // Урок української. - 2001.-№6. - С.39-41.

Фільц Б. Максим Рильський в колі діячів української музичної культури [Текст] : 100-річчя від дня народження Максима Рильського / Фільц Б. // Народна творчість та етнографія. - 1995.-№4-6. - С.33-38.

Фільц, Б. Корифей української культури ХХ століття: (До 110-річчя від дня народження Максима Рильського) [Текст] / Б. Фільц // Народна творчість та етнографія. - 2005. - №2. - С. 12-16 .

Цалик, С. «У моїй особі два Рильських...»; Куля в Максима Рильського [Текст] / С. Цалик // газ. Українська мова та література. - 2005. - №21-23. - С. 20-24; 25-21.

Цимбалюк В. Загадка з біографії Максима Рильського [Текст] : До 100-річчя з дня народження М.Рильського / Цимбалюк В. // Дивослово. - 1995.-№3. - С.24-25.

Цимбалюк В.І. Українська література 20-30-х років ХХст.: Павло Тичина,Максим Рильський,Володимир Сосюра,Микола Хвильовий,Микола Куліш,Іван Кочерга,Юрій Яновський [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К.,1997. - С.112-152.

Циховська, Е. Гамсунівські відлуння в ідилії «На узліссі» Максима Рильського [Текст] / Е. Циховська // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2010. - № 1. - С. 56-57

Череватенко Л. Максим Рильський [Текст] : Вірш (До 100-річчя М.Рильського) / Череватенко Л. // Вітчизна. - 1995.-№3-4. - С.3.

Ющенко, О. З любов'ю до людей: (Зі спогадів про Максима Рильського) [Текст] / О. Ющенко // Народна творчість та етнографія. - 2004. - №3. - С. 58-61 .

Тема 21. Поетичний світ Володимира Свідзинського.

Біографічні відомості. Асоціативні образи-символи в ранній творчості поета («Дитинство» із збірки «Вересень»). Художня досконалість строфічної будови (усічена строфа). Мотиви самотності й самоізоляції ліричного героя («І цей листочок, як я...», «Душа поета»). Довершеність верлібру. Філософічність поезії («Холодна тиша», «Голубими очима вдивляється в небо дитя»). Тісний зв'язок поезії з усною народною творчістю, казкові мотиви («Ти увійшла нечутно, як русалка», цикл «Зрада»). Майстер ліричної мініатюри («У рідній моїй стороні...»). Незнищенність пам'яті ліричного героя («І час далекий, і земля далека...»).

Інтимна лірика і відбиття у ній народної філософії.

Література до теми:

Бондар-Терещенко І. Невідомий Свідзинський [Текст] / Бондар-Терещенко І. // Кур'єр Кривбасу. - 2000.-№6. - С.127-141.

Добрушина, Т. Володимир Свідзінський і Болеслав Лесьмян: до формально-лінгвістичної типології поезії [Текст] / Т. Добрушина // Слово і час. - 2003. - №5. - С. 76-82

Рарицький, О. Шлях до самособоюнаповнення: В.Свідзінський у рецепції В.Стуса [Текст] : наукове издание / О. Рарицький // Молода нація : Альманах / редкол. І. Гирич [та ін.]. - Київ : Смолоскип, 2006. - № 2 (39)' 2006 : Пам'яті Надії Світличної (1936 - 2006). - С. 188-195.

Стус В. Зникоме розцвітання [Текст] : (В.Свідзінський) / Стус В. // Стус В. Твори: У 4-х т., 6-ти кн. Т.4: Повісті та оповідання. Незакінчені твори. Сценарії. Літ. критика. Заяви, публіцистичні листи та звернення. - Львів, 1998. - С. 346-361.

Тема 22. Євген Плужник.

Життєвий і творчий шлях митця. Ознаки індивідуального стилю: урівноваженість і логічність поетичної метафори, філософська споглядальність, сповідальність, імпресіоністична ліроепічність.

Ідейно-емоційна напруга між дійсністю і мрією у творчості Є.Плужника. Мотиви і образи поезії митця.

Розкриття драматичних суперечностей дореволюційної доби (поема «Галілей»). Образи поеми. Медитативно-філософська поема «Канів». Тема міста і села, минулого і майбутнього. Тема України та її історії. Стильові особливості поетичних збірок «Рання осінь» та «Рівновага».

Загальнолюдське й національне в поемах «Канів», «Галілей».

Поезії «Я – як і всі...», «І ось ляжу, – родючий гній». Сповідальність авторського голосу на тлі декларативності пореволюційної епохи. Мотив віри у краще майбутнє. Усвідомлення неминучих катаклізмів переломного часу. «Для вас, історики майбутні...» – зразок «громадянського інтиму» Є.Плужника; історіософічність поетичного мислення. «Вчись у природи творчого спокою» – мотив туги за душевною гармонією, філософічність душевного стану ліричного героя. «Річний пісок слідок ноги твоєї...» – зразок витонченої інтимної лірики, образ ліричного героя та його коханої, мить і вічність у контексті чуттєвих переживань людини. «Ніч... а човен – як срібний птах!...» – мотив життєствердження, зачарованість красою світу.

Ідейно-тематична спрямованість трагікомедії «Змова в Києві».

Література до теми:

Бажан А. Євген Плужник в Умані [Текст] / Бажан А. // Сучасність. - 1999.-№4. - С.121-122.

Бондаренко, Алла. «Збагнув усю непереможність днів» (Текстове поле «людина в часі» в художньому мовомисленні Євгена Плужника) [Текст] / А. Бондаренко // Урок української : Науково-публіцистичний журнал-дайджест. - 2005. - №1/2. - С. 27-29.

Державин В. Лірика Євгена Плужника [Текст] / Державин В. // Українське слово: Хрестоматія укр.літ. та літ.критики ХХ ст.: В 4 кн. Кн.1. - К., 2001. - С.356-366.

Жулинський, Микола. Євген Плужник : До 105-річчя поета [Текст] / М. Жулинський // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - №5. - С. 136-145

Зленко, Г. Загадковий напис Євгена Плужника [Текст] : (Перша книжка поета «Дні») / Г. Зленко // Науковий світ : Щомісячний науково-популярний журнал-ревію. - 2004. - №6. - С. 30

Зленко, Григорій. Загадковий напис Євгена Плужника : З розповідей літературного слідопита [Текст] / Г. Зленко // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2005. - №11/12. - С. 134-136 .

Капко, Б. Й. Огляд творчості Євгена Плужника [Текст] / Б. Й. Капко // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2011. - № 34/36. - С. 150-153

Кислий Ф.С. Євген Плужник (1898-1936) [Текст] / Кислий Ф.С. // Живе слово.Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.2.Розстріляне відродження. - К.,1997. - С.40-48.

Ковбаса, І. Три життя Євгена Плужника [Текст] / І. Ковбаса // Друг читача. - 2009. - №8 . - С. 6

Петров В. Євген Плужник [Текст] / Петров В. // Петров В. Діячі української культури (1920-1940 рр.):Жертви більшовицького терору. - К.,1992. - С.33-35.

Токмань Г. «Дні» Євгена Плужника: художній образ і філософія [Текст] : До 100-річчя від дня народження письменника / Токмань Г. // Дзвін. - 1998.-№11-12. - С.138-141.

Токмань Г. Ordo amoris ліричного героя Євгена Плужника [Текст] / Токмань Г. // Вітчизна. - 1997.-№7-8. - С.144-148.

Токмань Г. Мистецтво мовчання: один із феноменів лірики Євгена Плужника [Текст] / Токмань Г. // Сучасність. - 1998.-№9. - С.114-118.

Токмань Г. Прекрасні «помилки» Євгена Плужника [Текст] / Токмань Г. // Українська мова та література. - 1998.-№42, листопад. - С.2.

Токмань Г. Чи знав Євген Плужник, що він екзистенціаліст? [Текст] / Токмань Г. // Слово і час. - 1999.-№4-5. - С.63-65.

Токмань, Ганна. Євген Плужник : 1898-1936 / Г. Токмань // Дивослово. - 2009. - № 11. - С. 49-56.

Токмань, Ганна. Євген Плужник : 1898-1936. (Закінч. Поч. - 2009. - №11) / Г. Токмань // Дивослово. - 2009. - № 12. - С. 36-43. - Бібліогр. в кінці ст. - Закінчення. Поч. див. у № 11 за 2009 р.

Токмань, Ганна. Інтимна лірика Євгена Плужника: кохання того, хто «хилився додола» [Текст] / Г. Токмань // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №2. - С. 27-34 .

Тема 23. Літературний процес у Західній Україні в період міжвоєнного двадцятиліття.

Особливості розвитку. Інерція стрілецьких та символістський мотивів. Спроби запровадження заідеологізованої прокомуністичної літератури (літературне угруповання «Горно», щомісячні щомісячник «Вікна» (1932). Поява журналу «Логос», гуртування при ньому письменників католицької орієнтації. Періодичні видання тих літ, їх специфіка: «Літературно-науковий вісник», «Дзвони», «Дажбог», «Ми» та інші. Розширення можливостей прози у творчості В. Стефаніка («Марія», «Сини» та ін.), Ольги Кобилянської («Апостол черні»), мотив абсурду воєнної дійсності у повісті «Поза межами болю» О. Турянського. Осмислення трагедії національно-визвольних змагань 1917-1921 років у доробку Ф. Дудка, К. Поліщука, Ю. Горліса-Горського та ін.

Осмислення історичної долі українського народу у тетралогії Б. Лепкого «Мазепа», повістях Катрі Гриневичевої «Шоломи на сонці», «Шестикрилець». Постать Б. Кравціва, його романтичні настрої у поєднанні «неокласичною» пластикою. Лірика С.Гординського, еволюція від авангардистських експериментувань до класичної випрозорення вірша.

Творчі пошуки Ю. Косача, В. Лесина, С. Смаль-Стоцького та ін.

Література до теми:

Андрусів С. Модус національної ідентичності: *Львівський текст 30-х років ХХ століття*. – Тернопіль: Джура; Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000. – 338 с.

Ващенко Г. *Український ренесанс 20-х років ХХ ст.* – Нью-Йорк, 1949. – 149 с. Гермайзе Й. *Нариси з історії революційного руху на Україні*. – К., 1926. – 198 с. Гузар І. *Україна в орбіті європейської мислі*. – Торонто – Львів, 1995. – 174 с. 5.

Гунчак Т. *Україна: перша половина ХХ століття*. – К.: Либідь, 1993. – 287 с.

Залізник М. *Українська популярна література*. – Львів: Видання Галицькі, 1909. – 39 с.

Ільницький М. *Західноукраїнська та емігрантська поезія 20-30-х років*. – К.: Товариство «Знання» України, 1992. – 48 с.

Кедрин І. *У межах зацікавлення*. – Наукове товариство ім. Шевченка: Бібліотека українознавства. – Т.53. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1986. – 523 с.

Левчук Л. *Західноєвропейська естетика ХХ століття*. – К.: Либідь, 1997. – 224 с.

Мафтин Н. *Західноукраїнська та еміграційна проза 20 – 30-х років ХХ століття: парадигма реконквісти / Н. Мафтин*. – Івано-Франківськ, 2008. – 355 с.

Рахманний (Олійник) Р. *Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919-1939 роки)*. – К.: Четверта хвиля, 1999. – 229 с.

Субтельний О. *Україна: Історія*. – К.: Либідь, 1991. – 507 с.

Тарнавський О. *Літературний Львів 1939-1944*. – Львів: Просвіта, 1995. – 136 с.

Тисяча років української суспільно-політичної думки: У 9 т. – К.: Дніпро, 2001. – Т. УІІ (20-ті – 40-ві роки ХХ ст.). – 439 с.

Чикаленко Є. Спогади: 1861-1907. – Нью-Йорк, 1955. – 385 с.

Шерех Ю. Вплив Західної України на формування української літературної мови. – Львів: Просвіта, 1997. – 140 с.

Тема 24. Богдан-Ігор Антонич.

Унікальна постать Б.-І. Антонича в історії української літератури, його вихід за межі традиційного поцінування художнього тексту. Пліуралістичний принцип – визначальна риса поезії Б.-І. Антонича, інтерпретація явищ довколишнього та мистецького світу як рівновеликих, суверенних не взаємозаперечних, тяжіння до циклізації творів як підвального принципу, апробованого народною свідомістю. Випробування лірики в різних формах її прояву – авангардистських та класичних, не протиставних, а зіставних (зб. «Привітання життя», 1931). Трактатування християнства та поганства як рівноправних еманцій єдиного Божественного єства, самоусвідомлення людини як однієї з ланок біологічного космосу, подолання часу під час заглиблення поетичної уяви до праоснов буття у збірках «Три перстені» (1934), «Книга Лева» (1936), «Зелена Євангелія» (1938), художня інтерпретація архетипів Лісу та Міста як рівнопокладених, взаємоперехідних. Завершення пліуралістичної концепції Б.-І. Антонича у сюрреалістичній збірці «Ротації», врівноваження антитетичних категорій прекрасного та потворного. Віднаходження асоціативних зв'язків його лірики з народною творчістю, з творами У. Уїтмена, Р. Тагора, Є. Герасимовича, В. Хлебнікова та ін. Сновидіння як джерело творчості Б.-І. Антонича. Обстоювання іманентних принципів мистецтва.

Література до теми:

Андрухович Ю. А.Рембо та Б.-І.Антонич: океанічне плавання до...екстазу [Текст] / Андрухович Ю. // Зарубіжна література. - 2000.-№8. - С.4-5.

Антонич Б.-І. «Росте Антонич і росте трава...» [Текст] : Поезії / Антонич Б.-І. // Урок української. - 2001.-№2. - С.51-53.

Бетко, І. Лірика Богдана-Ігоря Антонича у дзеркалі аналітичної психології Карла-Густава Юнга [Текст] / І. Бетко // Слово і час. - 2003. - №2. - С. 7-13. -

Бічуя Н. Антонич і Курбас - польською [Текст] / Бічуя Н. // Слово Просвіти. - 2001.-№7. - С.8.

Богдан Ігор Антонич про «становище поета» [Текст] // Олійник-Рахманний Р. Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919-1939 роки). - К., 1999. - С.203-205.

Богдан-Ігор Антонич [Текст] : Портрет // Дивослово. - 1998.-№11. - С.55.

Бондаренко А. Словесні маски «дитини буття» в художньому мовомисленні Б.-І.Антонича [Текст] / Бондаренко А. // Слово і час. - 2001.-N12. - С.43-48.

Буряк О. «У дно, у суть, у корінь речі...» [Текст] : Художньо-філософська концепція людини в поезії Б.-І.Антонича / Буряк О. // Слово і час. - 2000.-N11. - С.44-48.

Вацеба, О. Розпочато ювілейний рік Богдана-Ігоря Антонича [Текст] / О. Вацеба, Б. Якимович // Науковий світ : Щомісячний науково-популярний журнал-ревю. - 2009. - N 2. - С. 28-29

Витрикуш, Галина. Колова модель єдності світу в художній інтерпретації Б.-І. Антонича і поетів-шістдесятників [Текст] / Г. Витрикуш // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2006. - N 9/10. - С. 149-159.

Витрикуш, Галина. Колова модель єдності світу в художній інтерпретації Богдана Ігоря Антонича і поетів-шістдесятників [Текст] / Г. Витрикуш // Київ. - 2006. - N 12. - С. 161-171

Гаєвська Н.М. Богдан-Ігор Антонич (1909-1937) [Текст] / Гаєвська Н.М., Неділько В.Я. // Живе слово.Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.2.Розстріляне відродження. - К.,1997. - С.76-82.

Гаєвська Н.М. Богдан-Ігор Антонич [Текст] / Гаєвська Н.М. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.265-266.

Гілевич Н. Гідність поезії - гідність Батьківщини [Текст] : До 85-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Антонича / Гілевич Н. // Дивослово. - 1994.-N10-11. - С.3-5.

Довгаль, Оксана. Присутність Бога в поезії Богдана-Ігоря Антонича / О. Довгаль // Педагогічна думка. - 2010. - N 1. - С. 60-62. - Бібліогр. в кінці ст.

Доскоч, Марія. Назустріч Антоничу : урок засвоєння нових знань у 5 класі / М. Доскоч // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2009. - N 11. - С. 71-73

Драч І. До таємниці Богдана Ігоря Антонича [Текст] / Драч І. // Літературна Україна. - 1999.-N40(18 листопада). - С.3.

Драч І. Рождається з подзвону [Текст] : Про Б.-І.Антонича / Драч І. // Урок української. - 2000.-N10. - С.43-45.

Дунай П. Поетичний космос Богдана-Ігоря Антонича [Текст] : (До 90-річчя від дня народження поета) / Дунай П. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N40. - С.1-3.

Єременко, Оксана. Триптих «різдвяників» від Б.-І. Антонича [Текст] / О. Єременко // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 12. - С. 25-27.

Жулинський М. «Хто ж потребує слів твоїх?» [Текст] : Антонича Богдана-Ігора / Жулинський М. // Дивослово. - 1998.-N11. - С.56-61.

Зіневич, Лідія. Урок-майстерня за творчістю Б.-І. Антонича / Л. Зіневич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2009. - N 10. - С. 31-32

Ільницький М. Богдан-Ігор Антонич в оцінці Євгена Маланюка [Текст] / Ільницький М. // Дивослово. - 1999.-N5. - С.7-9.

Ільницький М. Осягаючи феномен Антонича [Текст] / Ільницький М. // Урок української. - 2001.-N2. - С.48-50. УДК

Ільницький М. Філософія «бронзових м'язів» [Текст] : До 90-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Антонича / Ільницький М. // Дивослово. - 1999.-N10. - С.2-7.

Ільницький М.М. Богдан-Ігор Антонич [Текст] / Ільницький М.М. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.256-266.

Ільницький О. Медитація смерті [Текст] : До 85-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Антонича / Ільницький О. // Дивослово. - 1994.-N10-11. - С.5-7.

Ільницький, Данило. Літературознавчі погляди Богдана-Ігоря Антонича [Текст] / Д. Ільницький // Слово і час. - 2006. - N12. - С. 35-43. - Бібліогр.

Ільницький, Данило. Текстологічні особливості підготовки «Повного зібрання творів Богдана-Ігоря Антонича» / Д. Ільницький // Дивослово. - 2009. - N 10. - С. 6-9

Ільницький, М. Гармонія серця і чола: Маркіян Шашкевич і Богдан-Ігор Антонич: релігійні мотиви [Текст] / М. Ільницький // Дивослово. - 2003. - N5. - С. 2-4

Ільницький, М. Образ нічного неба: архетип місяця у поезії Б.-І. Антонича, Ф.Г.Лорки та І.Калинця [Текст] / М. Ільницький // Дивослово. - 2003. - N10. - С. 2-5

Ільницький, Микола. «Концерт» Б.-І. Антонича: виміри музичної структури поетичного тексту / М. Ільницький // Слово і час. - 2008. - N 9. - С. 64-69. - Бібліогр. в кінці ст.

Ільницький, Микола. Образ нічного неба: архетип місяця у поезії Б.-І. Антонича та Ф.Г.Лорки [Текст] / М. Ільницький // Урок української : Науково-публіцистичний журнал-дайджест. - 2005. - N7/8. - С. 21-24

Ільницький, Микола. Пейзажі з вікна: віконна призма в поезії Б.-І. Антонича / М. Ільницький // Слово і час. - 2009. - N 10. - С. 14-21. - Бібліогр. в кінці ст.

Калинець, Ігор. Калинець Ігор: «Поезія Антонича найбільше відповідала моєму світовідчуванню...» : (розмова Віктора Неборака з Ігорем Калинцем) / І. Калинець // Педагогічна думка. - 2009. - N 1. - С. 43-47

Кернер Г. Міфотворчість у поезії Богдана-Ігоря Антонича і Володимира Свідзинського [Текст] / Кернер Г. // Сучасність. - 2001.-N12. - С.125-139.

Кирильчук, Олександр. Богдан-Ігор Антонич у радянському літературознавстві: рецептивні моделі Степана Трофимука та Дмитра Павличка [Текст] / О. Кирильчук // Мандрівець : Журнал гуманітарних студій. - 2006. - N 6. - С. 54-61.

Клейменова О. *Мабуть, він знову на тій самій вишині* [Текст] : Поет Богдан-Ігор Антонич (1909-1933) / Клейменова О. // *Голос України*. - 2001.-N39(1 березня). - С.13.

Ключковська Я. *Французькі паралелі Богдана-Ігоря Антонича* [Текст] / Ключковська Я. // *Слово і час*. - 1998.-N7. - С.43-46.

Ковалів Ю. *Загадкові перстені поета* [Текст] : Минуло 90 років від дня народження Б.-І.Антонича / Ковалів Ю. // *Літературна Україна*. - 2000.-N4(27 січня). - С.6.

Ласло-Куцюк М. *Все на світі має свою душу* [Текст] : До 85-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Антонича / Ласло-Куцюк М. // *Дивослово*. - 1994.-N10-11. - С.3.

Леськова М. *«Це замало сказати «люблю»* [Текст] : (Закоханий Богдан-Ігор Антонич) / Леськова М. // *Україна*. - 1995.-N11-12. - С.25-29.

Лисенко Т. *«На мапі серця»* [Текст] : Сюрреалістична типологічна лінія Сальвадора Далі і Богдана-Ігоря Антонича / Лисенко Т. // *газ.Українська мова та література*. - 2001.-N39. - С.9-10.

Лисенко Т. *Сюрреалістична типологічна лінія Сальвадора Далі і Богдана-Ігора Антонича* [Текст] : (Синтеза поетичного й образотворчого мистецтва у сфері підсвідомого) / Лисенко Т. // *Визвольний шлях*. - 2001.-N6. - С.85-96.

Логвіненко Н. *Вивчення творчості Богдана-Ігоря Антонича в 11-му класі* [Текст] / Логвіненко Н. // *газ.Українська мова та література*. - 2001.-N39. - С.5-8.

Логвіненко, Н. *Український образ світу в творчості Богдана-Ігоря Антонича* / Н. Логвіненко // *Українська література в загальноосвітній школі*. - 2008. - N3. - С. 19-25

Логвіненко, Н. *Український образ світу в творчості Богдана-Ігоря Антонича* / Н. Логвіненко // *Українська література в загальноосвітній школі*. - 2008. - N4. - С. 7-10.

Лубківський, Р. *Богдан-Ігор Антонич: третє повернення: До майбутнього 100-річного ювілею поета* [Текст] / Р. Лубківський // *Літературна Україна*. - 2007. - №48(13 грудня) . - С. 2,6-7

Лутай, Л. *Я є рушниця, радістю набита, якою вистрілю на честь життя: Засідання літературного гуртка до 100-річчя з дня народження Богдана-Ігоря Антонича* [Текст] / Л. Лутай // *Відкритий урок: Розробки. Технології, Досвід : Освітнянський науково-методичний журнал*. - 2009. - N 12. - С. 71-72

Мафтин, Наталя. *На березі вічності: модель художнього світу Богдана-Ігоря Антонича* / Н. Мафтин // *Слово і час*. - 2008. - N 6. - С. 51-56.

Мушинка, Микола. *Поетична монографія про життя Антонича* [Текст] : [рец.] / М. Мушинка // *Слово і час*. - 2011. - № 3. - С. 115-117

Назар М. *«Весни розспіваної князь»* [Текст] : (Урок за творчістю Богдана-Ігоря Антонича) / Назар М. // *Дивослово*. - 1995.-N10-11. - С.47-50.

Науменко, Наталія. *Райдуга звуків і почуттів : Порівняльне дослідження звуко-кольорової образності поезії А.Рембо і Б.-І.Антонича*

[Текст] / Н. Науменко // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №3. - С. 49-52 .

Неборак, Віктор. Змістовний розгляд вірша Богдана-Ігоря Антонича «Країна Благовіщення» / В. Неборак // Педагогічна думка. - 2009. - № 3. - С. 45-48.

Непорожній О. Богдан-Ігор Антонич: Вступне слово [Текст] / Непорожній О. // Золотий гомін: Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. шк. - К., 1997. - С. 124.

Плахотник Н. Поезія Б.-І. Антонича [Текст] : (спроба психоаналітичної інтерпретації) / Плахотник Н. // Слово і час. - 1999. - №11. - С. 56-57.

Пономаренко, О. «Дібровою весілля їде». Троїсті музики світоладу в поезії Б.-І. Антонича [Текст] / О. Пономаренко // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2009. - № 7. - С. 37-43

Пономаренко, О. Астральна символіка в поезії Б.-І. Антонича (децентралізовані образи світил) [Текст] / О. Пономаренко // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2004. - №5. - С. 30-37 . -

Пономаренко, О. Образ сонця в поезії Б.-І. Антонича і Т.Шевченка [Текст] : (взаємоперетікання християнських і язичницьких мотивів) / О. Пономаренко // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - №2. - С. 51-56.

Пономаренко, О. Централізовані образи світил у поезії Богдана-Ігоря Антонича [Текст] : до 95-річчя від дня народження / О. Пономаренко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2004. - №4. - С. 185-193.

Пономаренко, Олеся. Антонич: антиномії польського модернізму чи цілісність національного космосу? : [рецензія] / О. Пономаренко // Слово і час. - 2007. - № 8. - С. 85-87

Пономаренко, Олеся. Мотиви колядок, щедрівок та веснянок у поезії Б.-І. Антонича [Текст] / О. Пономаренко // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2005. - №7. - С. 46-55.

Привалова, Світлана. Символізм поезії Богдана-Ігоря Антонича [Текст] / С. Привалова // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 6. - С. 8-11.

Приходько, Алла. Найкращий пам'ятник Богдану-Ігорю Антоничу — книгарня його імені [Текст] / А. Приходько // Вісник Книжкової палати. - 2010. - № 9. - С. 11-12

Рец. на кн. : Калинець Ігор. Знане і незнане про Антонича : матеріали до біографії Б. І. Антонича / І. Калинець. - Львів: «Друкарські куншти», 2010. - 140 с.

Рец. на кн. : Стефановська Л. «Антонич. Антиномії» / Л. Стефановська. - К.: Критика, 2006. - 312 с.

Романенчук Б. Про поета, що був хрущем [Текст] : Спогад про Антонича в 10 роковини смерти / Романенчук Б. // Кур'єр Кривбасу. - 1998.-N1. - С.115-122.

Рубан Я. Космогонічна антоничівська міфологія [Текст] / Рубан Я. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N39. - С.10-11.

Руснак І. Поезія Богдана-Ігоря Антонича: від українських джерел до світової культури [Текст] / Руснак І. // Відродження: Часопис з питань культури та освіти нац.меншин України. - 1999.-N1. - С.25-29.

Руснак, І. Поезія Богдана-Ігоря Антонича: від українських джерел до світової культури [Текст] / І. Руснак // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N6. - С. 6-9

Салига Т. ...Трояндних двадцять кілька весен... [Текст] : Володимир Гаврилюк, Богдан-Ігор Антонич, Вадим Лесич та інші / Салига Т. // Дзвін. - 1998.-N2. - С.132-140.

Салига, Тарас. Богдан-Ігор Антонич: сецесія і контекст / Т. Салига // Слово і час. - 2010. - N 2. - С. 3-15. - Бібліогр. в кінці ст.

Світличний І. «Ми всі опришки» [Текст] : (Лібретто опери Б.І.Антонича «Довбуш») / Світличний І. // Сучасність. - 1994.-N2. - С.143-150.

Сенчишин, Ярина. Конкурс Антонича - FOREVER! / Я. Сенчишин // Педагогічна думка. - 2009. - N 1. - С. 48-49

Слюсар, Антон. Богдан-Ігор Антонич : нестандартні форми контролю знань учнів / А. Слюсар // Дивослово. - 2009. - N 10. - С. 19-21

Соловей Е. Поезія і духовний клімат доби [Текст] : (Р.М.Рільке, П.Целан, В.Свідзинський, Б.І.Антонич) / Соловей Е. // Вікно в світ. - 1998.-N2. - С.117-121.

Сохацька, Є. Огієнко - літературознавець (Статті про Б.-І.Антонича) [Текст] / Є. Сохацька // Дивослово. - 2003. - N10. - С. 63-66

Таровита, І. Поетичний світ Богдана-Ігоря Антонича [Текст] : літературна вікторина у 6-му класі / І. Таровита // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - N 44. - С. 10-11

Ткачук М. Вільний мандрівник у недосяжну далечінь [Текст] : Богдан-Ігор Антонич / Ткачук М. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N39. - С.2-4.

Токмань Г. Збірка Б.-І.Антонича «Велика гармонія» у діалозі з екзистенціальним богослов'ям [Текст] / Токмань Г. // Слово і час. - 2002.-N12. - С.41-53.

Хоменко Л. Міфологема міста у збірках «Книга лева» та «Ротація» [Текст] / Хоменко Л. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N39. - С.12.

Хопта, Світлана. Поет весняного похмілля - Богдан-Ігор Антонич [Текст] / С. Хопта // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - N 11. - С. 148-150. -

Чеховська Л. Народження художньої думки в поезії Б.-І. Антонича [Текст] : Комбінований урок-бесіда / Чеховська Л. // Українська мова й

література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 2000.-№4. - С.68-71.

Щерба Т. «...Співаю, тож існую» [Текст] : (Вивчаємо творчість Богдана-Ігоря Антонича) / Щерба Т. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2000.-№1. - С.22-25.

Якубчак, Н. Мікроцикли в поезії Б.І.Антонича [Текст] / Н. Якубчак // Молода нація : Альманах / редкол. І. Гирич [та ін.]. - Київ : Смолоскип, 2006. - №4 (41) '2006. - С. 213-229 .

Ялфімова, Олена. Астрологія українських письменників (Б.-І. Антонич) [Текст] / О. Ялфімова // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - N 11. - С. 146-147. –

МОДУЛЬ II. УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 40-Х – СЕРЕДИНИ 50-Х РОКІВ

Змістовий модуль 3. Українська література напередодні та в часи Другої світової війни

Тема 25. Розвиток української літератури 40-х - середини 50-х років.

Два виміри, у яких постає епоха: час прагнень до будівничо-творчих перетворень у країні і водночас – час насильства тоталітарної системи над країною і народом. Сталінізм як соціально-політичний режим, як ідеологія і як масова соціальна психологія.

Створення системи офіційно керованого мистецтва замість саморозвиткового. Становище літератури у авторитарному суспільстві. Творча доля окремого художника. Величезні художні втрати часу і літературний конформізм. Утвердження нормативної естетики як власне антиестетичного феномену, що протистояв справжній творчості. Категорія «соціалістичного реалізму». Фатальні наслідки зведення літературного процесу до єдиного творчого методу і стилю

Суспільно-політична атмосфера, у якій розвивалася у цей час література. Геноцидна політика на Україні, спрямована на зліквідування основ нації: селянства (колективізація, голодомор 1932 - 1933 рр.) та інтелігенції. Політичні інсинуації супроти письменників, судові процеси. Курс тоталітарної системи на фізичне винищення всього талановитого, чесного та мислячого у творчому житті. Кінець «українізації». «Розстріляне відродження».

Спонуки та наслідки створення єдиної Спілки письменників. Використання її для наведення «порядку» у творчому житті, для знешкодження «інакомислення».

Роздвоєння літературного процесу: відтиснення художньої правди у його глибини, у «письмовий стіл» частини письменників, наступання ряду видатних митців «на горло власній пісні», ріст кон'юнктури, легкописання на догоду офіційним запитам. Вихід на авансцену «оспівувальної творчості». Щире прагнення багатьох літераторів, особливо

молодих, вросли в свою епоху, їх наївна віра у справедливість існуючої суспільної системи. Неусвідомлюваний трагізм творчої долі цих митців.

Особливості розвитку літератури на західноукраїнських землях до 1939 року. Феномен діаспорної літератури, у якій значною мірою діставали компенсацію теми, мотиви та стильові струмені, існування яких було унеможливлене в межах СРСР. Творчі організації діаспорних письменників – «Митуса», «Танк», «Логос», «празька школа» («вісниківці») та ін. Видатні діячі літератури, що творили за межами України: Д. Донцов, Є. Маланюк, Ю. Дараган, Ю. Липа, О. Ольжич, О. Теліга та ін. Літературна періодика на Західній Україні та в діаспорі.

Причини короткочасного піднесення українського письменства в роки Великої Вітчизняної війни. Роль літератури у мобілізації народу на боротьбу з фашизмом. Праця письменників у фронтовій пресі. Значні мистецькі спалахи у творчості письменників, котрі у 30-х рр. пристосовували своє слово до вимог сталінської системи - П.Тичини, М.Рильського та ін. Прихід у літературу талановитого поповнення з числа учасників війни.

Посилення авторитарних тенденцій у повоєнному десятиріччі та їх згубний вплив на розвиток літератури. Загальний нормативно-догматичний підхід до красного письменства й епізоди творчого спротиву йому. Негативні наслідки партійних постанов «Про журнали «Звезда» і «Ленинград», «Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в «Нарисі історії української літератури», «Про журнал «Вітчизна» тощо. «Проробні» кампанії кінця 40-х-початку 50-х рр, спрямовані на вишукування та зліквідування націоналістичних, космополітичних і т.п. тенденцій у літературі. Передова стаття «Проти ідеологічних перекручувань у літературі» («Правда», 1951). Обґрунтування т. зв. теорії безконфліктності.

Література до теми:

Історія української літератури : У 2-х тт. / За ред. В. Дончика – К. : Вища школа, 1987. – Т. 1. – 637 с.

Історія української літератури ХІХ ст. : У 2 кн. / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2006

Історія української літератури ХХ століття : У 2 кн. : Підручник для гуманітарних вузів / За ред. В. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – Кн.1.: Перша половина ХХ століття. – 462 с.; Кн.2.: Друга половина ХХ століття. – 454 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для студ. філолог. фак. вищ. навч. закладів / В. Г. Дончик, С. М. Андрусів, Л. С. Батко та ін.; за ред.. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1995. – Кн.: 2. Ч.2 (1960-1990 роки). – 510 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для філолог. фак. вузів / В. Г. Дончик, В. П. Агеєва, Ю. І. Ковалів та ін. – 2-е вид., стерео. – К. : Либідь, 1994. – Кн.1.: (1910-1930)-ті роки / За ред. АН України, В. Г. Дончика. – 782 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для студ. філолог. фак. вищ. навч. закладів / В. Г. Дончик, С. М.

Андрусів, Л. С. Батко та ін.; за ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1995. – Кн.: 2. Ч.2 (1960-1990 роки). – 510 с.

Історія української літератури. В 2-х тт. / За ред. В. Дончика. — К. : Наукова думка, 1988. – Т. 2. – 742 с.

Тема 26. Олександр Довженко.

Драматична доля Олександра Довженка як митця, інтенсивні пошуки іманентного самовираження таланту в малярстві, кінематографі та в літературі, намагання подолати жорсткі обмеження «соціалістичного реалізму», болісне переживання типового для радянського письменника роздвоєння свідомості, спроби поєднання непоєднуваного – соціалістичних догматів та національних і художніх цінностей.

Ідеал людини, суспільних, національних відносин; доля України. її минуле, майбутнє («Звенигора», «Арсенал», «Земля»). Проблематика творів: народження нового світу (свобода, рівність, справедливість, братерство): формування нового типу особистості, сім'ї, класових і міжнаціональних відносин; гуманізм, філософічність, народпопетична основа творів. Синтез реалізму й романтики, народного й загальнолюдського (соціального, історичного, морально-етичного, естетичного) досвіду при художньому зображенні єдності й суперечностей світу (життя і смерті, природи, людини і суспільства, добра і зла, тимчасового і вічного).

Визнання міжнародними зібраннями кіномитців на Всесвітній виставці в Брюсселі (1958) О.Довженка одним із найвизначніших кінорежисерів світу, а його фільм «Земля» – одним із дванадцяти світових кіношедеврів.

Режисерська майстерність О.Довженка.

«Щоденник» – документ доби, свідчення про потворну природу тоталітаризму, трагічну долю нашого народу, України та її видатних синів. Філософське узагальнення найістотніших проблем людського життя.

Створення нового жанру – кіноповісті. її характерні ознаки – синтез художньої літератури й засобів кіномистецтва, елементів кіносценарію.

Антифашистська діяльність і творчість О.Довженка («Україна в огні», «Повість полум'яних літ»). Відтворення героїчного подвигу, духовної, патріотичної краси народу й викриття негативних явищ у бутті та свідомості людей, байдужість до історичної пам'яті, морально-етичних традицій, культури народу; кар'єризм і бездушність, втрата національної самосвідомості, гідності й демократизму), породжуваних у роки сталінізму. «Україна в огні» – твір про трагедію українського народу. Засудження більшовицької концепції класової боротьби, яка породила репресії, страх людей, недовіру один до одного, моральне спустошення душі, догматизм і бездуховність. Багатий і славний рід Лавріна Запорожця. Доля покинутої на глум жінки в роки окупації,

«Зачарована Десна», «Поема про море» – твори про шляхи людини й народу до щастя, прекрасне й потворне в житті, покликання, сутність, можливості людини, цивілізації, культури, ідеали гуманізму, народності,

совісті, честі, гідності при зображенні людей і подій; синтез поетизації добра і нещадної критики будь-яких проявів зла.

«Зачарована Десна» – високопоетичний твір про джерела, з яких починається митець. Автобіографічний характер твору. Історична доля української нації, її культури, зокрема народної творчості, сімейні традиції, трудове оточення, краса рідної природи. Філософське осмислення краси людини і краси природи, всепроникаючий ліризм. Образ оповідача. Реалізм побутових деталей. Органічний зв'язок людини з природою, утвердження духовної краси й сили людини-творця, хлібороба. Образи твору. Особливості композиції, оповідна тональність.

Література до теми:

Базиль, Людмила. Двовекторність у роботі кафедри української літератури / Л. Базиль // Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - N 9. - С. 5-8.

Базиль, Людмила. Олександр Довженко: нові грані творчого мислення : III Всеукраїнські довженківські читання. / Л. Базиль // Українська література в загальноосвітній школі. - 2009. - N 11. - С. 37-38

Безручко, О. Довженкова енциклопедія: історія, проблеми, перспективи «умовного архіву Олександра Довженка» [Текст] / О. Безручко // Студії мистецтвознавчі. - 2007. - N 2. - С. 43-57

Бойчук, Тетяна. Використання джерел під час вивчення біографії Олександра Довженка [Текст] / Т. Бойчук // Дивослово : укр. мова й літ. в навч. закладах : науково-метод. журн. Мін-ва освіти і науки України. - 2011. - № 10. - С. 17-23.

В'юн А. Кросворд «Олександр Довженко» [Текст] / В'юн А., В'юн В. // Дивослово. - 1999.-N11. - С.65.

Градовський, Анатолій. Антивоєнний пафос прози Олександра Довженка і Генріха Белля [Текст] / А. Градовський // Українська література в загальноосвітній школі. - 2010. - N 12. - С. 44-45

Гриневич, Володимир. Ще раз про «затемнені» сторінки з життя Олександра Довженка / В. Гриневич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - N 9. - С. 14-19.

Гриневич, Володимир. Ще раз про «затемнені» сторінки з життя Олександра Довженка / В. Гриневич // Всесвітня література та культура. - 2008. - N 12. - С. 5-9.

Добридень, Л. Із творів Олександра Довженка [Текст] : диктанти для 8-9-х класів / Л. Добридень // газ. Українська мова та література. - 2007. - №6 (лютий) . - С. 13-15.

Друченко, Н. Великий і чарівний світ дитинства (за твором Олександра Довженка «Зачарована Десна») .6-й клас [Текст] / Н. Друченко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - N 14/15. - С. 14-15

Дятленко, Т. Віртуальна екскурсія до джерел таланту Олександра Довженка / Т. Дятленко // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2009. - N 4. - С. 30-35.

Дятленко, Т. Специфіка аналізу пейзажів у кіноповісті Олександра Довженка «Зачарована Десна» [Текст] / Т. Дятленко // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2006. - N3. - С. 21-25

Дятленко, Т. Специфіка аналізу пейзажів у кіноповісті Олександра Довженка «Зачарована Десна» / Т. Дятленко // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2010. - N 4. - С. 18-21.

Ісакова, О. Вивчення творчості Олександра Довженка у 7-му класі [Текст] / О. Ісакова // газ. Українська мова та література. - 2004. - №41. - С. 27-29.

Костишин, Наталя. До вивчення творчості Олександра Довженка / Н. Костишин // газ. Українська мова та література. - 2007. - № 37/39. - С. 45-49

Кошелівець І. Олександр Довженко. Спроба творчої біографії [Текст] / Кошелівець І. // газ. Укр. мова та література. - 1998. - N25-28, 41, 45, 46

Кривутенко Т. Творчість Олександра Довженка в 11-му класі [Текст] : Тестові завдання / Кривутенко Т. // газ. Укр. мова та література. - 1999. - N46. - С. 12.

Курок, Олександр. Інтелектуальний і духовний центр Сіверської землі / О. Курок, В. Зінченко // Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - N 9. - С. 2-5

Лаборева О. Тестові завдання й запитання за творами Олександра Довженка [Текст] / Лаборева О. // газ. Українська мова та література. - 2000. - N45. - С. 7.

Лілік, Ольга. «Людська душа — це чаша для горя»: дослідження внутрішнього світу Олександра Довженка на уроках української літератури [Текст] / О. Лілік // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - N 1. - С. 5-7.

Логвіненко, Н. «Я вибираю красу» : Вивчення фольклорних джерел творів Олександра Довженка. 7 кл [Текст] / Н. Логвіненко // Українська література в загальноосвітній школі. - 2006. - N10. - С. 41-46

Луків, А. Доля народу крізь призму авторського бачення та оцінки Олександра Довженка (Урок-формування громадянської позиції старшокласників) [Текст] / А. Луків // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 2003. - N2. - С. 87-93

Мащенко, Станіслав. Сталінський тоталітарний режим очима Олександра Довженка [Текст] / С. Мащенко // Культура і життя. - 2006. - №19/20 (10 травня). - С. 7.

Мовчан Р. Роздвоєння душі Олександра Довженка [Текст] / Мовчан Р. // Мовчан Р. Українська література ХХ століття. Посібник. - К., 1997. - С. 23-31.

Ніколов Колєв, Владімір. Єдиність у різностях. Мотив остраненія в «Зачарованій Десні» Олександра Довженка та «Ні дня без рядка» Юрія Олеші [Текст] / Ніколов Колєв В. // Українознавство. - 2011. - № 3. - С. 54-59.

Озерна, З. С. Тести за творами Олександра Довженка [Текст] / З.С. Озерна // Все для вчителя. - 2005. - №17-18. - С. 44-47.

Пасісниченко, Г. Міфопоетичне мислення і художня творчість Олександра Довженка [Текст] / Г. Пасісниченко // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 4. - С. 53-56.

Подорож у світ Олександра Довженка [Текст] : (урок української літератури у 6 класі) / С. Цінько, О. Ковальова // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2010. - N 2. - С. 23-26

Пригоровська, Л. В. Олександр Довженко: «Перше, що внесете в свій дім...» [Текст] / Л.В. Пригоровська // Педагогіка і психологія. - 2003. - N1. - С. 134-139. - (Виховання людини книгою)

Пригоровська, Л. Фольклор і його педагогічна функція у творах Олександра Довженка [Текст] / Л. Пригоровська // Українознавство : Науковий громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. - 2008. - N 3. - С. 72-75

Пригоровська, Лідія. Олександр Довженко: «Навчання давалося мені легко» [Текст] / Л. Пригоровська, В. Пригоровський // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2004. - N2. - С. 170-175

Пригоровський, В. Олександр Довженко і поетичний світ України [Текст] / В. Пригоровський // Українознавство : Науковий громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. - 2008. - N 1. - С. 59-65.

Решодько, Наталія. Сосниця чекає свого вірного сина Олександра Довженка / Н. Решодько // Слово і час. - 2007. - N 6. - С. 76-77.

Рожанчук, І. Цикл уроків за творчістю Олександра Довженка в 11-му класі [Текст] / І. Рожанчук // газ. Українська мова та література. - 2004. - №41. - С. 14-22.

Романишина, Н. Вивчення малої прози Олександра Довженка на базі теоретико-літературознавчої рефлексії [Текст] / Н. Романишина // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2010. - N 2. - С. 42-45. - [Матеріал для студентів-філологів].

Русанова, Н. Народознавчі елементи в кіноповісті Олександра Довженка «Зачарована Десна»: Урок-літературне дослідження з елементами комп'ютерної технології [Текст] / Н. Русанова // Сучасна школа України : Інформаційно-методичний часопис. - 2009. - N 3. - С. 31-33

Савицька, О. Естетичний ідеал Олександра Довженка і Катерини Білокур [Текст] : 11-й клас / О. Савицька // газ. Українська мова та література. - 2007. - №19-20 (травень) . - С. 34-35.

Святовець, Віталій. Форми деталізації у творчості Олександра Довженка [Текст] / В. Святовець // Дивослово : Українська мова й

література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2004. - №9. - С. 60-63 .

Сергієнко, Роллан. Сонячні миті з учителем (До 110-річчя від дня народження Олександра Довженка) [Текст] / Р. Сергієнко // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2004. - №11/12. - С. 159-160 .

Сидоренко, Т. М. Жанр листа в епістолярній спадщині Олександра Довженка [Текст] / Т. М. Сидоренко, В. І. Хомич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 9. - С. 22-24. - Бібліогр. в кінці ст.

Тимків, Н. Авторська позиція Олександра Довженка. [Текст] / Н. Тимків // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - № 38. - С. 3-12.

Ткаченко Н. Тестова перевірка знань учнів за темою «Творчість Олександра Довженка» [Текст] : 11 кл / Ткаченко Н., Назар М. // Дивослово. - 2001.-№5. - С.37-40.

Тримбач, С. Олександр Довженко. Ягідки кохання [Текст] : (До 110-ої річниці від дня народження Олександра Довженка) / С. Тримбач // Україна молода. - 2004. - №168. - С. 14.

Фурсова, Людмила. Створення проблемних ситуацій під час вивчення творчості Олександра Довженка [Текст] / Л. Фурсова // Дивослово. - 2006. - №4. - С. 11-14. - Бібліогр. в кінці ст.

Цимбалюк В.І. Українська література 40-50-х років ХХст.: Остап Вишня, Олександр Довженко, Андрій Малишко, Олесь Гончар [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учніський твір у середній школі. - К., 1997. - С.152-170.

Чумак, Т. Духовні орієнтири творчості Олександра Довженка [Текст] / Т. Чумак // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2008. - № 3. - С. 53-58

Шевченко З. «Україна в огні» Олександра Довженка в 11 класі [Текст] / Шевченко З. // Українська література в загальноосвітній школі. - 2000.-№4. - С.18-23.

Шудря, Микола. Священні миті осяяння (Юлія Солнцева - Олександр Довженко) [Текст] / М. Шудря // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2004. - №9/10. - С. 72-79 .

Ющенко, О. Пливучи по зачарованій Десні... (Зі спогадів про Олександра Довженка) [Текст] / О. Ющенко // Дивослово. - 2003. - №9. - С. 64-66

Тема 27. Література української діаспори. «Празька школа».

«Празька школа» – умовна назва літературного покоління емігрантів міжвоєнного двадцятиліття. Чехо-Словаччина – основний осередок їхньої концентрації. Спільні риси: естетична концепція, сформульована переважно Є. Маланюком за часів його перебування в калішському таборі інтернованих вояків Армії УНР. Збірка «Сагайдак» Ю. Дарагана (1925) – сукупність мотивів, розвинених Є. Маланюком, О. Ольжичем, Л. Мосендзом, Ю. Кленом

(О.Бургардом), Н. Лівницькою-Холодною, О. Лятуринською, О. Стефановичем та ін.: історіософічні візії козацького, киеворуського чи доісторичного гатунку, туга за Україною, вольові імперативи тощо. Обстоювання потреби виховання національного чину при визнанні автономності мистецтва, полеміка з цього приводу з Д. Донцовим, публікації творів «пражан» у редактованому ним часописі «Вісник» (1933-1939); до 1933 – «Літературно-науковий вісник». Позиція літературної групи «Танк» (Варшава): Ю. Липа, Н. Лівницька-Холодна, Є. Маланюк та ін.

Перегук творчих настанов «празької школи» з орієнтаціями «розстріляного відродження». Акцентування до національно-культурної традиції при несприйнятті та подоланні гальмівних, неадекватних історичним вимогам рис ментальної свідомості, переведення «філософії серця» у нову якість – «філософію чину». Апробація нового, діяльного, цілеспрямованого типу українця в поетичних текстах, екстраполяція його в дійсність міжвоєнного двадцятиліття та періоду другої світової війни.

Осудження сталінського режиму, мотиви реквієму над його жертвами у поемі Ю.Клена «Прокляті роки». Один з перших літературних документів про інспірований більшовиками голодомор – повість «Марія» У. Самчука – прозаїка-реаліста, близького до «празької школи». Поліфонічне, зображення долі волинського селянства у романі «Волинь», історії Гуцульської Республіки в романі «Гори говорять».

Література до теми:

Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст.: монографія. – Львів-Тернопіль, 2000. – 340с.

Антонич Б.І. Поезія по цей бік барикади // Антонич Б.І. Повне зібрання творів / Передмова Миколи Ільницького; Упорядкування і коментарі Данила Ільницького. – Львів: Літопис, 2009. – С.898-905.

Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. – К., 1998. – 313с.

Баган О. Вісниківство як понад часовий феномен: ідеологія, естетика, настроєність // Вісниківство: літературна традиція та ідеї. Збірник наукових праць, присвячений пам'яті Василя Іванишина / Ред колегія: Л.Кравченко (голова), О.Баган, П.Іванишин та ін.. – Дрогобич: Коло, 2009. – С. 6-48.

Баган О. та ін. Лицарі духу. – Дрогобич, 1996.

Донцов Д. Дві літератури нашої доби // Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія / Упорядкування, передмова та літературні сільвети М.Ільницького. – К.: Смолоскип, 2009. – С. 581-588.

Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Празької школи». – Львів: Інститут Українознавства НАН України, Львівський обласний методичний інститут освіти, 1995. – 318с. Ільницький М. Західноукраїнська і емігрантська поезія 20-30-х років. – К., 1992. – 48с.

Історія української літератури ХХ ст. – Кн.І (1910 – 1930-ті роки) / За ред. В.Г.Дончика. – К.: Либідь, 1993.

Клен Ю. Ще раз про сіре, жовте і про «вістникову квадригу» // *Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія / Упорядкування, передмова та літературні силуети М.Льницького.* – К.: Смолоскип, 2009. – С.573-580.

Ковалів Ю. »Празька школа»: На крутосхилах філософії чину. – К., 2001. – 118с.

Координати: Антологія сучасної української поезії на заході / Упорядники Богдан Бойчук і Богдан Т.Рубчак, вступ. ст. Івана Фізера. – Мюнхен: В-во «Сучасність», 1969. – Т.І. -370с.

Луца Ю. Бій за українську літературу: есеї // Луца Ю. Зібрання творів у 10с. – Т.2.

Літературознавча енциклопедія: У 2х т. /Ред-упорядник Ю.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2008.

Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т.Гром'яка. – К.: ВЦ «Академія», 1994.

Нахлік Є., Нахлік О. Євген Маланюк /УСЕ для школи. Українська література. 11 клас. Програмні тексти, ілюстрації, пояснення, завдання, тести. Випуск 10 / Головний редактор Григорій Чопик. – К.: Всеувиито, 2001. – 64с.

Неврий М. Празька поетична школа // *Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія / Упорядкування, передмова та літературні силуети М.Льницького.* – К.: Смолоскип, 2009. – С. 589-613.

Олійник-Рахманний Р. Літературно-ідеологічні напрямки в західній Україні (1919-1939 роки). – К.: Четверта хвиля, 1990. – 240 с.

Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія / Упорядкування, передмова та літературні силуети М.Льницького. – К.: Смолоскип, 2009. – С. 589-613.

Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи: Монографія. – Донецьк, 2005. – 343с.

Роздольська І. »Празька школа» // *Довідник з історії України (А-Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста.* – 2-ге вид., доопр. І доповн. – К.: Генеза, 2001. – С.619-620.

Салига Т.Ю. Високе світло: Літературно-критичні студії. Львів-Мюнхен, 1994.

Салига Т.Ю. Імператив: Літературознавчі статті, критика, публіцистика. Львів: Світ, 1997.

Салига Т.Ю. Продовження: Літ.-критич. студії. Львів: Каменярь, 1991.

Слабошпицький Ю. Двадцять п'ять поетів української діаспори. – К.: Ярославів Вал, 2006. – 728с.

Срібні сурми: Поезії /Біогр. нариси, упоряд. та примітки Леоніда Куценка. – Кіровоград: Спадицина, 2003. – 102с.

Срібні сурми: Поезії /Біогр. нариси, упоряд. та примітки Леоніда Куценка. – К.: Веселка, 2004. – 128с.

Тема 28. Творчість Євгена Маланюка.

Життєвий і творчий шлях письменника. Євген Маланюк – поет, мислитель-енциклопедист, публіцист, історик літератури. Співпраця з Д.Донцовим у журналі «Вісник». Участь у національно-визвольній боротьбі в складі військ УНР. Еміграція.

Творчі пошуки. Провідна тема – доля української нації. Образ України і образ «малоросійства» як душевного каліцтва людей. Вольовий характер ліричного героя творів поета, його яскраво виражений національний характер. Синтез символістичних, імпресіоністичних і реалістичних засобів поетичного творення. Неповторна оригінальність епітетів, метафор, синтаксичних конструкцій, широке використання алегорії, циклічне розміщення поезій у збірках.

«Стилєт і стилос» – перша збірка поета. «Сучасники» (присвята Павлові Тичині). Контрастна композиція вірша.

Збірка «Земля і залізо». Роздум автора над сутністю творчості великого Кобзаря («Шевченко»). Своєрідне бачення образу Тараса Шевченка. Антитеза як засіб розкриття багатогранності образу поета.

«Варязька балада». Трагічний і славний історичний шлях України, роздуми над її минулим, сучасним, майбутнім. Переплетіння реально-історичних мотивів з міфологічно-символічними. Викортстання синонімічної метонімії.

Збірка «Влада». Трагічні переживання поета-вигнанця на чужині, непереборна тут за втраченою Батьківщиною («Одна пісня»).

Збірка «Серпень». Замилування красою ранньої осені в чужому краю, поетичні асоціації з природою рідної України («Високий ранок»). Пекучий біль, викликаний передчасною смертю талановитого поета, вірного сина України, замученого в катівнях більшовницької інквізиції; переростання його образу в символ нескореності, духовної незламності всієї нації («Пам'ять Т.Осмачки»).

Збірка «Перстень і посох». «Май 1930 року». Мінорний тон викладу. Алегоричний зміст останньої строфи, її висока пафосність. Розкриття тяжких мук поета, відірваного від страждаючої Батьківщини, від усвідомлення своєї безсилості звільнити її від пут кровожерного ката («Лист»). Патріотичні мотиви, трагічна доля України в поезіях («Ісход», «Невичерпальність», «Голоси»). Оптимістичний пафос і віра в непереможність народного духу («Невичерпальність»). Формування характеру митця, патріота, що всього себе присвятив боротьбі за волю України («Біографія»).

Особливості творчого обдарування Є.Маланюка. Продовження традицій І.Франка, збагачення їх досягненнями українського та світового модерну. Дальший розвиток неоромантизму, символізму. Інтелектуалізм, синтез філософсько-аналітичного начала і ліризму, традиційного, водночас з новаторськими пошуками.

Література до теми:

Александрова, Галина. Діалог Маланюка з польською культурою : [рецензія] / Г. Александрова // Слово і час. - 2008. - N 2. - С. 100-101

Астаф'єв А. До проблеми історіософії Євгена Маланюка [Текст] / Астаф'єв А. // Молода нація: Альманах. N7'97. - К., 1998. - С. 211-225.

Астаф'єв А. Художня історіософія: від Миколи Костомарова до Євгена Маланюка [Текст] / Астаф'єв А. // Слово и час. - 1997.-N2. - С. 6-9.

Астаф'єв, Олександр. Про Євгена Маланюка, уписаного в польський пейзаж [Текст] : [Рецензія] / О. Астаф'єв, А. Няму // Слово і час. - 2006. - N11. - С. 82-84

Баган О. Як трактувати творчість Євгена Маланюка у школі? [Текст] : Спроба цілісного підходу / Баган О. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002.-N6. - С.92-103.

Баган, О. Як трактувати творчість Євгена Маланюка у школі? [Текст] / О. Баган // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - N1. - С. 90-99

Барабаш А. Інтимні мотиви в поезії Євгена Маланюка [Текст] / Барабаш А. // газ.Укр. мова та література. - 1999.-N4

Білецький Р.І. Образи світової культури в поезії Євгена Маланюка [Текст] / Білецький Р.І., Борецький М.І. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1996.-N8. - С.49-52.

Бойко Л. Тести до теми «Життя і творчість Євгена Маланюка» [Текст] / Бойко Л. // Дивослово. - 2000.-N1. - С.41-42.

Бойко Л. Тести до теми «Життя і творчість Євгена Маланюка» [Текст] / Бойко Л. // Укр.література в загальноосвітній школі. - 1999.-N6. - С.20-21.

Бойко, Г. Творчість Євгена Маланюка [Текст] : матеріали до уроків / Г. Бойко // Українська мова та література. - 2004. - №11. - С. 30-35.

Борецький М. Євген Маланюк «оптимізує» Адама Міцкевича [Текст] : Переклад творів / Борецький М. // газ. Зарубіжна література. - 1999.-N2

Братунь Р. Повернення майстра:Євген Маланюк.Вступне слово [Текст] / Братунь Р. // Золотий гомін:Українська література:Хрестоматія для 11 кл.серед.шк. - К.,1997. - С.88.

Войчишин Ю. Євген Маланюк у літературознавстві української діаспори [Текст] / Войчишин Ю. // Розбудова держави. - 1997.-N7/8. - С.121-124.

Гавриляка Н.Ф. Літературно-музична композиція «Євген Маланюк.Забуті імена» [Текст] / Гавриляка Н.Ф., Серенко В.М. // Все для вчителя. - 1998.-N23-24. - С.9-12.

Гаєвська Н.М. Євген Маланюк (1897-1968) [Текст] / Гаєвська Н.М. // Живе слово.Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.2.Розстріляне відродження. - К.,1997. - С.67-75.

Гаєвська Н.М. Євген Маланюк [Текст] / Гаєвська Н.М. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.258-262.

Даниленко, Ірина. Модифікація жанрового канону молитви в ліриці Євгена Маланюка [Текст] / І. Даниленко // Слово і час : Науковий журнал

Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2005. - №1. - С. 36-41 .

Демчук, Олег Віленович. Євген Маланюк - кривавих шляхів апостол : Спарений інтегрований урок [Текст] : матеріали о Школі / О. В. Демчук // Демчук О.В. Життєпис письменника : Конспекти нестандартних уроків / О. В. Демчук. - Київ : Педагогічна преса, 2002. - С. 150-160 .

Дем'янівська Л. Євген Маланюк про Ірлявського, Гай-Головка, Влизька, Кравцева, Осьмачку, Чирського, Мосендза та інших... [Текст] : (Огляди емігрантської поезії воєнних літ на сторінках «Краківських вістей» 1943-44 рр.) / Дем'янівська Л. // Слово і час. - 1995.-№2. - С.61-66.

Державин, Володимир Миколайович. Поет епохи (Євген Маланюк) [Текст] : збірник / В. М. Державин // Державин В.М. Література і літературознавство : Вибрані теоретичні та літературно-критичні праці / В. М. Державин. - Івано-Франківськ, 2005. - С. 146-152 .

Зігфрід, Ульбрехт. Подорожні враження Євгена Маланюка з Німеччини: до питання циклізації «Листівок з подорожі» [Текст] / У. Зігфрід // Слово і час. - 2005. - №10. - С. 17-22.

Ільницький М. Богдан-Ігор Антонич в оцінці Євгена Маланюка [Текст] / Ільницький М. // Дивослово. - 1999.-№5. - С.7-9.

Качкан В. Нотатки про життєвий шлях і народознавчі горизонти творчості Євгена Маланюка [Текст] / Качкан В. // Народна творчість та етнографія. - 1996.-№2-3. - С.48-51.

Качкан В.А. На ґрунті філософського стоїцизму (із маловідомого про Євгена Маланюка) [Текст] / Качкан В.А. // Качкан В.А. Українське народознавство в іменах: У двох частинах. Частина 2. - К., 1995. - С.233-239.

Клочек Г. Стереоскопічний портрет Євгена Маланюка [Текст] / Клочек Г. // газ.Українська мова та література. - 2002.-№40. - С.35-36.

Клочек, Г. Про методологію літературознавчої есеїстики Євгена Маланюка [Текст] / Г. Клочек // Клочек Г. Д. Енергія художнього слова : Збірник статей / Г. Д. Клочек. - Кіровоград, 2007. - С. 256-263 .

Ковбасенко Ю.І. Євген Маланюк [Текст] / Ковбасенко Ю.І. // Гроно нездоланих співців. - К., 1997. - С.148-160.

Кухар О. Проблема митця й мистецтва в естетиці й поезії Євгена Маланюка [Текст] / Кухар О. // Дивослово. - 2002.-№2. - С.14-17.

Куценко Л. Вивчення поезії «Пам'яті Т.Осьмачки» Євгена Маланюка [Текст] / Куценко Л. // Дивослово. - 2002.-№6. - С.46-47.

Куценко Л. Два поетичні прозріння Євгена Маланюка [Текст] : (Історія віршів «Напередодні» та «Побачення») / Куценко Л. // Слово і час. - 1997.-№7. - С.42-47.

Куценко Л. Євген Маланюк: поезія як можливість націєтворення [Текст] / Куценко Л. // Дивослово. - 1999.-№9. - С.4-7.

Куценко Л. Зі сторінок нотатників Євгена Маланюка [Текст] / Куценко Л. // газ.Українська мова та література. - 2001.-№38. - С.1-2.

Куценко Л. Літературний дебют Євгена Маланюка [Текст] / Куценко Л. // Дивослово. - 1997.-№7. - С.8-11.

Куценко Л. Нью-Йорк Євгена Маланюка [Текст] / Куценко Л. // Кур'єр Кривбасу. - 2001.-N8. - С.195-215.

Куценко, Леонід. Володимир Сосюра і Євген Маланюк: історія творчого діалогу [Текст] / Л. Куценко // Дивослово. - 2007. - N1. - С. 49-53.

Лисенко Н. Євген Маланюк у контексті польської культури: 1920-30-ті рр [Текст] / Лисенко Н. // Кур'єр Кривбасу. - 1998.-N7. - С.132-137.

Лисенко Н. Юліуш Словацький і Євген Маланюк [Текст] : Розглядаючи феномен еміграційної поезії / Лисенко Н. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 2000.-N3. - С.47-56.

Лисенко Н. Юліуш Словацький і Євген Маланюк [Текст] : Ю.Словацький / Лисенко Н. // газ.Зарубіжна література. - 1999.-N42. - С.4.

Листи Євгена Маланюка до Юрія Липи [Текст] : Із варшавського архіву // Дзвін. - 1997.-11-12. - С.101-105.

Нахлік О. Шевченко в есеїції та поезії Євгена Маланюка [Текст] / Нахлік О. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 1999.-N1. - С.85-93.

Омельчук Л. Специфіка літературно-критичної практики Євгена Маланюка [Текст] / Омельчук Л. // Дивослово. - 2001.-N6. - С.5-9.

Омельчук О. Національне підсвідоме в теоретичному доробку Євгена Маланюка [Текст] / Омельчук О. // Слово і час. - 2000.-N11. - С.53-58.

Омельчук, Олеся. Поетичні діалоги з Євгеном Маланюком. Фантазії про Україну [Текст] / О. Омельчук // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2005. - N1. - С. 29-35 .

П'ятаченко, Сергій. Ідея соборності України в поезії Олександра Олеся і Євгена Маланюка [Текст] / С. П'ятаченко // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - N7. - С. 52-56 .

Прохоренко О. «Розтоптані пелюстки» Євгена Маланюка [Текст] / Прохоренко О. // Слово і час. - 1998.-N9-10. - С.49-53.

Пугач В. Євген Маланюк: «Ідеї живуть вічним життям...» [Текст] / Пугач В., Леськова М. // Рідна школа. - 1998.-N2. - С.16-23.

Рец. накл. : Циховська Е. Поезія Євгена Маланюка в контексті українсько-польських літературних зв'язків / Е. Циховська. - К.; Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. - 128 с.

Романенчук Б. Євген Маланюк - «кривавих шляхів апостол» [Текст] : До 100-ліття від дня народження поета / Романенчук Б. // Дивослово. - 1997.-N2. - С.10-13.

Салига Т. Євген Маланюк: художня ідентифікація Росії [Текст] / Салига Т. // Літературна Україна. - 2002.-N27-28(22 серпня). - С.10.

Салига Т. Пантелеймон Куліш та Євген Маланюк [Текст] : (Схоже в несхожому) / Салига Т. // Визвольний шлях. - 2000.-N4. - С.64-74.

Салига, Т. «Поезія і ніж» та строфи - «На шаблі...»: Євген Маланюк [Текст] / Т. Салига // Літературна Україна. - 2005. - №41(20 жовтня). - С. 1,4,7

Салига, Тарас. Євген Маланюк: художня ідентифікація Росії [Текст] / Т. Салига // Урок української : Науково-публіцистичний журнал-дайджест. - 2004. - N8/9. - С. 46-50.

Салига, Тарас. Молитва Євгена Маланюка до Миколи Зерова [Текст] : (під світлом одного твору) / Т. Салига // Літературна Україна. - 2012. - N 6 (9 лютого). - С. 6-7

Сивокінь Г. Авторська ментальність і біографія у творчості Євгена Маланюка [Текст] / Сивокінь Г. // Дивослово. - 1994.-N8. - С.25-30.

Слабошпицький, Михайло. Вождь (Євген Маланюк) [Текст] / М. Слабошпицький // Київ : Літературно-художній і громадсько-політичний журнал письменників України. - 2006. - N2. - С. 162-174 .

Слоньовська, Ольга. Міфопоетична парадигма незалежної України в ліриці Івана Франка, Євгена Маланюка, Івана Багряного та Олега Ольжича / О. Слоньовська // Дивослово. - 2007. - N 10. - С. 56-60.

Слоньовська, Ольга. Міфопоетична парадигма незалежної України в ліриці Івана Франка, Євгена Маланюка, Івана Багряного та Олега Ольжича / О. Слоньовська // Дивослово. - 2007. - N 9. - С. 59-64. - Бібліогр. в кінці ст.

Хворостовський, Ігор. Євген Маланюк [Текст] / І. Хворостовський // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - N 3. - С. 168-169 .

Циховська, Елліна. Катастрофічні мотиви у творчості Євгена Маланюка [Текст] / Е. Циховська // газ. Українська мова та література. - 2008. - №22-24 (червень) . - С. 33-34.

Чікова О. Страдницька доля України в поезії Євгена Маланюка [Текст] / Чікова О. // Дивослово. - 1997.-N9. - С.18-19.

Шевченко З. Вивчення творчості Євгена Маланюка у профільних гуманітарних класах [Текст] / Шевченко З. // Дивослово. - 1998.-N11. - С.43-47.

Шептицька Т. Тема малоросійства у творчості Євгена Маланюка [Текст] / Шептицька Т. // газ.Українська мова та література. - 2000.-N40. - С.13.

Шептицька Т. Тема малоросійства у творчості Євгена Маланюка [Текст] / Шептицька Т. // газ.Українська мова та література. - 2000.-N39. - С.1-2.

Шульженко, Тетяна. Астрологія українських письменників (Євген Маланюк) [Текст] / Т. Шульженко // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2009. - N 3. - С. 166-167 .

Тема 29. Олена Теліга.

Еміграція. Активна участь у національно-визвольному русі. Підпільна боротьба проти фашистів в окупованому Києві і створення Спілки письменників. Арешт гестапівцями та розстріл у Бабиному Яру.

Поетична творчість. Посмертні збірки віршів «Душа на сторожі». «Прапори духа».

Романтичне звучання поезії. Продовження традицій Лесі Українки. Сплав жіночої ніжності та мужності («Чоловікові», «Літо», «Мужчинам», «Вечірня пісня»).

Синтез трагедійного звучання й оптимістичної віри в майбутнє.

Особливості творчого почерку поетеси.

Література до теми:

Абліцов В. Г. Теліга Олена // *Український Все-Світ*. — Т. 1. — К. : КИТ, 2011. — С. 293—295.

Анна Багряна про Марію Заньковецьку, Олену Телігу, Вангу, Марію Приймаченко, Славу Стецько: оповідання для дітей молодшого та середнього шкільного віку] / Анна Багряна. — Київ : Грані-Т, 2010. . — 96 с. — («Життя видатних дітей»). — ISBN 978-966-465-266-4.

Гр. Шевчук. Без металевих слів і без зідхань даремних // *Арка*. — Липень 1947. — Ч. 1. — С. 10-13.

Донцов Д. Поетка вогняних меж. Олена Теліга. — Торонто, 1953.

Жданович О. На зов Києва (Олена Теліга). — Вінніпег : Орг. українок Канади, 1947.

Ільєва Г. Таємниці кохання: До проблем любовної поезії української еміграції. — Коломия : Вікл 1996.

Каспрук Ірина Теліга і Заліщики // *Свобода*. — 2016. — № 56 (3094) (22 лип.). — С. 4.

Качуровський Ігор (Мюнхен, Німеччина). Творчість Олени Теліги на тлі світової жіночої лірики // *Самостійна Україна*. — Ч. 4/466, жовтень — грудень 1997. — С. 1—13.

Кот С. І. Теліга Олена // *Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України*. — К.: Наукова думка, 2013. — Т. 10 : Т—Я. — С. 47. — ISBN 978-966-00-1359-9.

Миронець Н. «І злитись знову зі своїм народом». Біографічний нарис // *Теліга О. О краю мій...: Твори, документи, біографічний нарис*. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2006. — С.311—400.

Миронець Н. Біографія Олени Теліги: неточності, помилки, фальсифікації // *Олена Теліга: За спільноту в нації і за братерство в народі. Матеріали Науково-практичної конференції*. — УВС ім. Ю. Липи. — Київ, 2017. — С. 25 — 46.

На сторожі цілості, щастя і могутності більшої родини — нації: матеріали наук. конф. (до 100-річчя О.Теліги). — К., 2006. — 188 с.

Olena Teliha // *Ukraine a concise encyclopedia. 988—1988 / Edited by Halyna Petrenko [S. l.: s. n.]*. — P. 155. (англ.)

Патрияк І. Теліга Олена // *Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін.* — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.703 ISBN 978-966-611-818-2

Празька літературна школа: Ліричні та епічні твори / Упорядкування і передмова В. А. Просалової. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. — 280 с.

Скорина Людмила. Література та літературознавство української діаспори. Курс лекцій. — Вид. 2-е, доп. — Черкаси : Брама-Україна. — 2005. — 384 с.

Соя Б. Сильні духом: Олег Ольжич, Олена Теліга — поети і герої // Дивослово. — 2005. — № 4. — С. 14–20.

Теліга О. Листи. Спогади / Упоряд., вст. ст., прим. Н. Миронець. — К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2003. — 400 с.

Теліга Олена // Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955—2003.

Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. — 516 с.

Фасоля А. Поетка вогненних меж // Дивослово. — 1996. — № 11. — С. 44–50.

Червак Б. Олена Теліга: Життя і творчість. — К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1997.

Череватенко Л. Вмерти в Києві // Україна. — 1989. — № 43. — С. 6–8.

Череватенко Л. І злитись знову зі своїм народом... // Дніпро. — 1990. — № 1. — С. 58.

Шпак В. Олена Теліга // Гроно нездоланих співців: Літ. портр. укр. письм. ХХ ст. / Упоряд. В. І. Кузьменко. — К., 1997. — С. 227–239.

Штуль-Жданович О. Ціною крові. — Нью-Йорк; К.; Торонто : Вид-во ім. Олени Теліги, 1997. — 592 с.

Тема 30. Олег Ольжич.

Олег Ольжич – науковець-археолог, поет, політик. Еміграція, формування світоглядних переконань і поетичного таланту) під впливом батька – О.Олеся. Публікування у «Віснику», співпраця з Д.Донцовим. Участь у національно-визвольній боротьбі як одного з керівників ОУН. Антифашистська підпільна діяльність. Загибель у фашистському концтаборі.

Поетичні збірки «Рінь», «Вежі», «Підзамча». Втілення у поезії величі й героїзму будівничих соборної української держави, непоборну силу національного державницького духу. Неоромантизм і неокласицизм творчості. Ощадливість до слова, до тропів. Інтелектуалізм, елітарність поезії.

Історіософія поезії Олега Ольжича («Археологія», «Шякунтала»). Художнє осмислення зв'язку минулого й сучасного. Оригінальність художньої форми.

Оспівування мужності, стійкості, суворості вольової особистості в поезії «Піхотинець». Уславлення вояки, його незборимого духу.

Грандіозність охоплення часопростору («Долини падають...»). Мотив постання й утвердження могутньої держави, звеличення її традицій і символів («На трьох горбах...», «Заходить сонце», «Ганнібал в Італії», «Люкреція»). Історіософічне вирішення проблем відновлення української державності. Мотив падіння імперії («І жили у розкошах...», «Дванадцять літ...», «Глухо Храми упали...»). Оспівування воїна, військової людини («Товариш», «Готи», «Пісня про ворога», «Ольбієць», «Вікінг», «Давнім трупом»).

Створення образів лицарів духу в поезіях збірки «Вежі».

Висока культура та самобутність образного мислення.

Література до теми:

Білятинська, Ольга.

Брюховецька Л. Олег Ольжич [Текст] : Життя, віддане за Україну / Брюховецька Л. // Дзеркало тижня. - 2001.-№39(1 березня). - С.16.

Дужий П. Олег Кандиба - «Ольжич» - науковець, літератор, політик [Текст] / Дужий П. // Визвольний шлях. - 1994.-№9. - С.1086-1091.

Капранов, Сергій. Образ Японії в українській поезії 1930-х років: Олег Ольжич і Святослав Гординський [Текст] / С. Капранов // Мандрівець : Журнал гуманітарних студій. - 2003. - № 4. - С. 53-57.

Косач, Юрій. Олег Ольжич / Ю. Косач // Слово і час. - 2009. - № 12. - С. 45-48.

Кучерук О.В. Олег Ольжич - поет національного героїзму [Текст] / Кучерук О.В. // Початкова школа. - 1994.-№5. - С.42-43.

Лаврів П. Солодко і почесно вмирати за Батьківщину.(Олег Ольжич) [Текст] / Лаврів П. // Визвольний шлях. - 1994.-№11. - С.1339-1342.

Лапичак, Т. Як загинув Олег Кандиба-Ольжич [Текст] / Т. Лапичак // Жіночий світ = Woman's World. - 2007. - № ч.29. - С. 2-3.

Монастирецький Л.С. Олег Ольжич (1907-1944) [Текст] / Монастирецький Л.С., Марченко Н.Т. // Живе слово.Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.3.Із-під заборон і переслідувань. - К.,1997. - С.88-96.

Наумовська О.В. Олег Ольжич [Текст] / Наумовська О.В. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.269-270.

Олег Ольжич - лицар української державності [Текст] : урок у 10 кл. / О. Білятинська // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах : науково-метод. журн. Мін-ва освіти і науки України. - 2011. - № 1. - С. 11-15.

Олег Ольжич (Кандиба) 1907-1944 / використано матеріал з Вікіпедії // Освіта і управління. - 2007. - Том 10, № 2. - 2 с. обкл.

Погребенник Ф. Олег Ольжич і поезія українського резистану [Текст] / Погребенник Ф. // Визвольний шлях. - 1995.-№6. - С.726-731.

Соє, Борис. Сильні духом : Олег Ольжич, Олена Теліга - поети і герої [Текст] / Б. Соє // Дивослово : Українська мова й література в навчальних

зкладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №4. - С. 14-21 .

Турута, Т. Виховні ідеали українських аристократичних родин (Олександр Олесь - Олег Ольжич) [Текст] / Т. Турута // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - №5. - С. 55-57

Шпак В.П. О.Ольжич (Олег Кандиба) [Текст] / Шпак В.П. // Гроно нездоланих співців. - К., 1997. - С.212-227.

Тема 31. Період МУРу (1945-1948) та об'єднання українських письменників «Слово».

Постання на теренах Західної Німеччини Мистецького Українського Руху як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували в таборах «Ді-Пі». Три з'їзди МУРу (1945, 1947 і 1948) та конференції. Видання МУРу («Арка», «Заграва», «Хоре» та ін.), три однойменних збірники та альманахи, діяльність видавництв «Мала бібліотека МУРу», «Золота брама». Значення памфлета І. Багряного «Чого я не хочу вертатися в СРСР». Концепції «Великої літератури» (У. Самчук) та «національно-органічного стилю» (Ю. Шерех), їхня художня безперспективність, нехтування тогочасною практикою європейського та українського модернізму. Протистояння тенденціям заангажування мистецтва (неопросвітництво; «національний реалізм») з боку угруповання «Світання» (В. Державин, Ю. Клен, М. Ореста ін.). Орієнтація І. Костецького на сучасну естетику. Спроба художньої інтерпретації історичної долі України в епосі Ю. Клена «Попіл імперій». Панмузичний дискурс В. Барки (збірка «Апостоли», «Білий світ»). Громадянський пафос версифікації І.Багряного (збірка «Золотий бумеранг»). Творче відстоювання принципів символізму та сюрреалізму у ліриці О. Зуєвського (збірка «Золоті ворота»). Припинення діяльності МУРу.

Утворення Об'єднання українських письменників «Слово» у 50-ті роки. 1954-1957: організаційний процес. Подолання ангажованої закомплексованості. Поширення філій «Слова». Проблема традиції і новаторства (дискусія 1968р.). Осмислення трагедії України у творчості представників «Слова», висвітлення правди голодомору: «Жовтий князь» В. Барки (порівняння: «Марія» У. Самчука), «План до двору», «Ротонда душогубців» та поема «Поет» Т. Осьмачки. Випробування української ментальності – трилогія У. Самчука «Ост» («Морозів хутір», 1948; «Темнота», 1957; «Втеча від себе»), роман Д. Гуменної «Діти Чумацького шляху». Розкриття механізму нищення людини та нації тоталітарним режимом у прозі І. Багряного («Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло»). Філософські мотиви у поезії В. Барки «Псалом голубиноного поля» (1958). Символіка його поетичної книжки «Океан» та поеми «Судний степ». Лірика пізнього Є. Маланюка та Н.Лівицької-Холодної. Традиція «неокласики» у творчості М. Ореста (збірка «Пізні вруна»). Поетичні пошуки О. Зуєвського, І. Качуровського, О. Де та ін. Значення «Слова» в інтеграційних процесах українських письменників-емігрантів, видання однойменного річника. Публіцистика та есеїстика У.

Самчука («П'ять по дванадцятій», 1954; «На білому коні», 1956; «На коні вороному», 1975; «Планета Ді-Пі», 1978 та ін.). Є. Маланюка («Книгаспостережень», 1961; 1964).

Структурно-стильовий принцип розбудови історії літератури Д. Чижевського. Історико-літературні дослідження І. Їсошелівця, Г. Костюка, Ю. Лакріненка, П. Одарченка та ін. Проблематика українського і європейського модернізму У працях І. Костецького, О.Тарнавського, Б. Рубчака, О. Черненко, Л. Залеської-Онишкевич та ін. Ідеологія й теоретична полеміка еміграційної критики (М. Глобенко-Огноблин, В. Дорошенко, Л. Луців, Ю.Луцький, Б. Романенчук та ін.) з радянським літературознавством.

Література до теми:

The Artistic Ukrainian Movement in the Encyclopedia of Ukraine

Басілія Х. Д. До історії мистецького українського руху, *Наукові записки НАУКМА.* — К., 2001. — Т.19: Філологічні науки. С. 51-55.

Грабович Г. «До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка», К.: 1997

Грабович, Г. «Велика Література», *Сучасність*, 1986, липень-серпень (7-8), ст. 46-80.

Державин, Володимир. «Проблематика стилів і плужанство за кордоном: підсумки Автсбуржської конференції МУР», 1946. PG3916.2 .D46

Дроздовський, Дмитро. Між Шевченком і Шекспіром: світоглядно-естетична платформа мистецького українського руху // *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах: науково-методичний та літературно-мистецький журнал.* — 2010. — № 11/12. — С. 90-98.

Дроздовський, Дмитро. Рецепція В. Шекспіра в художньому полі МУРу: філософія, політика, естетика // *Новітня філологія.* — Вип. 37. — Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. — С. 228–245.

Дроздовський, Дмитро. Українська шекспіріана ХХ століття: еміграційна модель. Від критики споживацького суспільства до філософії преображення // *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах: науково-методичний та літературно-мистецький журнал.* — 2011. — № 9. — С. 66-74.

Лисенко-Ковальова Н. В. Мистецький український рух: модернізація літературної традиції і модернізм: дис. канд. філол. наук: 10.01.01 / НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — К., 2005.

МУР (Мистецький український рух). Збірники літературно-мистецької проблематики. Збірник 1, Ред. Віктор Домонтович, М. Іванейко (Микола Шлемкевич), Борис Подоляк (Григорій Костюк), Юрій Шерех (Юрій Шевельов). München: 1946.

Павличко С. Д. «Дискурс модернізму в українській літературі», К.: 1997, 2-е вид, 1999

Самчук, Улас. Плянета Ді-Пі: нотатки і листи. Winnipeg: 1979.

Шерех, Юрій. «МУР і я в МУРі» 1987. Пороги і запоріжжя: Література, мистецтво, ідеології. Харків: Фоліо, 1998. Том 2. ст. 296–323. (Третя черга).

Шерех, Юрій. «Стилі сучасної української літератури на еміграції» 1945. Пороги і запоріжжя: Література, мистецтво, ідеології. Харків: Фоліо, 1998. Том 1. ст. 161–195. (Не для дітей). Вперше надруковано в першому збірнику МУР.

Шерех, Юрій. «Українська еміграційна література в Європі 1945–1949» 1949. Пороги і запоріжжя: Література, мистецтво, ідеології. Харків: Фоліо, 1998. Том 1. ст. 196–235. (Не для дітей). Вперше надруковано в третьому збірнику МУР.

Тема 32. Улас Самчук.

Життєвий і творчий шлях письменника, втілення в його творах трагічної долі українського народу в ХХ ст. Участь в організації МУРу, головою правління якого був обраний (1945 р.). Відображення української еміграції в романах «На твердій землі», «Чого не гоїть вогонь», трилогії «Ост». Мемуарні твори: «На білому коні», «На коні вороному». Публіцистика: народ і нація, проблеми формування національної свідомості у статті «Нарід чи чернь?».

Роман «Марія» як художній документ про життя селянської родини в Україні в умовах тоталітаризму. Зображення страшних картин голодомору в Україні на прикладі однієї сім'ї. Образ Марії, його символічний зміст та спорідненість з біблійними образами. Утвердження у творі високих моральних якостей українського народу, осуд тих, хто зрікається свого роду, нації. Висока художня майстерність письменника у розкритті психології героїв, побудові драматично напруженого сюжету. Пейзажні картини та художні деталі, їхня роль у романі.

Трилогія «Волинь» – роман-хроніка, широке епічне полотно про долю українського селянства в першій третині ХХ ст., що відображена крізь призму долі сім'ї Довбенків, через сприйняття Володька. Образ Матвія Довбенка як символ справжнього сина українського народу. Показ формування національної самосвідомості на прикладі Володька. Глибокий психологізм у зображенні внутрішнього світу героїв.

Світове значення творчості У.Самчука.

Література до теми:

Александрович, С. І. Улас Самчук. «Марія» [Текст] / С. І. Александрович // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2011. - N 34/36. - С. 16-18.

Білюга М.Г. Улас Самчук (1905-1987) [Текст] / Білюга М.Г., Гаєвська Н.М. // Живе слово. Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.3.Із-під заборон і переслідувань. - К.,1997. - С.12-16.

Боровий В. Гість Харкова - Улас Самчук [Текст] / Боровий В. // Березіль. - 1996.-N1-2. - С.182-184.

Гаєвська Н.М. Улас Самчук [Текст] / Гаєвська Н.М. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.264-265.

Галіцина Л. Улас Самчук. «Марія» [Текст] : Опорний конспект / Галіцина Л. // газ.Укр.мова та література. - 2000.-N5. - С.6-7.

Жив'юк А. Улас Самчук і розвиток національної свідомості Українців у 1930-1940-х рр [Текст] / Жив'юк А. // Пам'ять століть. - 2001.-N6. - С.103-109.

Зелінська Л. Улас Самчук: волинські паралелі його шляху й епосу [Текст] : (Розділ із пробного підручника для 11 класу) / Зелінська Л. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N3

Кузьменко С. Таким був Улас Самчук [Текст] / Кузьменко С. // Березіль. - 2001.-N1-2. - С.183-186.

Кузьменко С. Улас Самчук [Текст] / Кузьменко С. // Сучасність. - 2000.-N11. - С.137-139.

Мовчан Р.В. Улас Самчук «Марія» (зразок аналізу) [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.162-167.

Мовчан Р.В. Улас Самчук [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.155-174.

Мудрак Л. Улас Самчук «Марія» [Текст] : (Урок з позакласного читання (10 клас) / Мудрак Л. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-N3.

Непорожній О. Улас Самчук:Вступне слово [Текст] / Непорожній О. // Золотий гомін:Українська література:Хрестоматія для 11 кл.серед.шк. - К.,1997. - С.248.

Павлюк, Ігор. Улас Самчук і преса Волині, Полісся, Холмищини та Підляшшя 1937-2000 років [Текст] / І. Павлюк // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2005. - N7. - С. 61-65.

Пінчук С. Улас Самчук [Текст] / Пінчук С. // Рідна школа.-1999.-N9. - С.9-11.

Пінчук С. Улас Самчук [Текст] / Пінчук С. // Слово і час. - 1995.-N2. - С.11-17.

Пінчук С.П. Улас Самчук [Текст] / Пінчук С.П. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.203-212.

Приходченко, Катерина. Улас Самчук і його роман «Марія» [Текст] : 11-й клас. / К. Приходченко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - N 33. - С. 17-19

Фасоля А., Анатолій. Нема кінця нашому життю [Текст] : (Роман Уласа Самчука «Марія» на уроках історії України в 10 класі) / Анатолій Фасоля А. // Історія в школі. - 1997.-N10-11. - С.21-24.

Хопта, Світлана. Гомер української літератури 20 століття : Улас Самчук [Текст] / С. Хопта // Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. - 2010. - N 2. - С. 131-133 .

Тема 33. Іван Багряний.

Життєвий і творчий шлях. Громадянська позиція письменника.

Початок літературної творчості (збірка поезій «Золотий бумеранг»). Уславлення краси і багатства українського слова («Рідна мова»). Україна у вирі апокаліпсичних конфліктів першої половини ХХ ст. (поема Туляйполе»).

Віршований роман «Скелька», оснований на легендах і переказах про повстання українських селян у ХVIII ст. на Полтавщині проти імперської політики московських ченців.

Другий етап творчості (романи «Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», повість «Огненне коло», п'єса «Генерал»). Автобіографічність, гуманістичний пафос, життєствердний мотив, неоромантичність індивідуального стилю, образи-символи, фольклорні засоби. Сильний тип української людини – головний герой Багряного.

Роман «Тигролови», правдиве змалювання в ньому жахливих картин життя ув'язнених та, тяжких умов життя переселенців-українців на Далекому Сході. Символічність назви твору. Сім'я Сірків у романі, її заняття, вірність народним традиціям. Григорій Многогрішний як втілення багатостраждальності та незнищенності українського народу, спадкоємності волелюбних ідей, його вірна любов до Наталки. Високий гуманістичний пафос твору. Майстерність сюжету і композиції пригодницького роману.

«Сад Гетсиманський» – це «справжня енциклопедія радянської політичної в'язниці» (Ю.Шерех). Зображення в романі трагічних картин життя народу в умовах командно-адміністративної системи та невинуватих репресій проти Української інтелігенції на прикладі сім'ї Чумаків. Образ Андрія Чумака як людини високих моральних якостей і стійких ідейних переконань. Глибоке проникнення автора у внутрішній світ героїв, індивідуалізація їхньої мови. Особливості жанру твору (соціально-психологічний роман), використання в ньому засобів притчі, що посилює загальнолюдський пафос твору.

Роман «Огненне коло», змалювання національної трагедії в роки Другої світової війни. Образи Петра і Романа у творі, двох бойових побратимів, показ через їхнє сприйняття жахів війни. Антивоєнний пафос твору, відображений у його назві. Поєднання романтичних та реалістичних засобів зображення дійсності, зв'язок з антивоєнними романами Е.Хемінгуей, Е.-М.Ремарка. Використання традицій неоромантичних творів Дж.Лондона, Р.Кіплінга, Дж.Конрада.

Останні твори письменника (роман «Людина біжить над прірвою»).

Екзистенційна тенденція в його творах. Засоби характеротворення. Популярність творів І.Багряного в повоєнній Європі. Тривалий шлях художнього слова письменника до українського читача після заборони його творів в Україні.

Література до теми:

Балаклицький, М. Григорій Сковорода та Іван Багряний: типологічна подібність постатей [Текст] / М. Балаклицький // газ. Українська мова та література. - 2004. - №48. - С. 5-7.

Бернадська Н. Іван Багряний (1906-1963) [Текст] / Бернадська Н. // газ. Укр. мова та література. - 1999.-N38. - С.1-4.

Волошина, Н. Іван Багряний [Текст] : (Іван Павлович Лозов'ягин) 1906-1963 / Н. Волошина // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 3. - С. 2-5.

Волошина, Н. Незабутній Іван Багряний : (Іван Павлович Лозов'ягин) 1906-1963 / Н. Волошина // Всесвітня література та культура. - 2008. - N 12. - С. 10-13.

Гриневич, В. Іван Багряний - митець і особистість : матеріали до вивчення життя і творчості підрадянського періоду / В. Гриневич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - N 5. - С. 8-11

Гриневич, В. Іван Багряний - митець і особистість : матеріали до уроку з вивчення життя і творчості підрадянського періоду / В. Гриневич // Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - N 6. - С. 19-23.

Єременко, Оксана. І він вернувся – словом [Текст] : [рецензія] / О. Єременко // Українська література в загальноосвітній школі. - 2010. - N 9. - С. 42

Жулинський М.Г. Іван Багряний [Текст] / Жулинський М.Г. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.240-256.

Іван Багряний [Текст] : (1906-1963) // Краса і сила українського слова: Хрестоматійні тексти ХХ ст.: Навч. посіб. за програмою ІІ класу. - К.,1998. - С.412-414.

Ісаєнко, І. В. Іван Багряний. «Тигролови» [Текст] / І. В. Ісаєнко // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2009. - N 23/24. - С. 102-107

Коломієць В.В. Іван Багряний [Текст] / Коломієць В.В. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.266-269.

Колошук Н. Г. Іван Багряний: доміанти творчості та проблеми вивчення : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів / Н. Г. Колошук. - Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. - 104 с.

Коновал, Олексій. Чому Іван Багряний не хотів повертатися до СРСР? [Текст] / О. Коновал // Дивосвіт : Всеукраїнський науково-популярний журнал. - 2011. - № 4. - С. 40-41.

Коновалов О. Іван Багряний [Текст] : (до 95-ліття від дня народження письменника) / Коновалов О. // Берегиня. - 2001.-N4. - С.79-82.

Логвиненко О. Іван Багряний та українська політична думка. Сучасні акценти [Текст] : («круглий стіл») / Логвиненко О. // Літературна Україна. - 2001.-N38-39(25 жовтня). - С.8,10.

Логвіненко Н. Іван Багряний «Тигролови» [Текст] / Логвіненко Н. // газ.Укр.мова та література. - 1999.-№38. - С.5-6.

Луценко А. Іван Багряний і молодіжна проблема [Текст] : Іван Багряний: постать на тлі епохи / Луценко А. // Молода нація: Альманах.№4'96. - К.,1997. - С.162-167.

Марусик, Петро. Іван Багряний пише листи. [Текст] / П. Марусик // Слово Просвіти. - 2006. - №32 (10-16 серпня). - С. 4.

Мовчан Р.В. Іван Багряний «Огненне коло» (зразок аналізу) [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.140-144.

Мовчан Р.В. Іван Багряний [Текст] / Мовчан Р.В. // Мовчан Р.В. Українська проза ХХ століття в іменах: Посібник. Вип.1. - К.,1997. - С.132-155.

Монастирецький Л.С. Іван Багряний (1906-1963) [Текст] / Монастирецький Л.С., Марченко Н.Т. // Живе слово. Нововведені імена в програму з укр.літератури.Кн.3.Із-під заборон і переслідувань. - К.,1997. - С.3-12.

Славинський, Микола. Той, хто діяв і творив на краю прірви: Іван Багряний [Текст] / М. Славинський // Віче. - 2006. - №19/20. - С. 78

Сосновська, Т. Іван Багряний в дзеркалі бібліографії [Текст] / Т. Сосновська, В. Ярошик // Бібліотечний форум України : Інформаційний щоквартальний журнал. - 2006. - № 4. - С. 39-41

Шугай О., Олександр Іван Багряний: «Ходи тільки по лінії найбільшого опору - і ти пізнаєш світ» [Текст] : (Напередодні 100-річчя від дня народження) / Олександр Шугай О. // Літературна Україна. - 2006. - №4 (2 лютого). - С. 7.

Яковенко С. Іван Багряний і польська література [Текст] / Яковенко С. // Молода нація: Альманах.№4'96. - К.,1997. - С.191-199.

Тема 34. Тодось Осьмачка.

Життєва і творча драма Тодося Осьмачки. Вплив на його творчість Тараса Шевченка.

Поетичні збірки 20-х років: тема України, трагедії народу в роки народних борінь і голодомору. Символізм, космізм, емоційна наснаженість творів.

Другий період творчості. Поезія, поема «Поет».

Прозова спадщина: тема України «напередодні руїни» («Старший боярин») і поруйнованої голодомором («План до двору») та сталінським репресивним режимом («Ротонда душолюбців»).

Вірш «Казка» («Як купала мене мати...»). Романтичні мотиви в поезії, зв'язок із фольклором. Оригінальність тропів (порівнянь). Метафоричність мови. Усічена строфа, що надає мелодійності твору.

Вірш «Україна». Відтворення в ньому краси і багатства рідного краю. Оригінальність епітетів. Майстерність ритмомелодики (білий вірш).

Болісні спогади ліричного героя про рідну Черкащину на далекій баварській землі у вірші «Незмінність». Поетичний засіб контрасту. Майстерне відтворення почуттів ліричного героя, поетової самотності на чужині. Самобутність стилю митця. Особливість строфічної будови (строфоїд).

Література до теми:

Балясна О. Вечір Тодося Осьмачки [Текст] / Балясна О. // Слово і час. - 1995.-№8. - С.24-26.

Дзюба, Тетяна. Художня трансформація фольклорного матеріалу у повісті «Старший боярин» Тодося Осьмачки [Текст] / Т. Дзюба // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. - 2006. - №1. - С. 154-157.

Дончик, В. «Важко сказати, хто все це міг би витримати» (Тодось Осьмачка у змалюванні М.Слабошпицького) [Текст] / В. Дончик // Дивослово. - 2003. - №12. - С. 67-69

Загоруйко Н. Образотворча роль колоративів у поезії Тодося Осьмачки [Текст] / Загоруйко Н., Гаврилова Т. // Урок української. - 2001.-№11-12. - С.23-24.

Зборовська Н. Демонізм як характерна риса прозового дискурсу Тодося Осьмачки (за повістю «Старший боярин») [Текст] / Зборовська Н. // Молода нація: Альманах. №5'97. - К., 1997. - С.127-132.

Зборовська Н.В. Тодось Осьмачка [Текст] / Зборовська Н.В. // Гроно нездоланих співців. - К.,1997. - С.133-148.

Зборовська, Ніла. Від «старшого боярина» до «нареченого»: психосоціальна проблематика повістей Тодося Осьмачки [Текст] / Н. Зборовська // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах. - 2010. - № 5. - С. 50-54.

Коваль, В. Сім кіл пекла Тодося Осьмачки [Текст] : (Про останню книгу Слабошпицького М. «Поет із пекла (Тодось Осьмачка)» / В. Коваль // Урядовий кур'єр. - 2003. - №206 (1 листопада). - С. 8-9.

Коломієць Л. Діалог титанів: «Трагедія Макбета» Шекспіра в українському перекладі Тодося Осьмачки [Текст] / Коломієць Л. // Дивослово. - 1999.-№3. - С.4-9.

Кондратюк А. Читаючи Тодося Осьмачку [Текст] : Повість-есе / Кондратюк А. // Київ. - 1999.-№5-6. - С.77-106.

Кондратюк А. Читаючи Тодося Осьмачку [Текст] : Фрагмент із повісті-есе / Кондратюк А. // газ.Укр.мова та література. - 1997.-№39

Конончук Т.І. Тодось Осьмачка [Текст] / Конончук Т.І. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.218-221.

Коцарев, Олег. Тодось Осьмачка : втеча від божевілля [Текст] / О. Коцарев // Друг читача. - 2007. - № 14. - С. 6

Маринкевич С. Апокаліптичність поетичних візій Тодося Осьмачки [Текст] : (на матеріалі зб. «Круча») / Маринкевич С. // Молода нація: Альманах. N12. - К., 1999. - С.239-243.

Масенко, Лариса. Україна на переломі: національне і соціальне в повісті Тодося Осьмачки «Старший боярин» [Текст] / Л. Масенко // Урок української. - 2006. - N10. - С. 45-49. - Бібліогр. в кінці ст.

Петренко М. Львівська пересадка Тодося Осьмачки [Текст] / Петренко М. // Кур'єр Кривбасу. - 1998.-N10. - С.85-88.

Покальчук В. Тодось Осьмачка [Текст] : Фрагмент зі спогадів / Покальчук В. // Сучасність. - 1995.-N5. - С.146-148.

Поляруш, Олег. Поетика апокаліпсису Павла Тичини і Тодося Осьмачки [Текст] / О. Поляруш // газ. Українська мова та література. - 2006. - №3-4. - С. 23-28.

Скорський М. «Захлявна книжка» Тодося Осьмачки [Текст] / Скорський М. // Київ. - 1998.-N1-2. - С.133-134.

Слабошпицький, М. Поет із пекла (Фрагменти з роману-біографії про Тодося Осьмачку) [Текст] / М. Слабошпицький // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - N1. - С. 158-176

Слапчук, В. «У нашій раї на землі...»: Рец. на кн.: Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осьмачка)., 2003) [Текст] / В. Слапчук // Березіль : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал Національної Спілки письменників України. - 2004. - N5. - С. 188-190 .

Слоньовська, Ольга. Митець, якому випали й дороги, й манівці: метафізичні мандри душі Тодося Осьмачки / О. Слоньовська // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - N 9/10. - С. 72-90.

Тодось Осьмачка:»Я не мав нагороди за жодну свою книгу» [Текст] // Слово і час. - 2001.-N7. - С.64-72.

Черниш, Анна. Авторська рецепція образу митця у романі-біографії М. Слабошпицького «Поет із пекла (Тодось Осьмачка)» [Текст] / А. Черниш // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - N 1. - С. 16-20.

Чернюк С. Елементи символіки в поезії Тодося Осьмачки [Текст] / Чернюк С. // Дивослово. - 2000.-N9. - С.6-9.

Чернюк С. Образ духовної України в творчості Тодося Осьмачки [Текст] / Чернюк С. // Слово і час. - 2001.-N3. - С.65-72.

Чернюк С. Тарас Шевченко й Тодось Осьмачка: на перехресті дискурсів [Текст] / Чернюк С. // Дивослово. - 2002.-N5. - С.6-8.

Шудря М. Дантові кола поета(Тодось Осьмачка) [Текст] / Шудря М. // газ.Укр.мова та література. - 1997.-N39

Тема 35. Докія Гуменна.

Життєвий і творчий шлях письменниці.

Роман-тетралогія «Діти Чумацького Шляху», місце твору в літературному процесі 40-х років. Показ долі роду, нації у вирі соціальних

зрушень. Доля селянства в період останніх передреволюційних десятиліть. Родина Саргол: батько Яриней – син Меркурій, його дружина Дарочка (книга перша «У запашних полях»). Зображення складної, суперечливої атмосфери в середовищі творчої інтелігенції періоду українського відродження. Образи Тараса Сарголи та інших молодих письменників, їх реальні прототипи (книга друга «Брами майбутнього»). Параліч свободи, демократизації суспільного життя під впливом репресивної політики тоталітарної системи (третя книга «Ніч»). Трагедія селянства як основи нації в період колективізації. Потворна дійсність, реальність фізичного і духовного нищення, крах утопії побудови світлого майбутнього (Тарас Саргола – Серафим Кармаліта) (книга четверта «Розп'яте село»).

Особливості стилю, композиції роману.

Література до теми:

Білоус-Гарасевич М. Авторський вечір Докії Гуменної // *Ми не розлучались з тобою, Україно: Вибране.* — Детройт, 1998. — С. 311—317.

Бурій В. Письменниця з Шевченкового краю / Валерій Бурій // *Катеринопільський вісник.* — 1999. — 17 квіт. — С. 4.

Бурій В. Слово про Докію Гуменну / Валерій Бурій // *Місто робітниче (Ватутіне).* — 2004. — 6 берез. — С. 4.

Бурій В. Слово про Докію Гуменну / Валерій Бурій // *Шевченків край (Звенигородка).* — 1997. — 1 лист. — С. 2.

Васьків М. Роман Д.Гуменної «Діти Чумацького Шляху» у контексті вітчизняної і зарубіжної романістики XIX-XX століть // *Український еміграційний роман 1930-50-х років.* — Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. — С. 129—145.

Гуменна Докія // *Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович.* — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955—2003. — Т. 2. — С. 459.

Дар Евдотеї. Іспит пам'яті. — Балтимор; Торонто, 1990. — Т. 2. — С. 278-295.

Дражевська Л. Спогад про Докію Гуменну // *Нові дні.* — 1996. — № 558. — С. 19-20.

Жила В. Відрадне явище // *Визвольний шлях.* — 1984. — № 9.- С. 1150—1151.

Жила В. Збуджують думки, викликають роздуми... // *Визвольний шлях.* — 1993. — № 1. — С. 115—120.

Іщук-Пазуняк Н. Всесвіт вражень від постати, долі й творів Докії Гуменної // *Вибрані студії з історії, лінгвістики, літературознавства і філософії.* — К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2010. — С. 247—262.

Коломієць О. Проза Докії Гуменної (проблемно-тематичні та жанрово-стильові особливості): Автореф. дис ... канд. філол. наук / О. В. Коломієць . — Київ: Б.в., 2007. — 18 с.

Костюк Г. *На перехрестях життя та історії: до 70-річчя і 50-річчя літ. діяльності Докії Гуменної* // У світі ідей і образів. Вибране. — Мюнхен: Сучасність, 1983. — С. 311—352.

Лаврусенко М. І. *Український літературний процес 1920-30-х років в оцінці Докії Гуменної (на матеріалі спогадів «Дар Евдотеї»)* // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. — 2011. — № 3, Ч.1. — С. 134—140. [2]

Літературний шлях Докії Гуменної: До 60-ліття письменниці // Тарнавський Остап. Відоме й позавідоме. — К.: Час, 1999. — С. 330—335.

Ляшко С. М. *Гуменна Докія*. // Енциклопедія Трипільської цивілізації. — К., 2004. — Т. II. — С. 140.

Мариненко Ю. *Докія Гуменна та її роман «Діти Чумацького Шляху»* // Дивослово. — 2000. — № 8. -С. 9-13.

Мельник В. О. *Гуменна Докія Кузьмівна* // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — К., 2003–2016. — ISBN 944-02-3354-X.

Мушинка М. *Докія Гуменна та її «діти...»* // Слово і час. — 1993. - № 1. — С. 26-35.

Мушинка М. *П'ять разів «перехоронена», а все-таки жива* // Сучасність. — 1995. — № 4. — С. 139—143.

Несіна О. *«Родинний альбом» Докії Гуменної* // Нові дні. — 1971. — № 261. — С. 13-15.

Ніколюк Т. *Інтертекстуальність як спосіб «інакомовлення» у повісті Докії Гуменної «Небесний змії»* // Слово і Час. — 2005. — № 10. -С. 22-30.

Олександрів Б. *Ювілей видатної письменниці (До 70-ліття Докії Гуменної)* // Жіночий світ. — 1974.- № 5. — С. 5-6.

Онишкевич Л. *Гуменна Докія* // Енциклопедія української діаспори / Гол. ред. В. Маркус, спів-ред.

Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. — Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. — 516 с.

Тема 36. Творчість Василя Барки.

Творчі кубанські і донбаські початки. Поетична діяльність 50-х років в умовах вільного світу («Апостоли», «Білий світ» і інші).

Релігієсофські первні та творчість 60-80-х років: «Океан», «Лірник». Роман у віршах «Свідок для сонця шестикрилих».

Барчине мистецтво правди: антитоталітарний пафос. Містерійне трактування трагедії України під обухом більшовизму в романах «Рай» і «Жовтий князь». Європейський резонанс «Жовтого князя».

Літературознавство В.Барки як ще один аргумент його мислительної автономності, заангажованості «остаточною істиною».

Література до теми:

Барабаш Ю. Трикирій Василя Барки [Текст] / Барабаш Ю. // Сучасність. - 1998.-N7-8. - С.95-102.

Барабаш, Юрій Якович. Апокаліпсис від Василя Барки [Текст] : роман «Жовтий князь» у контексті літ. апокаліптики / Ю. Я. Барабаш // Дивослово : укр. мова й літ. в навч. закладах : науково-метод. журн. Мін-ва освіти і науки України. - 2011. - № 8. - С. 52-61.

Василь Барка (1908-2003) [Текст] : Некролог // Літературна Україна. - 2003.-N16-17(24 квітня). - С.12.

Головань Т. До питання про естетичну концепція Василя Барки [Текст] / Головань Т. // Слово і час. - 2002.-N8. - С.84-88.

Головань Т. Словотворчість Василя Барки [Текст] / Головань Т. // Дивослово. - 2002.-N9. - С.7-9.

Головань, Тарас. Ян Твардовський і Василь Барка, або Про два різновиди релігійної поезії [Текст] / Т. Головань // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 5. - С. 78-81.

Жулинський, М. Василь Барка - культуролог і літописець долі українського народу [Текст] / М. Жулинський // Народна творчість та етнографія. - 2003. - №4(286). - С. 56-66. .

Жулинський, М. Василь Барка - культуролог і літописець долі українського народу [Текст] / М. Жулинський // Народна творчість та етнографія. - 2003. - N4. - С. 56-66. .

Забарний О. Роман Василя Барки «Жовтий князь» [Текст] : До проблеми сприйняття старшокласниками образу літературного героя / Забарний О. // Дивослово. - 1996.-N10. - С.30-34.

Карпенко, Віталій. Зустрічі з Василем Баркою [Текст] / В. Карпенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 6. - С. 90-97

Карпенко, Віталій. Останній автограф Василя Барки [Текст] / В. Карпенко // Літературна Україна. - 2006. - №14 (13 квітня). - С. 1, 7.

Кіндрась К. Відкритий океан Василя Барки, якому 16 липня виповнилося 93 роки [Текст] / Кіндрась К. // Березиня. - 2001.-N4. - С.83-86.

Кіндрась, К. Світ ловив його, та не спіймав (Василь Барка) [Текст] / К. Кіндрась // Всесвіт. - 2003. - N7/8. - С. 162-164

Коломієць В.В. Василь Барка [Текст] / Коломієць В.В. // Гаєвська Н.М., Коломієць В.В. Українська література: Письмовий та усний екзамен. - К.,1998. - С.262-264.

Костецький, Ігор. «Від видавництва» : Передмова до книжки «Данте Аліг»ері: «Божественна комедія». Фрагменти у перекладі Василя Барки» [Текст] / І. Костецький // Кур'єр Кривбасу : Література. Культурологія. Політика. Народознавство. - 2008. - N 1/2. - С. 194-204

Крикуненко, Віталій. Василь Барка: «Що з поетом, тепер професором, Федором Приймою?» [Текст] / В. Крикуненко // Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України. - 2005. - N8. - С. 69-74. .

Кулинич В. Чотири уроки за творчістю Василя Барки [Текст] : (з елементами лекції) / Кулинич В. // газ.Українська мова та література. - 2000.-№41. - С.2-5.

Кумейська, Наталія. Василь Барка. «Жовтий князь» : Урок-історико-літературне дослідження в 11 класі [Текст] / Н. Кумейська // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №3. - С. 27-28.

Лозенко Л. Повернення в Україну Василя Барки [Текст] / Лозенко Л. // Слов'янський світ:Щорічник. №1. - К.,1997. - С.185-188.

Мазоха, Галина. Парадигма мистецтва в естетиці та художній практиці Віри Вовк і Василя Барки (на матеріалах приватного листування) / Г. Мазоха // Університет. - 2009. - № 1. - С. 83-89. - Бібліогр. в кінці ст.

Маланій, Олена. Національний часопростір у поезії Василя Барки [Текст] / О. Маланій // Слово і час. - 2011. - № 4. - С. 51-61.

Медвідь, Н. «Жовтий князь» Василя Барки - «Жнива скорботи» Роберта Конквеста: порівняльний аналіз на ідейному рівні [Текст] / Н. Медвідь // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - №12. - С. 27-31

Мовчан Р. «Жовтий князь» Василя Барки [Текст] / Мовчан Р. // Дивослово. - 2002.-№3,4. - С.44-49,С.21-25.

Мовчан Р. «Жовтий князь» Василя Барки [Текст] / Мовчан Р. // Слово і час. - 1998.-№12. - С.14-18.

Мовчан Р. Вершник неба в океані життя Василь Барка [Текст] : Роздуми напередодні 90-ліття / Мовчан Р. // газ.Укр.мова та література. - 1998.-№21-24

Мовчан, Раїса. Лев-самітник в океані життя: Ювілейні штрихи з нагоди 100-річчя Василя Барки [Текст] / Р. Мовчан // Літературна Україна. - 2008. - №39(9 Жовтня) . - С. 1,6

Мовчан, Раїса. Між авангардизмом і модернізмом, або Творчість Василя Барки [Текст] / Р. Мовчан // Мовчан Р. Український модернізм 1920-х : портрет в історичному інтер'єрі : Монографія / Р. Мовчан. - К. : Стило, 2008. - С. 472-512 .

Мовчан, Раїса. Поетичний світ раннього Василя Барки [Текст] / Р. Мовчан // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - №1. - С. 78-89.

Орлюк Я. Василь Барка і його роман «Жовтий князь» [Текст] / Орлюк Я. // Дивослово. - 2000.-№6. - С.34-36.

Осташко, Наталя. «Грона гніву» Джона Стейнбека - «Жовтий князь» Василя Барки: порівняльний аналіз в аспекті гуманістичної змістовності [Текст] / Н. Осташко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2003. - №4. - С. 41-48

Павличко С. Василь Барка-дискурс псевдомодернізму [Текст] / Павличко С. // Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. - К.,1997. - С.336-346.

Приходченко, Катерина. Тестові завдання до теми «Василь Барка» [Текст] : 11-й клас. / К. Приходченко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - N 33. - С. 20-23

Путько-Стех, Анізія. Василь Барка : шлях [Текст] / А. Путько-Стех // Березіль : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал Національної Спілки письменників України. - 2009. - N 1/2. - С. 175-179.

Пушко В.Ф. Страдницька доля Василя Барки [Текст] / Пушко В.Ф. // Слово і час. - 2000.-N9. - С.65-71.

Савченко, В. Василь Барка - письменник апокаліптичної доби [Текст] / В. Савченко // Слово Просвіти. - 2007. - №30 . - С. 14

Савченко, Віктор. Василь Барка - письменник апокаліптичної доби [Текст] / В. Савченко // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 1994. - N 5/6. - С. 155-157.

Тельчарова В. Життєва основа роману Василя Барки «Жовтий князь» [Текст] / Тельчарова В. // Дивослово. - 2000.-N6. - С.31-33.

Федоренко Т. Композиційний аналіз роману «Жовтий князь» Василя Барки [Текст] / Федоренко Т. // Українська література в загальноосвітній школі. - 1999.-N4. - С.21-25.

Шевельов, Ю. Поезія ясновишневого вечора («Батько й син» Василя Барки) [Текст] / Ю. Шевельов // Шевельов Ю. В. Вибрані праці : У 2 кн. / Ю. В. Шевельов ; упоряд. І. Дзюба. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. - Кн. 2 : Літературознавство. - С. 1012-1028.

Шуминська Л. Вивчення у школі повісті Василя Барки «Жовтий князь» [Текст] / Шуминська Л. // Рідна школа. - 2000.-N4. - С.24-26.

Змістовий модуль 4. Розвиток української літератури кінця 50-х – початку 60-х рр.

Тема 37. Особливості розвитку літератури кінця 50-х – початку 60-х рр.

Новий етап в історичному розвитку суспільства. Офіційне декларування курсу на оновлення соціально-політичної системи. Пожвавлення суспільної свідомості. «Відлига» в духовному і культурному житті.

Непоследовність і короткочасність процесу оновлення на цьому етапі. Наростання адміністративного втручання в культурне і художнє життя у другій половині 60-х рр. Розправа над «Собором» О.Гончара як початок нового фронтального походу тоталітарної системи проти паростків національно-духовного відродження в Україні, проти чесної письменницької творчості. Остаточна відмова від курсу на демократизацію та наслідки цього для літератури.

Особливості літературного руху. Прагнення літератури повернутися до вільного, не скутого догмами художнього освоєння дійсності. Певне пожвавлення літературної журналістики («Літературна Україна» тощо). Літературні дискусії кінця 50-х-поч.60-х рр. Боротьба передової літературної

думки з догматичною методологією, ілюстративністю. Повніше використання літературою своїх специфічних можливостей для виконання естетичних та ідейно-виховних функцій, художнього пізнання проблем суспільного розвитку.

Література до теми:

Історія української літератури : У 2-х тт. / За ред. В. Дончика – К. : Вища школа, 1987. – Т. 1. – 637 с.

Історія української літератури ХІХ ст. : У 2 кн. / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2006

Історія української літератури ХХ століття : У 2 кн. : Підручник для гуманітарних вузів / За ред. В. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – Кн.1.: Перша половина ХХ століття. – 462 с.; Кн.2.: Друга половина ХХ століття. – 454 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для студ. філолог. фак. вищ. навч. закладів / В. Г. Дончик, С. М. Андрусів, Л. С. Батко та ін.; за ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1995. – Кн.: 2. Ч.2 (1960-1990 роки). – 510 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для філолог. фак. вузів / В. Г. Дончик, В. П. Агєєва, Ю. І. Ковалів та ін. – 2-е вид., стерео. – К. : Либідь, 1994. – Кн.1.: (1910-1930)-ті роки / За ред. АН України, В. Г. Дончика. – 782 с.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. : Навчальний посібник для студ. філолог. фак. вищ. навч. закладів / В. Г. Дончик, С. М. Андрусів, Л. С. Батко та ін.; за ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1995. – Кн.: 2. Ч.2 (1960-1990 роки). – 510 с.

Історія української літератури. В 2-х тт. / За ред. В. Дончика. — К. : Наукова думка, 1988. – Т. 2. – 742 с.

Тема 38. Михайло Стельмах.

Життєвий і творчий шлях письменника. Поетична творчість (збірки «Добрий ранок», «Жито сили набирається»). Тісний зв'язок поезії з фольклором («Мак цвіте»). Інтимна лірика («Поміж березами дівча іде»). Збірка оповідань «Березовий сік».

Проблема «людина і земля» – головна в творчості М. Стельмаха.

Роман «Правда і кривда» – високохудожній твір про життя села у післявоєнні роки. Проблематика твору (утвердження високогуманних взаємин між людьми, правда і кривда в житті, безсмертя народу). Показ краси дружби між Марком Безсмертним та Григорієм Задніпровським. Фольклорні мотиви утворі.» Романтично-ліричний характер оповіді. Публіцистичні відступи-роздуми про життя.

Роман «Чотири броди» – правдиве художнє полотно про життя українського селянства у довоєнні та воєнні роки. Філософський зміст назви роману. Його тривалий шлях до українського читача. Порухення у творі гострих тем голодомору та сталінських репресій в Україні. Образи трудівників-хліборобів, їхні високі моральні якості (Оксана, Данило

Бондаренко, Мирослав Супрун). Осудження зрадництва, кар'єризму, нечесності (Магазаник, Стьопочка). Філософські роздуми над життям. Багатство і образність мови твору, його зв'язок із фольклором.

Інші твори (автобіографічна диалогія «Гуси-лебеді летять» та «Щедрий вечір», роман «Дума про тебе»).

Драматургічна діяльність («Зачарований вітряк», «На Івана Купала»).

Особливості художнього стилю письменника: фольклорний струмінь, філософські роздуми, метафорична образна мова, звеличення простої людини, художня розробка теми «людина і земля», поетичність оповіді.

Місце М. Стельмаха в українській літературі. Вшанування пам'яті письменника.

Література до теми:

Алексєєнко, Віра. М. Стельмах. Повість «Гуси-лебеді летять». Формування характеру Михайлика як особистості [Текст] : 7-й клас / В. Алексєєнко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2010. - N 41/42. - С. 12-14.

Бабійчук, Тамара. Добро і зло у романі «Правда і кривда» Михайла Стельмаха : заняття літературного гуртка / Т. Бабійчук // Українська література в загальноосвітній школі. - 2010. - N 5. - С. 33-37.

Головецька, Н. Природа в Поезії Михайла Стельмаха : Урок-презентація. 6 кл [Текст] / Н. Головецька, Т. Солошенко // Українська література в загальноосвітній школі. - 2006. - N11. - С. 36-40.

Гриценко, П. Про антропоніми, топоніми та інші власні назви (на матеріалі прози Михайла Стельмаха) [Текст] / П. Гриценко // Урок української. - 2003. - N3. - С. 23-27

Макаренко О. Михайло Стельмах у колі дитячого читання [Текст] : До 90-ї річниці від дня народження / Макаренко О. // Дошкільне виховання. - 2002. - N6. - С. 26-27.

Регідайло, Надія. Правда і кривда Михайла Стельмаха : (до 95-річчя від дня народження письменника) / Н. Регідайло // Вісник Книжкової палати. - 2007. - N 6. - С. 38-40.

Семенчук І.Р. Словесний портретний живопис Михайла Стельмаха [Текст] / Семенчук І.Р. // Семенчук І.Р. Живопис словом: Книга для вчителя. - К., 1995. - С. 44-102.

Сивак, Л. М. Роман Михайла Стельмаха «Чотири броди» як лірико-романтична епопея народного життя: правда історична та правда художня [Текст] / Л.М. Сивак // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методичний журнал. - 2004. - N8. - С. 27-28.

Система уроків за повістю Михайла Стельмаха «Гуси-лебеді летять» // Дивослово. - 2009. - N6. - С. 17-23.

Скрипник, О. В. Казки Михайла Стельмаха [Текст] / О. В. Скрипник // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2011. - N 16/17. - С. 87-88.

Скуратівський В., Василь. Михайло Стельмах: «Трапилося прикре непорозуміння, а вірніше - літературний злочин» [Текст] / Василь Скуратівський В. // *Берегиня*. - 1993.-N2.-1994.-N3. - С.142-144.

Солод Ю.Д. Добро і зло в прозі Михайла Стельмаха [Текст] : «Правда і кривда» / Солод Ю.Д. // Солод Ю. *Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть: Навч. посібник за 11 клас. Вид.2.* - К.,1999. - С.269-275.

Ткачук М. Михайло Стельмах [Текст] : Розділ з підручника для 11 кл / Ткачук М. // *газ.Українська мова та література*. - 2000.-N46,47. - С.8-9,С.6-9.

Фурсова, Л. О. Вивчення творчості Михайла Стельмаха (Система уроків. 7 кл.) [Текст] / Л.О. Фурсова // *Українська література в загальноосвітній школі*. - 2003. - N6. - С. 24-28

Фурсова, Л. О. Тема дитинства у творчості Михайла Стельмаха : система уроків / Л. О. Фурсова // *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. - 2007. - N 12. - С. 28-33.

Шумада, Н. Фольклор у романі Михайла Стельмаха «Кров людська - не водиця» [Текст] / Н. Шумада // *Народна творчість та етнографія*. - 2005. - N5. - С. 32-39 .

Тема 39. Олесь Гончар.

Життєвий і творчий шлях Олеся Гончара – патріарха української літератури. Рання творчість письменника (оповідання, поезії).

Роман-трилогія «Прапорonoсці». Романтичне змалювання краси вірності у творі на прикладі героїв Юрія Брянського, Шури Ясногорської, Черниша. Колоритність національних характерів (Хома Хаєцький). Місце роману в історії української літератури.

Продовження художнього дослідження теми війни в діалогії «Людина і зброя» та «Циклон».

Роман «Людина і зброя». Правдиве змалювання трагічного початку війни, колоритні образи молодих воїнів із студентського батальйону (Богдан Колосовський, Степура, Духнович та ін.), їхній патріотизм, стійкість у боротьбі з фашистськими загарбниками у час важких «оточенських ночей». Образ Дев'ятого. Гуманістичний пафос роману, висока художня майстерність. Композиційна роль описів природи, листів, батальних сцен, діалогів, авторських відступів-роздумів про життя. Ідейний зміст назви твору.

Роман «Циклон». Спогади про страшні роки війни. Мужність наших сучасників у боротьбі зі стихією. Символічний зміст назви твору. Художнє осмислення ролі митця в житті (образи кінорежисера Богдана Колосовського, кінооператора Сергія Танченка).

Проблемно-філософський роман «Собор», драматична історія видання твору. Несправедлива критика автора. Символічний зміст назви та його багатопроblemність (роль духовного начала і краси в житті людини, осуд бездуховності, історична пам'ять народу, добро і зло в людському житті). Особливість сюжету і композиції твору. Колоритні образи представників старшого (Ізот Лобода, Іван Баглай) та молодшого поколінь (Микола Баглай, Єлька) в романі, людей високодуховних, справжніх патріотів-трудівників.

Гнівний осуд національного нігілізму, моральної ницості, душевної пустоти в образі Володьки Лободи. Філософські й публіцистичні відступи в романі про смисл людського життя, про екологію природи і душі. Багатство мови. Інші романи Олеся Гончара: на історичну тему (дилогія «Таврія» і «Перекоп»), на морально-етичну тему («Берег любові, «Твоя зоря»), роман у новелах «Тронка». Повість «Бригантіна» про виховання молодого покоління.

Олесь Гончар – новеліст, майстер відтворення внутрішнього світу героїв («Модри Камень», «За мить щастя»).

Художнє осмислення краси людських почуттів та миті людського щастя у новелі «За мить щастя». Образи Сашка Діденка та Лорі, художні засоби їх зображення.

Особливості стилю Олеся Гончара: актуальність проблематики, звернення до історичної пам'яті народу, лірико-філософський струмінь прози, романтичний піднесений стиль, ідеалізація краси в житті, лаконізм.

Олесь Гончар – літературознавець («Письменницькі роздуми»).

Література до теми:

«З повагою. Ваш Олесь Гончар» : 3 квітня видатному письменникові виповнилося б 90 років // Віче. - 2008. - N 7/8. - С. 68-70

«Собор» Олеся Гончара: з листів і документів [Текст] // Хроніка 2000 : Український культурологічний альманах / редкол. Ю. Буряк [та ін.]. - Київ : Фонд сприяння розвитку мистецтв України, 2008. - Вип. 74 : Дніпропетровськ : виміри історичної долі. - С. 590-621

Абліцов В., В. Олесь Гончар - Юрій Шевельов: діалог через океан [Текст] / В. Абліцов В. // Голос України. - 2009. - №186(3 жовтня). - С. 11

Абліцов, В. Юрій Шевельов і Олесь Гончар [Текст] : одних славлять, інших ігнорують, а торжествує «талановита посередність» / В. Абліцов // Літературна Україна. - 2009. - №7 (19 лютого). - С. 3

Абліцов, Віталій. Олесь Гончар - Юрій Шевельов: діалог через океан. [Текст] : (Продовж. Поч.: №№166, 171, 176, 181, 186). / В. Абліцов // Голос України. - 2009. - № 191 (10 жовтня); 196 (17 жовтня); 201; 206; 211; 216 (14 листопада); 221 (21 листопада); 226 (28 листопада); 236/237 (12 грудня). - С. 11; 12; 14; 11; 14; 27.

Аврахов Г. З Олесем Гончаром - на перемові [Текст] / Аврахов Г. // Учитель. - 1999.-N1-2. - С.10-15.

Баран, Є. Олесь Гончар крізь призму щоденників [Текст] / Є. Баран // Кур'єр Кривбасу : Література. Культурологія. Політика. Народознавство. - 2004. - N8. - С. 208-210

Баранов В. Уроки Олеся Гончара [Текст] / Баранов В. // Київ. - 1996.-N1-2. - С.106-110.

Білоцерківець Н. Пам'яті Олеся Гончара [Текст] / Білоцерківець Н. // Українська культура. - 1995.-N11-12. - С.10-11.

Буга, К. Роман «Собор» Олеся Гончара / К. Буга // газ. Українська мова та література. - 2008. - №3/4. - С. 3-7.

Возна, М. *Захист історичних пам'яток України, як одна зі складових духовного захисту націй у «Щоденниках» та публіцистиці Олесь Гончара [Текст]* / М. Возна // *Пам'ять століть. : Історичний науковий та літературний журнал.* - 2007. - №1. - С. 97-106.

Возна, Марія. *Захист історичних пам'яток України, як одна зі складових духовного захисту нації у щоденниках та публіцистиці Олесь Гончара [Текст]* / М. Возна // *Пам'ять століть. Україна.* - 2007. - N1. - С. 97-106.

Гаврилюк, Оксана. *Старше і молодше покоління у романі Олесь Гончара «Собор»: єдність чи конфлікт? : урок поглибленого опрацювання художнього тексту в 11 класі / О. Гаврилюк // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах.* - 2008. - N 4. - С. 11-14

Галич В. *Асоціоніми в поезиці Олесь Гончара [Текст]* / Галич В. // *Дивослово.* - 1995.-N4. - С.23-26.

Галич О. *Варвара Чередниченко та Олесь Гончар [Текст]* / Галич О. // *Вітчизна.* - 1997.-N9-10. - С.138-140.

Галич, В. *«Не в силі нічого забути, зрехтись» : Щоденники Олесь Гончара воєнних літ [Текст]* / В. Галич // *Вітчизна.* - 2003. - N7/8. - С. 143-150

Галич, В. *Олесь Гончар - редактор [Текст]* / В. Галич // *Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України.* - 2004. - N3/4. - С. 141-147.

Галич, Валентина. *Постать Олесь Гончара в контексті постмодернізму [Текст]* / В. Галич // *Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України.* - 2005. - N2. - С. 55-57.

Галич, Олександр. *Олесь Гончар у вимірі Non Fiction [Текст]* / О. Галич // *Слово і час : Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України.* - 2005. - N7. - С. 14-22.

Гащук Р. *Собор душі Олесь Гончара [Текст] : (Літературно-музична композиція, присвячена Олесеві Гончару) / Гащук Р. // Дивослово.* - 2000.-N4. - С.51-54.

Голобородько, Ярослав. *Меморіал слова / Я. Голобородько // Слово і час.* - 2009. - N 1. - С. 109-111

Голота Л. *Квітець Олесь Гончара [Текст]* / Голота Л. // *Слово Просвіти.* - 2002.-N13. - С.11.

Гончар, Валентина. *«...Я повен любові...» До 90-річчя від дня народження Олесь Гончара / В. Гончар // Літературна Україна.* - 2008. - №13(3 квітня) . - С. 1,4.

Гончар, Леся. *Заповіт письменника : до 13-тиріччя міжнародної україно-німецької премії імені Олесь Гончара [Текст]* / Л. Гончар // *Дніпро : Літературно-художній та суспільно-політичний журнал.* - 2010. - N 5. - С. 146-149.

Гончар, Леся. Сто подань на конкурс імені Олеся Гончара / Л. Гончар // Українознавство. - 2010. - N 1. - С. 247-248.

Городнюк Н. «Тронка» Олеся Гончара як пасторальна утопія [Текст] / Городнюк Н. // газ.Українська мова та література. - 2001.-N17. - С.5.

Гоян, Я. Слухаймо Олеся Гончара [Текст] / Я. Гоян // Світогляд : Науково-популярний журнал. - 2008. - N 2. - С. 2-5.

Гриценко В. Роздуми про антигероя роману Олеся Гончара «Собор» [Текст] / Гриценко В. // Дивослово. - 1998.-N5. - С.18-20.

Гуменний М. Проблема авторської позиції в романах Олеся Гончара [Текст] / Микола Гуменний М. // Дивослово. - 1994.-N1. - С.12-15.

Дзядевич, Т. М. Представлення Європи у повоєнній прозі Олеся Гончара (1946-1948 р.) [Текст] / Т. М. Дзядевич // Магістеріум : збірник / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». - К. : Академія, 2007. - Вип. 29 : Літературознавчі студії. - С. 7-12

Дзядевич, Тетяна. Між Сциллою і Харибдою, або шлях визволителів очима Олеся Гончара [Текст] / Т. Дзядевич // Молода нація : Альманах / редкол. І. Гирич [та ін.]. - Київ : Смолоскип, 2007. - № 4 (45)'2007. - С. 146-161 .

Дубина, М. До глибин характеру: Поетика романів Олеся Гончара: компаративний аспект [Текст] / М. Дубина // Літературна Україна. - 2006. - №26(13 липня). - С. 6.

Дяченко, С. До проблеми вивчення творчості Олеся Гончара у загальноосвітніх навчальних закладах [Текст] / С. Дяченко // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2009. - N 2. - С. 18-21 .

Єрмоленко С. Творчість Олеся Гончара і мовно-естетична культура сучасника [Текст] / Єрмоленко С. // Дивослово. - 1998.-N7. - С.11-13.

Єрмоленко, С. Я. Явив себе і свій час у мові: Олесь Гончар [Текст] / С. Я. Єрмоленко // Мова і українознавчий світогляд : Монографія / С.Я. Єрмоленко . - Київ, 2007. - С. 311-317.

Жила, С. «Меч - то лиш сила, а пісня - то невмирущість» : Вивчення новели Олеся Гончара «Фантазія місячної ночі». 8 кл [Текст] / С. Жила // Українська література в загальноосвітній школі. - 2006. - N11. - С. 21-24 .

Жила, Світлана. Олесь Гончар: сторінки підручника для 8-го класу [Текст] / С. Жила // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 5. - С. 14-18

Жулинський, М. Духовний провідник України, або Чим трепетав дух Олеся Гончара? / М. Жулинський // Літературна Україна. - 2008. - №17(8 травня) . - С. 7.

Жулинський, М. Духовний провідник України, або Чим трепетав дух Олеся Гончара? / М. Жулинський // Урядовий кур'єр. - 2008. - №76 (23 квітня). . - С. 17. - (90-річчя з Дня народження).

Жулинський, Микола. Духовний провідник України, або Чим трепетав дух Олеся Гончара? / М. Жулинський // Слово і час. - 2008. - N 5. - С. 78-80

Заверталюк, Нінель. Творчість Олесь Гончара в соціокультурному й національному параметрах / Н. Заверталюк, Н. Олійник // Слово і час. - 2008. - N 6. - С. 105-106.

Зарецький, Олексій Вікторович. Тема «Собору» Олесь Гончара в офіційному та альтернативному дискурсах 1960 - 1970-их років / О. В. Зарецький // Українська мова. - 2008. - N 3. - С. 84-89.

Зобенко, М. Озонова пелюстка духовності, або Душа людська, якою нам явив її і заповів Олесь Гончар (До 85-річчя О.Гончара) [Текст] / М. Зобенко // Вітчизна. - 2003. - N3/4. - С. 140-148.

Зобенко, М. Провидіння. Дніпропетровський період життя і творчості письменника: До 85-річчя Олесь Гончара [Текст] / М. Зобенко // Дивослово. - 2003. - N4. - С. 7-14.

Зобенко, Марія. Провидіння : Художньо-біографічний нарис (Олесь Гончар) [Текст] / М. Зобенко // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2006. - N1/2. - С. 130-142 .

Іващенко, В. Розкриття екологічної проблеми в романі Олесь Гончара «Собор». Інтегрований урок з української літератури та хімії в 11-му класі [Текст] / В. Іващенко, Т. Савченко // Українська мова та література : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2009. - N 14/15. - С. 45-47

Із теки депутата Олесь Гончара [Текст] // Київ. - 1996.-N11-12. - С.137-139.

Калашник, Володимир. Духовні обрії Гончара-публіциста : [рецензія] / В. Калашник, М. Філон // Українська мова. - 2009. - N 2. - С. 130-133

Коваль В. Білі ночі Олесь Гончара [Текст] / Коваль В. // Урядовий кур'єр. - 1998.-N64-65(4 квітня)

Коваль В. Музей-садиба Олесь Гончара в Слободі Сухій [Текст] / Коваль В. // Народна творчість та етнографія. - 2000.-N5-6. - С.121-123.

Коваль В. Ніч без Олесь Гончара [Текст] : 3 прощальних етюдів О.Гончара / Коваль В. // Київ. - 1997.-N1-2. - С.132-142.

Ковальчук О. Олесь Гончар - митець сучасний [Текст] / Ковальчук О. // Дивослово. - 2000.-N11. - С.2-4.

Ковальчук, О. Образ війни у прозі Олесь Гончара: Роман «Людина і зброя» [Текст] / О. Ковальчук // Дивослово. - 2003. - N5. - С. 46-47

Кондратенко, С. І. Складні епітети як елемент культури мовлення (на матеріалі художньої прози Олесь Гончара) [Текст] / С. І. Кондратенко // Український смисл : Науково-популярний лінгвокультурологічний щоквартальник. - 2008. - N 1. - С. 109-117 .

Кравченко І. Олесь Гончар і міф про нього [Текст] / Кравченко І. // Всесвіт. - 1998.-N11. - С.129-136.

Кравченко, О. Мова творів Олесь Гончара у сприйнятті сучасного школяра [Текст] / О. Кравченко // Українознавство : Науковий громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. - 2008. - N 1. - С. 210 .

Кульчицький С. Роман-набат Олесь Гончара / «Собор»/ [Текст] / Кульчицький С. // газ.Укр.мова та література. - 1998.-N34

Лесик В. Естетичне кредо Олесь Гончара [Текст] / Лесик В. // Дзвін. - 1999.-N10-12. - С.152-157.

Марко, Василь. Новели Олесь Гончара «Модри Камень» і «За мить щастя»: концептуальні коди / В. Марко // Дивослово. - 2009. - N 12. - С. 44-47.

Мовчан Р. Внесок Олесь Гончара в українське духовне відродження [Текст] / Мовчан Р. // Мовчан Р.Українська література ХХ століття.Посібник. - К.,1997. - С.52-59.

Мороз, В. Голос епохи в щоденниках Олесь Гончара [Текст] / В. Мороз // Освіта. - 2005. - №47/48(16-23 листопада). - С. 2.

Найда, Руслан. 3 квітня - День Олесь Гончара: заповіт письменника : (до 14-річчя Міжнародної україно-німецької премії імені Олесь Гончара) / Р. Найда // Українознавство. - 2010. - N 1. - С. 246-247

Налапко Г. Тести за творчістю Олесь Гончара [Текст] / Налапко Г. // Дивослово. - 1996.-N5-6. - С.51-52.

Налапко Г. Тести за творчістю Олесь Гончара [Текст] / Налапко Г. // Урок української. - 2000.-N10. - С.41-42.

Оксюта, Я. Прапор Олесь Гончара [Текст] / Я. Оксюта // Урядовий кур'єр. - 2005. - №51(22 березня). - С. 13. - (З фронтового щоденника і солдатських листів видатного письменника).

Олесь Гончар (1918-1995). До 90-річчя від дня народження О.Т. Гончара : «Дякую Богові, що дав мені народитися українцем» / сайт Нац. Парламентської б-ки України // Освіта і управління. - 2008. - N 1. - С. 71-74.

Олесь Гончар про культуру [Текст] // Історія в школах України. - 1999.-N4. - С.49.

Олесь Гончар про Миколу Гоголя [Текст] : з щоденникових записів. // Культура і життя. - 2008. - №31 (30 липня) . - С. 1. - (Рік Гончара - передріччя Гоголя).

Олесь Гончар про українську мову / зі щоденникових записів письменника // Дивослово. - 2008. - N 4. - С. 14

Олесь Гончар: «Вір усім серцем. І я з твоїм серцем»б до 90-річчя письменника планують перевидати його «Щоденник» // Голос України. - 2008. - №52(18березня) . - С. 10-11.

Олесь Гончар: «Література - це античас» [Текст] // Слово і час. - 1997.-N9. - С.21-24.

Олесь Гончар: Портрет [Текст] // Українська література в загальноосвітній школі. - 2003. - N1

Олесь Гончар:»Душа й природа в злагоді своїй...забеспечать надійність життя». [Текст] : (Із записів на окремих аркушах) // Слово і час. - 1996.-N4-5. - С.5-6.

Параскевич, Павло. Думки, уроки й заповіти Олесь Гончара [Текст] / П. Параскевич // Освіта. - 2008. - №39/40(16-22 жовтня) . - С. 4-5

Пасемко, І. В гостях у велета української літератури Олеся Гончара [Текст] / І. Пасемко // Українознавство : Науковий громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. - 2008. - N 2. - С. 263-266 .

Пасемко, Іван. В гостях у Олеся Гончара [Текст] / І. Пасемко // Вітчизна : Літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України. - 2009. - N 1/2. - С. 80-84 .

Патриляк Стівен. Олесь Гончар в англомовному світі [Текст] / Патриляк Стівен // Київ. - 1996.-N11-12. - С.133-137.

Пащенко, В. О. Олесь Гончар і компартійна номенклатура: до джерел конфлікту [Текст] / В. О. Пащенко // Український смисл : Науково-популярний лінгвокультурологічний щоквартальник. - 2007. - N 1/2. - С. 80-91

Пащенко, В. Релігійне відродження в Україні в оцінках Олеся Гончара [Текст] / В. Пащенко // Філософські обрії : Науково-теоретичний часопис. - 2007. - N 17. - С. 239-252.

Пащенко, В. Роман Олеся Гончара «Собор»: хроніка руйнації віри [Текст] / В. Пащенко // Філософські обрії. - 2006. - N15. - С. 236-250

Погрібний А. Олесь Гончар (3.04.1918 - 14.07.1995) [Текст] / Погрібний А. // Дивослово. - 1995.-N9. - С.61-63.

Погрібний А. Олесь Гончар: початок позиттєвого випробування [Текст] / Погрібний А. // Погрібний А. Класики не зовсім за підручником. - К., 2000. - С.113-131.

Погрібний А. Олесь Гончар:початок позиттєвого випробування [Текст] : (Ювілейне та полемічне з нагоди 80-річчя від дня народження письменника) / Погрібний А. // Дивослово. - 1998.-N4. - С.2-6.

Погрібний А. Олесь Гончар:початок позиттєвого випробування [Текст] : Напередодні 80-річчя від дня народження письменника / Погрібний А. // Літературна Україна. - 1998.-N12-13(26 березня).

Погрібний, Анатолій. Олесь Гончар [Текст] / А. Погрібний // Погрібний А. Поклик дужого чину : статті, портрети, силуети, наближення, публіцистика / А. Погрібний ; вступ. слово : В. Г. Дончик, П. П. Кононенко : Просвіта, 2009. - С. 235-320 .

Поляков, М. З досвіду діяльності наукової бібліотеки ДНУ ім. Олеся Гончара у контексті сучасних тенденцій та перспектив розвитку [Текст] / М. Поляков // Вища школа : Науково-практичне видання. - 2008. - N 5. - С. 42-47.

Привалова, Світлана. Художня мова як засіб розкриття ідейного змісту роману «Собор» Олеся Гончара / С. Привалова, М. Бобик // Українська література в загальноосвітній школі. - 2009. - N 7/8. - С. 27-30.

П'янов, В. Прилітали лелеки...:(Олесь Гончар) [Текст] / В. П'янов // П'янов В.Я. Визначні, відомі й « та інші...» : Спогади. Есеї. Нариси / В. Я. П'янов. - Київ : Український письменник, 2002. - С. 184-194.

Ребро, П. Сад цвіте! Олесь Гончар і Запоріжжя / П. Ребро // Літературна Україна. - 2008. - №13(3 квітня) . - С. 4

Рева, Лариса. *Совість України Олесь Гончар про феномен українця Миколи Гоголя [Текст]* / Л. Рева // *Вісник Книжкової палати*. - 2010. - N 11. - С. 40-43.

Рец. на кн. : Степаненко М. І. *Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколотовні й деякі інші проблеми)* / М. І. Степаненко. - Полтава: АСМІ, 2008. - 396 с.

Рец. На кн. : *Сторінки історії. Олесь Гончар* // автор-упоряд.: І. Попова, Н. Олійник, А. Рудинська. - Дніпропетровськ: Пороги, 2008

Ромащенко Л.І. *Слов'янські літератури і творчість Олесь Гончара [Текст]* : До 80-річчя від дня народження / Ромащенко Л.І. // *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. - 1998.-N4. - С.52-54.

Рудницька-Шрай, Катерина. *Будівники та руйначі. Теоретичні аспекти вивчення «Собору» Олесь Гончара [Текст]* / К. Рудницька-Шрай // *Слово і час*. - 2006. - N12. - С. 44-54.

Рудницький Л. *Олесь Гончар і українська діаспора [Текст]* / Рудницький Л. // *Слово і час*. - 1999.-N4-5. - С.68-72.

Рудницький Л. *Пам'яті Олесь Гончара [Текст]* / Рудницький Л. // *Київ*. - 1996.-N11-12. - С.136-137.

Сагайдак, Т. *Руйнація свідомості в романі Олесь Гончара «Собор» [Текст]* / Т. Сагайдак // *Українська література в загальноосвітній школі*. - 2003. - N8. - С. 46-48

Сак, О. *Приватні зібрання у фондах Херсонської ОУНБ ім. Олесь Гончара* / О. Сак // *Бібліотечна планета*. - 2008. - N 2. - С. 17-19

Світло щасливої зорі Олесь Гончара [Текст] : (До 80-річчя письменника) // *Вітчизна*. - 1998.-N3-4. - С.126-127.

Семенчук І.Р. *Ідейно-художня функція портрета в творах Олесь Гончара [Текст]* / Семенчук І.Р. // *Семенчук І.Р. Живопис словом: Книга для вчителя*. - К., 1995. - С.102-175.

Сергийчук З.О. *«Олесь Гончар-письменник нашої доби» [Текст]* / Сергийчук З.О. // *Позакласний час: N20*. - К., 1998. - С.13-14.

Синьоока, Г. *Інсценізація уривків роману Олесь Гончара «Собор» [Текст]* / Г. Синьоока // *Українська література в загальноосвітній школі*. - 2006. - N6. - С. 34-37

Сироїд, Інна. *Олесь Гончар - захисник духовних скарбів [Текст]* / І. Сироїд // *Слово Просвіти*. - 2009. - №13 (2-8 квітня) . - С. 12

Слово про творчість Олесь Гончара, про нього як письменника, культурного і громадського діяча // *Дивосвіт*. - 2008. - N 2. - С. 24-26

Сологуб Н.М. *Синтаксична організація і ритмічність прози Олесь Гончара [Текст]* / Сологуб Н.М. // *Мовознавство*. - 1998.-N1. - С.35-40.

Сологуб, В. *Одухотворені класиком. Спогади моєї юності: До 90-річчя від дня народження Олесь Гончара [Текст]* / В. Сологуб // *Урядовий кур'єр*. - 2008. - №62(3 квітня) . - С. 10.

Сологуб, Н. *Вимолю сонця й пісень, або феномен Олесь Гончара [Текст]* / Н. Сологуб // *Літературна Україна*. - 2008. - №27(17 липня). - С. 1-2.

Сорока, П. Мудрість доброти. Нотатки на берегах щоденників Олеся Гончара [Текст] / П. Сорока // Слово Просвіти. - 2004. - №26 (24-30 червня). - С. 9-10.

Степаненко, Микола. Історія української мови в публіцистичній спадщині Олеся Гончара / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2008. - N 1. - С. 121-124.

Степаненко, Микола. Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара [Текст] : ст. шоста : Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 7/8. - С. 126-132. - Бібліогр. в кінці ст. - Продовж. Початок див. у №№ 6, 11, 12/2010; №№ 3, 4, 5/2011.

Степаненко, Микола. Поезія Павла Тичини в «Щоденниках» Олеся Гончара [Текст] : інтертекстуальний вияв / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 6. - С. 109-111.

Степаненко, Микола. Поет, політик, громадський діяч Іван Драч в оцінці Олеся Гончара / М. Степаненко // Українознавство. - 2009. - N 3. - С. 42-48.

Степаненко, Микола. Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною [Текст] : ст. третя / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2011. - № 3. - С. 120-123.

Степаненко, Микола. Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олеся Гончара [Текст] : стаття друга / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 11/12. - С. 141-145.

Степовичка, Л. Шлях високого трагізму: Роздуми про життя і творчість Олеся Гончара [Текст] / Л. Степовичка // Літературна Україна. - 2008. - №28(24 липня), 29 (31 липня). - С. 1,5.

Тарасюк, Г. Вища сила оберігала його. Нове прочитання «Щоденників» Олеся Гончара [Текст] / Г. Тарасюк // Літературна Україна. - 2008. - №22(12 червня). - С. 5

Україна. Президент (Ющенко В.А.; 2005). Про відзначення 90-річчя від дня народження Олеся Гончара : указ Президента України від 20 берез. 2008 р. №251/2008 // Освіта і управління. - 2008. - N 1. - С. 74.

Фащенко В. Людяність. Концепція людини в творчості Олеся Гончара [Текст] / Фащенко В. // Літературна Україна. - 1999.-N1 (7січня)

Федь А. Сто одна хвилина з Олесем Гончаром [Текст] / Федь А. // Пам'ять століть. - 2000.-N4. - С.100-106.

Фурсова, Л. Мене війна веде все далі: Літературні посиденьки за фронтовими поезіями Олеся Гончара [Текст] : збірник / Л. Фурсова // Нестандартні сценарії вечорів, свят, інсценівок для старшокласників / Голов. ред. О.В. Іванов. - Київ : Пляди, 2004. - С. 70-79.

Хаврусь С. Рось і Русь у пам'яті Олеся Гончара [Текст] / Хаврусь С. // Освіта. - 2000.-2 серпня (N33). - С.4.

Цимбалюк В.І. Українська література 40-50-х років ХХст.: Остап Вишня, Олександр Довженко, Андрій Малишко, Олесь Гончар [Текст] / Цимбалюк В.І. // Цимбалюк В.І. Учнівський твір у середній школі. - К., 1997. - С. 152-170.

Чумак, Т. Уроки духовності Олесь Гончара [Текст] / Т. Чумак // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - № 4. - С. 49-52.

Яременко, Н. Формування читацької культури учнів у процесі вивчення творчості Олесь Гончара [Текст] / Н. Яременко // Рідна школа : Щомісячний науково-педагогічний журнал. - 2004. - № 9. - С. 47-49.

Яровий, О. Близька зоря Олесь Гончара / О. Яровий // Слово Просвіти. - 2008. - № 14. - С. 8.

Тема 40. Епічна творчість Григорія Тютюнника.

Збірка оповідань «Зоряні межі», повість «Хмарка сонця не затьмарить» як маніфестація світовідчуття і стилю. Архитвір письменника-фронтовика – роман «Вир»: життєва та художня правда. Проблематика, система образів. Засоби характеротворення (Тимко й інші).

Художній світ роману та прикмети стилю.

Внесок Г.Тютюнника в розвиток художньої прози.

Література до теми:

Воловець Л. Григорій Тютюнник: Літературно-критичний нарис. К., 1967

Герасимчук В. Балада про братів Григора та Григорія Тютюнників. «Прапор», 1987, № 7

Неживий О. Пам'ять, як вишневий цвіт... Минає 90 років від дня народження Григорія Тютюнника. «Літературна Україна», 2010, 22 квітня

Некролог. «Літературна газета», 1961, 1 вересня

Пам'яті Григорія Тютюнника. «Вітчизна», 1961, № 9

Семенчук І.Р. Григорій Тютюнник (майстерність письменника). К., 1971

Сердюк П. Григорій Тютюнник. «Радянське літературознавство», 1965, № 7

Сизоненко А. Недолговечные Тютюнники. «Зеркало недели», 1999, № 17, 30 апреля

Черненко О.Ф. Не зміліє пам'яті криниця: Спогади про Григорія та Григора Тютюнників. К., 2001

Тема 41. Розвиток критики і публіцистики в українській літературі доби тоталітаризму.

Неможливість функціонування літературної критики як такої в умовах сталінської системи. Вульгаризаторське, соціологічно-прямолінійне трактування художніх проблем, недооцінка образної специфіки, підтримка та заохочення кон'юнктурних, лакувальних тенденцій, влаштування розправ

над чесними творами та їх авторами як типові прикмети розвитку офіційної критики цього часу. Певні здобутки літературознавства (О.Білецький, М.Рильський). Фундаментальне значення праць Д.Чижевського.

Основні тенденції розвитку письменницької публіцистики, Звернення багатьох митців до «літератури факту», до нарису. Журналістські книги М.Трублаїні, О.Ільченка та ін. Розквіт мистецтва художньої публіцистики у роки війни. Багатство жанрових форм. Особливе місце у літературі 40-50-х рр. «Щоденників» О.Довженка. Деградація жанру публіцистики у післявоєнні роки, його підпорядкування вимогам тоталітарної системи. Характеристика літературної періодики 30-х-середини 50-х рр.

Література до теми:

Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. - К., 1998.

Білецький О. Літературно-критичні статті. - К., 1990.

Білецький О. Твори: В 5 т. - К., 1965 - 1966.

Брюховецький В. Микола Зеров: Літературно-критичний нарис. - К., 1990.

Гординський Я. Літературна критика підсоветської України. - Львів-Київ, 1939.

Двадцять роки: літературні дискусії, полеміки. - К., 1991.

Єфремов С. Історія українського письменства. - К., 1995.

Єфремов С. Літературно-критичні статті. - К., 1993.

Зеров М. Твори в двох томах. - Т. 2. - К., 1990.

Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. За редакцією В.Г.Дончика. - К., 1998.

Історія української літератури: В 2 т. - Т. 2. - К., 1988.

Історія української літературної критики: Дожовтневий період. - К., 1988.

Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. - Париж, 1959.

Лейтес А., Яшек М. Десять років української літератури (1917-1927). - Т. 2. Х. 1928.

Наєнко М. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції. - К., 1987.

Про Олександра Білецького: спогади, статті. - К., 1984.

Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 кн. - К., 2001.

Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. - К., 1994-1995. - Кн. 1-4.

Филипович П. Літературно-критичні статті. - К., 1991.

Шерех Ю. Друга черга. - К., 1978.

Шерех Ю. Не для дітей: Літературно-критичні статті і есеї. - Нью-Йорк, 1964.

Шерех Ю. Третя сторожа. - К., 1993.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.

ТЕМА: Естетично–художні шукання в українській літературі 20–х років

1. Репродукування літературної дійсності 20–х у контексті тогочасного національного та соціального життя.
2. Стильове розмаїття української літератури 1917–1930 рр. (символізм, імпресіонізм, неокласицизм, футуризм, романтизм, психологічний реалізм, орнаменталізм).
3. Літературні спілки, об'єднання: «Плуг», «Гарт», ВАПЛІТЕ, ВУСПП, «Молодняк», «Ланка» та ін.
4. Онтологічна проблематика літературної дискусії 1925–1928 років.
5. Наступ тоталітаризму на українську культуру. «Розстріляне Відродження».

Література:

Луцький Ю. *Літературна політика в Радянській Україні: 1917–1934.* – К., 2000.

Ковалів Ю. *Літературна дискусія 1925–1928 рр. // 20–ті роки: Літературні дискусії, полеміки.* – К., 1991.

Ковалів Ю. *Так, «Камо грядеши...» До характеристики літературної дискусії 1925 – 1928 рр. // Рад. літературознавство.* – 1989. – № 6.

Костюк Г. *Сталінізм в Україні (Гене́за і наслідки).* – К., 1995.

Наєнко М. *Романтичний епос.* – К., 1988 (розділи 1,2).

Федоренко Є. *Вступ // Українське слово (Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.).* – К., 1994. – Кн. 1.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.

ТЕМА: Мала проза Миколи Хвильового

1. Особливості творчого почерку письменника–неоромантика. Естетична суть «романтики вітаїзму».
2. «Кіт у чоботях» – зображення автором процесу нівеляції особистості в умовах соціальних катаклізмів, образ «товариша Жучка». Реалістичне, романтичне та іронічне в оповіданні.
3. Новела «Я (Романтика)»:– проблема внутрішньої роздвоєності людини між гуманізмом і фанатичною відданістю революції;– образ ліричного «Я». Співвіднесеність автора з його героєм;– характеристика образу матері, його символічність;– реальне і уявне у творі. Роль присвяти до оповідання.

Література:

- Донцов Д. Микола Хвильовий // *Українське слово*. – К., 1994. – Кн.1.
Жулинський М. Талант, що прагнув зір // *Хвильовий М. Твори: У 2-х томах*. – К., 1990. – Т.1.
Жулинський М. Микола Хвильовий. – К., 1991.
Жулинський М. Микола Хвильовий // *Слово і доля*. – К., 2002.
Мовчан Р. Ще раз про Миколу Хвильового, або *Ното ludens* в українській прозі 20-х років // *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*. – 2003. – №3.
Шерех Ю. Хвильовий без політики // *Березіль*. – 1991. – №9.
Мірошник С. «Хай живе дух неспокою!» (Вивчення творчості Миколи Хвильового) // *Українська література в загальноосвітній школі*. – 2001. – №6.
Дзюба І. Микола Хвильовий // *Українська література в шкільному вивченні. 10–11 класи. Книга для вчителя*. – Кіровоград, 1995.
Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики (М.Хвильовий) // *Слово і час*. – 1993. – №11.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.

ТЕМА: Повісті «Санаторійна зона», «Сентиментальна історія»

1. «Санаторійна зона»:

- «Санаторійна зона» як символ розкладу суспільства, втрати ідеалів, як тривожне і трагічне передчуття соціальної загибелі;
- відтворення в повісті атмосфери «зони». Простежити відповідні деталі;
- образи Анарха, Майї, Хлоні, Карно, сестри Катрі;
- особливості стилю, іронічно–саркастичне забарвлення, реальні й умовні картини, пейзаж,

2. «Сентиментальна історія» (аналіз–диспут).

Шкільна програма колективу Інституту літератури пропонує школярам основні положення для аналізу:

- «Проблема нової людини в повісті. Бянка – постать сильної української жінки (дискусійне обговорення).
- Шукання героїнею справжніх морально–етичних вартостей. Останній вчинок дівчини – символічна спроба налагодити гармонію між мрією і дійсністю».

То що в дійсності: трагедійне чи іронічно–саркастичне зображення? Героїня чи зайва людина, розчарована наслідками класових борінь і втрати ідеалів? Яка позиція автора? Як втілена вона через деталі поведінки Бянки, описи ситуативних сцен, їх естетичне змалювання, чи це засоби деестетизації?

Література:

- Донцов Д. Микола Хвильовий // *Українське слово*. – К., 1994. – Кн.1.
Жулинський М. Талант, що прагнув зір // *Хвильовий М. Твори: У 2-х томах*. – К., 1990. – Т.1.
Жулинський М. Микола Хвильовий. – К., 1991.
Жулинський М. Микола Хвильовий // *Слово і доля*. – К., 2002.
Мовчан Р. Ще раз про Миколу Хвильового, або *Ното ludens* в українській прозі 20-х років // *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. – 2003. – №3.
Шерех Ю. Хвильовий без політики // *Березіль*. – 1991. – №9.
Дзюба І. Микола Хвильовий // *Українська література в шкільному вивченні. 10–11 класи. Книга для вчителя*. – Кіровоград, 1995.
Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики (М.Хвильовий) // *Слово і час*. – 1993. – №11.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

Тема: Новелістика Г.Косинки

1. Особливості творчого почерку Г.Косинки – новеліста.
2. Новела «На золотих богів»: лірико-імпресіоністичні картини громадянської війни, їх глибокий трагізм; особливості тропіки, характерні деталі; своєрідність синтаксису, його функціональна роль; фольклорні елементи в художньому світі новели.
3. Новела «Мати»: основні мотиви (перевага вселюдського над класовим, мотив тривоги, страху, смерті), психологізм кожної деталі, кольорова гама твору; образи матері, сина.
4. «В житах»: імпресіоністична настроєність новели (світ у відчуттях), умовність ситуації – фрагмент дезертирського життя Матвія Киянчука; внутрішній характер сюжету – відтворення душевного стану людини; споглядальна виражальність, мінорний тон оповіді, звукові образи. Роль жіночого образу, перевага загальнолюдського над класово-ідеологічним, наскрізний пафос життєствердження в новелі.
5. «Змовини»: а) відтворення атмосфери страху перед колективізацією, трагедії селянина-господаря (роль сну Петра Рудика у розкритті його внутрішнього світу); б) охарактеризуйте взаємини Рудика й Мелашки, мотивуйте позицію Мелашки; в) сучасне трактування суперечностей, зображених письменником.

Література:

- Наєнко М. Григорій Косинка. – К., 1989.
Наєнко М. Григорій Косинка // *Українське слово*. – К., 1994. – Кн.2.; *те ж*: К., 2001. – Кн.2.
Жулинський М. Григорій Косинка // *Жулинський М. Із забуття – в безсмертя*. – К., 1990; *те ж*: *Слово і доля*. – К., 2002.

Костюк Г. Григорій Косинка // Костюк Г. Зустрічі і прощання. – Едмонтон, 1987.

Лавріненко Ю. Григорій Косинка // Дивослово. – 2001. – № 6.

Агеева В. Автор і герой як виразники оцінки зображуваного у прозі Г.Косинки // Агеева В. Українська імпресіоністична проза. – К., 1994.

Хоменко О. На шляху до синтезу: художня творчість Григорія Косинки // Українська мова та література. – 2002. – № 34.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.

Тема: «Мала» проза Валер'яна Підмогильного

1. Загальна характеристика творчості В.Підмогильного.

2. Аналіз «малої» прози:

а) самоусвідомлення особистості. Психологія самозахисту (екстраверт та інтраверт). Новела «Добрий Бог»;

б) зображення драм і трагедій революції та громадянської війни: новела «Повстанці»; повість «Третя революція»: ідейні розшарування, психологія персонажів і позиція письменника;

в) жорстокість «нового» світу і його жертви:

– самопожертва пані ївги як спроба реалізації ідеалу; авторська позиція (оповідання «Історія пані ївги»);

– трагедія голоду (оповідання «Проблема хліба»).

Література:

Мельник В. Суворий аналітик доби: Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. – К., 1994.

Мовчан Р. Проза Валер'яна Підмогильного. Доля. Людина.» Стиль // Дивослово. – 2000. – №1.

Шевчук В. Екзистенціальна проза В.Підмогильного // Підмогильний В. Місто. – К., 1989.

Колп В. Мала проза В.Підмогильного (Риси екзистенціалізму) // Слово і час. – 1999. – №2.

Коцюк В. Дар правди // Підмогильний В.П. Історія пані Ївги: Оповідання, повісті. – К., 1991.

Лавріненко Ю. Валер'ян Підмогильний // Дивослово. – 2001. – №2.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.

ТЕМА: Повісті й романи В.Підмогильного

1. Загальна характеристик: «великої» прози В.Підмогильного (повісті й романи «Остап Шаптала», «Місто», «Невеличка драма», «Повість без назви»).

2. Перший в українській літературі урбаністичний роман. Світовий мотив підкорення людиною міста.

3. Образ українського інтелігента Степана Радченка, його маргінальність.

4. Світоглядна й психологічна еволюція характеру головного героя, його утвердження в суспільстві. Степан Радченко – «завойовник» міста чи його «жертва»?

5. Проблема раціонального та емоціонального.

6. Роль жіночих образів (Надійка, Мусінька, Зоська, Рита).

Література:

Мельник В. Суворий аналітик доби: Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. – К., 1994.

Фролова К., Одухотворене життя // Підмогильний В. Невеличка драма: Роман, повісті. – Дніпропетровськ, 1990.

Мовчан Р. Проза Валер'яна Підмогильного. Доля. Людина.» Стиль // Дивослово. – 2000. – №1.

Шевчук В. Екзистенціальна проза В.Підмогильного // Підмогильний В. Місто. – К., 1989.

Шерех Ю. Людина і люди. («Місто» Валер'яна Підмогильного) // Українська мова та література. – 2000. – № 37.

Колп В. Мала проза В.Підмогильного (Риси екзистенціалізму) // Слово і час. – 1999. – №2.

Коцюк В. Дар правди // Підмогильний В.П. Історія пані Ївги: Оповідання, повісті. – К., 1991.

Луцій С. Великі проблеми «Невеличкої драми» В.Підмогильного // Слово і час. – 2000. – №2.

Лавріненко Ю. Валер'ян Підмогильний // Дивослово. – 2001. – №2.

Пізнюк Л. Проблеми відчуження та абсурду в «Місті» В.Підмогильного // Слово і час. – 2000. – №5.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.

ТЕМА: Віктор Петров (В.Домонтович)

1. Загадкова доля письменника, вченого, розвідника.

2. Відображення морально-етичних, соціо-філософських проблем часу. Неминуча драма «заперечного кохання» («Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»).

3. Повість «Без ґрунту»:

- проблема тотального безґрунтя – національного, суспільного, духовного як трагедія нації;
- втеча в особисте, в любов і лірику (Ростислав Михайлович – Лариса Сольська);
- неминучість, трагізм загибелі патріархального, провінційного укладу (музейні працівники Витвицький, Криницький, Півень,

Гуля) і борців за побудову примарного «царства свободи» (Бирський);

- композиційна довершеність, психологізм, елементи неокласицизму, роль іронії в повісті.

Література:

Шевельов Ю. Шостий у гроні. В.Домонтович в історії української прози // В.Домонтович. Без ґрунту: Повісті. – К., 2000; те ж: Українське слово. – К., 2001. – Кн.2.

Агеєва В. Мовні ігри В.Домонтовича // В.Домонтович. Дівчина з ведмедиком. Болотяна Лукроза. – К., 2000.

Новиченко Л. Родом з двадцятих // Вітчизна. – 1990. – №11.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8.

ТЕМА: Творчість Ю.Яновського

1. Техніка художнього творення образу в ранніх оповіданнях і романі «Майстер корабля».

1. Життєва основа твору.
2. Особливості художнього часу. Форми викладу й композиції твору.
3. Проблеми творчості в романі. Основні конфлікти.
4. Образи То–Ма–Кі, Сева, Професора, Тайах. Їх прототипи.
5. Романтична сюжетна лінія в романі. Образ Богдана. Деякі аспекти незнятого О.Довженком фільму.
6. Символічний зміст назви роману. Гімн людським рукам.
7. Колорит міста над морем.
8. Можливі критичні судження про перший роман Ю.Яновського.

2. Роман «Чотири шаблі».

1. Оцінка твору вульгарно–соціологізаторською критикою.
2. Своєрідність осмислення подій революційної боротьби.
3. Романтизація повстанської стихії народу.
4. Характери, образи роману.

Література:

Наєнко М. Юрій Яновський // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.

Панченко В. Морський рейс Юрія Третього. – Кіровоград, 2002.

Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського «Майстер корабля» як літературна містифікація / Упорядник Володимир Панченко. – К., 2002.

Панченко В. Юрій Яновський. – К., 1988.

Семенчук І. Юрій Яновський: життя і творчість. Книга для вчителя. – К., 1990.

Савченко З. Активний романтизм – стильова домінанта раннього Ю.Яновського // Слово і час. – 1999. – № 3.

Бабишкін О. Кіноспадщина Юрія Яновського. – К., 1987.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9.

ТЕМА: Роман Б.Антоненка–Давидовича «За ширмою»

1. Життєвий і творчий шлях , трагічна доля митця.
2. Проблематика роману. Спорідненість проблем, мотивів роману з творами інших письменників (М.Хвильовий, Ю.Яновський, М.Куліш).
3. Розкрити психологію національного й гуманістичного відступництва українського інтелігента під тиском більшовицької ідеології.
4. Система образів.
5. Особливості неореалістичного стилю роману, художня деталь, символічні елементи.

Література:

Костюк Г. Борис Антоненко–Давидович // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.

Нитченко Д. Із спогадів про Бориса Антоненка–Давидовича // Березіль. – 1999. – № 11–12.

Гребньова В. Апокаліптичні мотиви в повісті Б.Антоненка–Давидовича «Смерть» // Наукові записки кафедри української літератури. Випуск 27. – Кіровоград, 2000.

Хоменко Г. «Смерть» Антоненка–Давидовича: неявний смисл тексту // Слово і час. – 1999. – №2.

Забарний О. Проблема героя в художньому творі та осмислення її старшокласниками (На прикладі повісті Б.Антоненка–Давидовича «Смерть») // Дивослово. – 1995. – №4.

Захарова В. «...Я вдячний тій химерній долі, що пустила мене в світ українцем...» (До проблеми формування моральних цінностей старшокласників у процесі вивчення біографії Б.Антоненка–Давидовича) // Українська література в загальноосвітній школі. – 2000. – №1.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10.

ТЕМА: Усмішки Остапа Вишні

1. Життєвий і творчий шлях письменника. Роль української діаспори у визволенні його зі сталінського концтабору.
2. Збірки 20–30 років: «Діли небесні», «Вишневі усмішки сільські», «Реп'яшки», «Вишневі усмішки кооперативні», «Вишневі усмішки закордонні» та ін.
3. «Вишневі усмішки кримські» (1925) і їх місце в творчому доробку автора.
4. Творчість О.Вишні воєнного й повоєнного часу: збірки «Самостійна дірка» (1945), «Зенітка» (1947) та ін.

5. Утвердження ідеї гармонії людини і природи у збірці «Мисливські усмішки» (1954).

6. Розширення жанрових обріїв гумору й сатири у творчості письменника – майстра гумористичного оповідання, анекдоту, своєрідного жанру усмішки та її модифікації (усмішка–замальовка, усмішка–портрет, усмішка–рецензія).

7. Стильові особливості усмішок О.Вишні – своєрідне поєднання гумору й лірики, колоритність сатири, тонка іронія, що часто прозирає за личиною удаваної простоти, невимушеність авторської оповіді, в яку органічно вкраплені жваві діалоги, пейзажні картини.

8. Розвиток традицій Остапа Вишні в українській гумористиці (О.Ковінька, М.Годованець, Є.Дудар).

Література:

Дузь І. *Остап Вишня: Нарис про творчість*. – К. – Одеса, 1989.

Зуб І. *Остап Вишня: Нарис життя і творчості*. – К., 1989.

Зуб І. *Остап Вишня: «Ніякого злочину не вчинив...» // Літературна панорама*. – К., 1990.

Зуб І. *Остап Вишня. Риси творчої індивідуальності*. – К., 1991.

Косяченко В. «Письменники так, спроста, не бувають...» (Про Остапа Вишню) // *Слово і час*. – 1993. – №7.

Лавріненко Ю. *Остап Вишня // Українське слово*. – К., 1994. – Кн.1.

Цеков Ю. *Остап Вишня: До 100-річчя від дня народження*. – К., 1989.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11.

ТЕМА: Микола Куліш. Трагедія «Патетична соната»

1. Життєвий і творчий шлях драматурга. Українська драматургія і театр часу М.Куліша.

2. Жанрові особливості драми, її багатоплановість, вертепна побудова.

3. Сценічна історія, проблематика, її можливі різночитання.

4. Мотив патетичної сонати як ідеал вічної гармонії та краси, прагнення людини до неї – основна ідея твору.

5. Історично реальні події як тло драми.

6. Герої п'єси – представники різних прошарків суспільства, носії різних ідеологій.

7. Ілько Юга: внутрішня роздвоєність між почуттям і обов'язком на шляху трагічних пошуків самого себе. Співзвучність його з образами М.Хвильового, Ю.Яновського.

8. Марина: духовність і національна свідомість героїні.

9. Інші образи: родина Пероцьких, Ступай–Ступаненко, Лука, Зінька.

10.Класове, національне і загальнолюдське в творі, функція символів, деталей, авторських ремарок.

Література:

- Танюк Л. Драма Миколи Куліша // Куліш М. Твори: У 2-х т. – К., 1990. –Т.1.
- Шерех Ю. Шоста симфонія Миколи Куліша // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. – Харків, 1998. – Т.1.
- Кузякіна Н. П'єси Миколи Куліша. – К., 1970.
- Лавріненко Ю. Микола Куліш // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917–1933. – К., 2001.
- Кудрявцев М. Трагедія гуманізму, або розстріл ілюзій із-під Бетховена (Спроба сучасного прочитання драми М.Куліша «Патетична соната») // Дивослово. – 1998. – № 5.
- Залеська–Онишкевич Л. Жертвоприношення і відкуплення у «Патетичній сонаті» Миколи Куліша // Сучасність. – 1998. – №5.
- Залеська–Онишкевич Л. Омфалос у «Патетичній сонаті» М.Куліша // Сучасність. – 1994. – №1.
- Залеська–Онишкевич Л. Роль Великодня у «Патетичній сонаті» М.Куліша // Слово і час. – 1991. – №9.
- Куліш А. Спогади про Миколу Куліша // Куліш М. Твори: У 2-х т. – Т.1. –К., 1990.
- Куценко Л. Куліш у Зінов'євську // Слово і час. – 1992. – №4.
- Голобородько Я. Микола Куліш: людина, аналітик, митець, особистість // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – №5.
- Жила С. Особливості розгляду п'єси Миколи Куліша «Патетична соната» (Діалог літератури й музики) // Дивослово. – 2001. – №7.
- Поляруш О. Микола Куліш: Мовою Езона // Дивослово. – 1994. – №1.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12.

Тема: Комедії М. Куліша «Мина Мазайло» та «Народний Малахій» в контексті драматургії письменника.

1. Поява «Мини Мазайла» М. Куліша: випадковість чи закономірність?
2. Проблематика і сюжет твору. Проблема національного й орієнтація на «європейство».
3. «Народний Малахій» – пророча п'єса М. Куліша:
 - до питання про історію написання, постановки і долі,
 - «пророчий» характер п'єси.
 - Сюжетна і композиційна побудова п'єси. Естетична основа твору (трагічне і комічне, прекрасне і потворне).
 - Образ Малахія Стаканчика у п'єси М. Куліша і в критиці.

Література:

- Танюк Л. Драма Миколи Куліша // Куліш М. Твори: У 2-х т. – К., 1990.

–Т.1.

Шерех Ю. Шоста симфонія Миколи Куліша // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. – Харків, 1998. – Т.1.

Кузякіна Н. П'єси Миколи Куліша. – К., 1970.

Лавріненко Ю. Микола Куліш // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917–1933. – К., 2001.

Куліш А. Спогади про Миколу Куліша // Куліш М. Твори: У 2-х т. – Т.1. –К., 1990.

Куценко Л. Куліш у Зінов'євську // Слово і час. – 1992. – №4.

Голобородько Я. Микола Куліш: людина, аналітик, митець, особистість // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – №5.

Поляруш О. Микола Куліш: Мовою Езона // Дивослово. – 1994. – №1.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13.

ТЕМА: Драматургія Івана Кочерги

1. Складний і суперечливий шлях приходу письменника в літературу.
2. Жанрове і тематичне багатство драматургії І.Кочерги.
3. Звернення до історичного минулого нашого народу. «Алмазне жорно» – романтична драма про народне повстання проти польської шляхти.
4. Драматична поема «Свіччине весілля».
 - Історична основа твору. Роль творчого домислу. Конфлікт.
 - Композиція твору. Роль образів світла і свічки в розвитку подій.
 - Образи твору. Художня довершеність драматичної поеми.
 - Створення історичного колориту (вживання архаїзмів, церковнослов'янizmів, латинizmів). Високе романтичне звучання поеми.

Література:

Історія української літератури ХХ ст. – К., 1993. – Кн. 1.

Лавріненко Ю. Микола Куліш // Розстріляне Відродження: Антологія 1917–1933. – Мюнхен, 1959.

Кудрявцев М. Ідеї, конфлікти, характери (Фрагменти з історії української новітньої драматургії). – Кам'янець–Подільський, 1995.

Кудрявцев М. Драма ідей в українській новітній літературі. – Кам'янець–Подільський, 1997.

Кузякіна Н. Драматург Іван Кочерга. – К., 1968.

Голубєва З. Іван Кочерга. Нарис життя і творчості. – К., 1981.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14.

ТЕМА: Мотиви ранньої лірики Павла Тичини

1. П.Тичина – майстер пейзажної лірики. Багатство барв, поетичних засобів, самобутність стилю («Гаї шумлять...», «Арфами, арфами», «Ой, не крийся, природо», «Квітчастий луг...»).

2. Інтимна лірика («О, панно Інно...», «Не дивися так привітно...», «Ви знаєте, як липа шелестить...»).

3. Символізм, «кларнетизм» у ранній творчості поета.

4. Риси авангардизму в збірках «Замість сонетів і октав», «Плуг», «Вітер з України», «Чернігів».

5. Осмислення П.Тичиною трагедії народу. Відгук на українську національну революцію («Пам'яті тридцяти (На Аскольдовій могилі)», «Одчиняйте двері», «Скорбна мати», «Хто ж це так із тебе насміяться смів?», «Загупало в двері прикладом, заграло, зашкрябало в шибку»).

6. Передчуття власної драми («До кого говорить?»).

7. Поема «Золотий гомін» – емоційний відгук на українську визвольну національну революцію; передчуття трагедії:

- символізм твору, біблійна образність поеми і збірки «Сонячні кларнети» в цілому.
- роль монтажної композиції, аналіз складових частин в органічному єднанні проблематики і поезики кожного з них.
- уявні й реальні картини в поемі, минуле і сучасне, небесне і земне, їх взаємозв'язки.
- зіставлення двох варіантів поеми: оригінального і «вдосконаленого» в умовах тоталітарної системи (розглянути втрати в образності, переосмислення символіки; дисгармонію звучання твору).

Література:

Тичина П. Сонячні кларнети. – К., 1990.

Клочек Г. Павло Тичина // Українська мова та література. – 2003. – №9.

Клочек Г. «Душа моя сонця намріяла...». – К., 1986.

Ковалів Ю. Кларнетизм Павла Тичини – нереалізована естетична концепція // Слово і час. – 2003. – №1.

Лавріненко Ю: Кларнетний символізм // Українське слово. – К., 2001. – Т.1.

Тихолоз Б. Запросини до мандрівки в непоминальне (Павло Тичина) // Усе для школи. – 2002. – Вип.10.

Коцюбинська М. Корозія таланту // Рад. літературознавство. – 1989. – №11.

Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави). – К., 1993.

Тельнюк С. Молодий я, молодий... Поетичний світ Павла Тичини (1906–1925). – К., 1990.

ТЕМА: Український поетичний авангард. Творчість Михайля Семенка

1. Естетика раннього українського футуризму в системі філософських концепцій Ф.Ніцше, А.Бергсона, К.Жакова. Трансформація естетико-філософської спрямованості українського футуризму, світоглядне підґрунтя «панфутуризму».
2. Життєвий шлях та формування естетично-філософських поглядів Михайля Семенка.
3. Новаторські пошуки Семенка періоду «кверофутуризму» в контексті загальноєвропейського авангардного мистецтва;
4. Місце Михайля Семенка в літературному процесі 20-х років, значення його творчої спадщини для формування цілісної картини філософсько-естетичних пошуків української літератури ХХ століття.

Література

- Лисенко, Наталія. *Музика серця Михайля Семенка [Текст]* / Н. Лисенко // газ. *Українська мова та література*. - 2007. - № 37/39. - С. 9-13
- Хворостяний, Ігор. *Михайль Семенко - «останній поет» [Текст]* / І. Хворостяний // *Дніпро: Літературно-художній та суспільно-політичний журнал*. - 2009. - N 4. - С. 158-159.
- Лисенко, Оксана. *Астрологія українських письменників (Михайль Семенко) [Текст]* / О. Лисенко // *Дніпро: Літературно-художній та суспільно-політичний журнал*. - 2009. - N 4. - С. 156-157.
- Сулима, Микола. *Михайль Семенко й Олександр Олесь / М. Сулима // Слово і час*. - 2009. - N 1. - С. 24-27. - *Бібліогр. в кінці ст.*
- Гончар, Інна. *Поетична трікстеріада Михайла Семенка [Текст]* / І. Гончар // *Слово і час: Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України*. - 2005. - N8. - С. 47-50. - *Бібліогр.*
- Вокальчук Г. *Михайль Семенко: «Я хочу кожний день все слів нових...» [Текст]* / Вокальчук Г. // *Українська мова*. - 2002. - N2. - С. 92-100.
- Пономаренко В. *«Безразковий поет» - Михайло Семенко [Текст]: Урок аналізу поезії у контексті розвитку живопису / Пономаренко В. // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. - 2000. - N3. - С. 123-130.
- Сулима, Микола. *Микола Бажан: Між Михайлом Семенком і Миколою Хвильовим [Текст]* / М. Сулима // *Слово і час: Науковий журнал Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Національної спілки письменників України*. - 2004. - N10. - С. 18-24.
- Коцарев, О. *Футуризм: братський меморіал імені Михайла Семенка [Текст]: рец. на кн.; О. Ільницький. Український футуризм (1914-1930) / О. Коцарев // Березіль: Літературно-художній та громадсько-політичний журнал Національної Спілки письменників України*. - 2004. - N3/4. - С. 170-175.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 16.

ТЕМА: В.Сосюра. Інтимна лірика. Поема «Мазепа»

1. Особливості інтимної лірики В.Сосюри. Характер ліричного героя.
2. Зіставити інтимну лірику поета з аналогічними епізодами автобіографічного роману «Третя Рота».
3. Проаналізувати 5–6 віршів про інтимний світ людини (на вибір), простежити, як з віком змінюється емоційний тембр, посилюється медитаційно–філософське звучання творів.

Рекомендований список віршів: «Так ніхто не кохав», «Коли потяг у даль загуркоче...», «Білі акації будуть цвісти», «Марії», «Якби помножити любов усіх людей», «Васильки», «Ні, не кажи, що ти вродлива», «Падають сніжинки» та ін.

4. Загальна характеристика поеми «Мазепа». Творча сміливість автора.

Література:

Моренець В. Володимир Сосюра. – К., 1990.

Моренець В. Володимир Сосюра // Володимир Сосюра. Вибрані твори в 2–х томах. – К., 2000. – Т.1.

Гальченко С. «Дарую вам свого Мазепу...» (Маловідомі сторінки життя і творчості В.Сосюри) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 1999. – №2.

Гальченко С. До історії народження поеми: Сосюра В. «Мазепа» // Дивослово. – 1998. – №1.

Гальченко С. За любов до України (Заборонена поезія Сосюри. Вірші «Любіть Україну», «Розстріляне безсмертя») // Книжник. – 1992. – №4.

Гальченко С. За любов до України (В.Сосюра) // Українська мова та література. – 1998. – №8.

Порало Н. Образ гетьмана Мазепи в однойменній поемі В.Сосюри // Українська мова та література. – 1997. – №44.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 17.

ТЕМА: Творчість Миколи Бажана (20–30–і роки)

1. Життєвий шлях поета. Значення діяльності М.Бажана як редактора та організатора енциклопедичних видань.

2. Перші збірки поета – «17–й патруль» (1926), «Різьблена тінь» (1927). Революційна героїка, романтизовані образи минулого України, урбаністичні мотиви, інтимна лірика. Поєднання елементів футуризму в строфіці та інтонаціях з традиціями народної пісні.

3. Філософічні мотиви збірки «Будівлі» (1929), тяжіння до чіткої строфіки, ритміки, «скованості» рядків і збереження футуристичної

грайливості, навіть епатажності в характері образності, схильність до несподіваних асоціацій.

4. Поетичне осягнення актуальних суспільних проблем, публіцистичність та філософічність поем «Розмова сердець» (1928), «Гетто в Умані» (1929), «Сліпці» (1929), «Гофманові ніч» (1929).

5. Прийняття соцреалістичної плакатності й прагнення винищитися над нею в поемах «Число» (1931), «Смерть Гамлета» (1932), «Трилогія пристрасті» (1933).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 18.

ТЕМА: Розвиток класичної традиції в українській поезії 20–30-х рр. (М.Зеров, М.Драй–Хмара, Ю.Клен)

1. Неотрадиціоналізм і його місце в координатах модерного мистецтва.
2. Мистецька позиція неокласиків в умовах утвердження соціалістичного реалізму.

3. Провідні теми й мотиви творчості неокласиків (значення культури в розвитку суспільства, любовна та еротична лірика, психологізований пейзаж...)

4. Версифікаційні особливості поезії неокласиків. Розвиток жанру сонета.

5. Значення перекладацької спадщини неокласиків.

6. Значення літературознавчої спадщини неокласиків, їх суголосність із науковими пошуками представників російської формальної школи в літературознавстві.

Література:

Державин В. Поезія Миколи Зерова і український класицизм // Українське слово. – К., 1994. – Кн.1.

Уроки Зерових: вчора, сьогодні, завтра (Про книгу «Родинне вогнище Зерових») // Кур'єр Кривбасу. – 2003. – № 1.

Шерех Ю. Поезія Мих. Драй–Хмари // Українське слово. – К., 1994. – Кн.1.

Заславський І. «Лебеді» і їх творча історія // Українське слово. – К., 1994. – Кн.1.

Зварич В. Про традиційні образи в поезії М.Драй–Хмари // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. – 2001. – №6.

Орест М. Заповіти Ю.Клена // Українське слово. – К., 1994. – Кн.1.

Чижевський Д. Юрій Клен, вчений та людина // Українське слово. – К., 1994. – Кн.1.

Бойчук Г. Один із грона неокласиків (Вивчення творчості Ю.Клена в школі) // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. – №1.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 19.

ТЕМА: Творчість М.Рильського

1. Загальна характеристика творчості М.Рильського як неокласика. Творчі злети й спади. Поет і час.
2. Мотиви кохання в ранній ліриці. Споглядання природи, прозорість і краса поетичних образів: «На білу гречку впали роси», «Яблука доспіли...», «Вже червоніють помідори», «Ластівки літають, бо літається».
3. Музика і слово; фантазії поета: «Шопен».
4. «Слово про рідну матір»:
 - жанр твору й характер тональності поетичного мовлення;
 - характер поетичних деталей (сфера духовності, історична пам'ять – основи сили народу України в боротьбі проти фашизму);
 - спектр емоцій ліричного героя, композиція, історіософічний аспект.
5. Моральний ідеал поета («Синові»).
6. Творчий шлях М.Рильського в часи відлиги. Мотиви пізньої лірики.
 - поетичний образ рідної пісні й мотив духовного єднання народів («Пісні» («Коли пісні мого краю»)).
 - природа і людина («Розмова з другом», «Перед грозою», «Черемшина після дощу», «Солов'ям України»).
 - будні крізь призму символу («Троянди й виноград»).
 - «Мова». Розмаїтість предметних деталей і багатогранність феномена мови.
 - поетичне слово на службі публіцистики («Діалог»).

Література:

- Новиченко Л. Поетичний світ Максима Рильського. – Кн.1: 1910–1941; Кн.2: 1941–1964. – К., 1980, 1993.*
- Лавріненко Ю. Лірика і ліричний епос Максима Рильського // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.*
- Ільєнко І. Жага: Труди і дні Максима Рильського. – К., 1995.*
- Олександров Б. Рильський офіційний і Рильський справжній // Сучасність. – 1964. – № 9.*
- Зеров М. Літературний шлях Максима Рильського // Зеров М. Твори: У 2т. – К., 1990. – Т.2.»*
- Ковальчук О. Максим Рильський у школі сьогодні // Дивослово. – 1995. – № 3, 7.*
- Фасоля А. Максим Рильський у житті і в школі (Про необхідність нового підходу) // Урок української. – 2001. – №6.*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 20.

ТЕМА: Богдан–Ігор Антонич

1. Життя поета, навчання у Львівському університеті, зацікавленість малярством і музикою.
2. Збірка «Привітання життя» (1931). Життєтвердні інтонації, розширення тематичних обріїв української поезії (спортивний цикл). Вибаглива звукова інструментовка вірша. Художня ефективність застосування нарочито утруднених ритмів та збігів приголосних.
3. Книжка поезій «Три перстені». Ліричний образ Лемківщини, казковий світ молодості поета. Реальні картини злиденного підневільного життя краю.
4. «Книга Лева» (1936). Остання прижиттєва збірка поета. Поглиблення філософічних мотивів, поетизація зв'язку між людиною й природою, відчуття єдності духовних і матеріальних виявів буття. Пантеїстичний характер образності.
5. «Зелена євангелія» (1938). Розвиток пантеїстичних мотивів.
6. «Ротації» (1938). Урбаністичні мотиви, відчуття бездуховності міста–спрута.
7. Міфологічні аспекти ліричного світу поета.
8. Розвиток традиції світової поезії (У.Уїтмен, Е.Верхарн, П.Тичина).
9. Лібрето опери «Довбуш», незакінчений роман «На тому березі».

Література:

Жулинський М. Богдан–Ігор Антонич // Слово і доля. – К., 2002.

Жулинський М. «Хто ж потребує слів твоїх?» // Дивослово. – 1998. –

№

Рубчак Б. Богдан–Ігор Антонич (5 жовтня 1909 – 6 липня 1937) // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.

Ільницький М. Богдан–Ігор Антонич: Нарис життя і творчості. – К., 1991.

Павличко Д. Незгасаючий перстень життя // Антонич Б.–І. Велика гармонія: Поезії. – К., 1993.

Славутич Яр. Від землеклонства до християнства? (Поезія Б.–І. Антонича. 1909–1937) // Славутич Яр. Меч і перо. – К., 1992.

Гординський С. Богдан–Ігор Антонич // Антонич Б.–І. Зібр. твори. – Нью–Йорк – Вінніпег, 1967.

Неврлий М. Поет із серцем у ранах // Антонич Б.–І. Перстені молодості. – Братислава – Пряшів, 1966.

Новикова М. Міфосвіт Антонича // Сучасність. – 1992. – №9.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №21

Тема: Кіноповісті О.Довженка «Україна в огні» і «Зачарована Десна»

I. Кіноповість «Україна в огні»

1. Щоденники О.Довженка і кіноповість «Україна в огні»: близькість мотивів, відображення душевних мук автора – письменника, громадянина,

українця.

2. Доля України: вчорашня, сьогоднішня, завтрашня:
 - публіцистичний рівень;
 - роль обрамлення;
 - ідейно–композиційне протиставлення українського роду Запорожців і німецької родини фон Краузе;
 - образи людей з народу.
3. Проблема «жінка і війна»:
 - авторські роздуми;
 - доля Олесі;
 - феномен Христини;
 - інші образи жінок.
4. Класове й національне. Позиція і дія: Запорожець і Заброда.
5. Трагедія часу й гуманізм позиції автора:
 - доля полонених і «окупованих»;
 - «люди режиму» (Лиманчук);
 - «голос» автора в щоденниках і в кіноповісті; співвідношення голосів автора й персонажів.
6. Доля кіноповісті «Україна в огні», доля О.Довженка: знаки часу й частина долі України.

II. Кіноповість «Зачарована Десна»

1. Хресна дорога до кіноповісті.
2. Проблематика, філософське звучання твору.
3. Поетизація світу. Співвідношення побутової й художньої правди в творі.
4. Витоки формування світогляду митця: народна мораль, етика, природа, дитяча фантазія.
5. Образи Сашка, матері, батька, діда, прабаби Марусини.
6. Особливості композиції, романтичного стилю кіноповісті.

Література:

- Лавріненко Ю. *Олександр Довженко // Українське слово.* – К., 1994. – Кн.2.
- Корогодський Р. *Довженко в полоні: Розвідки та есеї про Майстра.* – К., 2000.
- Корогодський Р. *Хресна дорога до «Зачарованої Десни»: Нехрестоматійний О.Довженко // Довженко О. Господи, пошли мені сили.* – Харків, 1994.
- Кошелівець І. *Олександр Довженко: Спроба творчої біографії.* – Мюнхен, 1980; *те ж: Українська мова та література.* – 1998. – № 25–28.
- Кошелівець І. *Про затемнені місця в біографії О.Довженка // Дніпро.* – 1994. – №9–10.
- Гребньова В. *Катарсис. Олександр Довженко і тоталітаризм.* – Кіровоград, 1997.

- Поляруш О. Кіноповісті О.Довженка // ...І вічна тайна слова. – К., 1990.
- Поляруш О. Митець і народ на зламі часу (О.Довженко) // Наукові записки. Серія: філологічні науки. – Кіровоград, 1997. – Вип.П.
- Поляруш О. Трагічна правда генія. Проблематика кіноповісті О.Довженка «Україна в огні» // Благовісник праці. – Ужгород–Пряшів, 1998.
- Слоньовська О. «Але думка моя вільна» (О.Довженко через призму його «Щоденника») // Дивослово. – 1996. – №9.
- Плачинда С. Олександр Довженко: Життя і творчість. – К., 1964.
- Довженко і світ: творчість О.Довженка в контексті світової культури. – К., 1984.
- Мовчан Р. Олександр Довженко // Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах. – К., 1997.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 22.

ТЕМА: Поети празької школи

1. Феномен празької школи.
2. О.Ольжич: коротка характеристика творчості. Історизм поетичного мислення, сповідання національної ідеї. Близькість до поезики неокласиків, Є.Маланюка:
 - а) особливості ідеалу, утверджуваного в циклі «Незаномому воякові» (вірші X, XVII, XX, XXIV, XXVII);
 - б) шляхи втілення трагедійно-героїчного пафосу у віршах «Присвята», «Знов вітри над землею...».
5. О.Теліга: характеристика творчої особистості. Утвердження образу жінки палкої вдачі, відданої боротьбі за незалежну Україну:
 - а) утвердження повноти життя, готовності йти назустріч випробовуванням у віршах «Племінний день», «Сучасникам», «Поворот»;
 - б) особливості «жіночої», інтимної лірики поетеси («Місто», «Мужчинам», «Вечірня пісня»).
6. «Княжа» доба в поезії О.Лятуринської. Фольклорні мотиви. Образ ліричної героїні («Зуб, ратище, копито, пазур...», «І знову цілу ніч верзлося...», «Недобреє віщує Див», «На варті»).
7. Світ інтимної лірики Н.Лівицької-Холодної («Чорний колір – колір зради», «Будеш завжди цю ніч пам'ятати...», «Знов зустрінеш тебе в трамваї...», «Степова казка»). Зіставити образ ліричної героїні-жінки в поезіях Н.Лівицької-Холодної та О.Теліги.

Література:

- Ільницький М. Західноукраїнська і емігрантська поезія 20-30-х років. – К., 1992.
- Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Празької школи». – Львів, 1995.
- Шерех Ю. Після «Княжої емалі»... // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. – Т.2. – Харків, 1998.

Державин В. Поетичне мистецтво Ольжича // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2; К., 2001. – Кн.2.

Державин В. О.Ольжич – поет національного героїзму // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.

Клочек Г. Художнє осмислення О.Ольжича. Роздуми з нагоди виходу книги О.Ольжича «Незнаному воякові» // Вежа. – 1995. – №1.

Бернадська Н. Олена Теліга (1907 –1942) // Українська мова та література. – 1999. – № 18.

Бійчук Г. Героїчна поезія Олега Ольжича й Олени Теліги // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – №1.

Вільшук М. Етапна збірка Олега Ольжича // Дивослово. – 1999. – №4.

Донцов Д. Поетика вогняних меж // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.

Сліпушко О. Мистецький герб Оксани Лятуринської // Дніпро. – 1996. – №11-12.

Бойчук Б. Наталя Лівацька-Холодна // Українське слово. – К., 1995. – Кн.4.

Розмова з Н.Лівицькою-Холодною // Сучасність. – 1985. – №3.

ТЕМА: Поети «празької школи»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 23.

ТЕМА: Лірика Є.Маланюка

1. Життєвий шлях поета, участь у визвольних змаганнях, перебування «на пісках емігрантських Сахар».

2. Патріотичний пафос, історіософські мотиви, лапідарність стилю, афористична пружність, енергійна експресивність поетичної мови автора.

3. Суворість інтонацій збірок 20–40–х років: «Стилєт і стилос» (Подєбради, 1925), «Гербарій» (Гамбург, 1926), «Земля й залізо» (Париж, 1930), «Земна мадонна» (Львів, 1934), «Перстєнь Полікрата» (Львів, 1939)...

4. Посилення ліричного струменю в збірках наступного періоду творчості: «Влада» (Фінляндія, 1951), поема «П'ята симфонія» (Філадельфія, 1954), «Проща» (Нью-Йорк, 1954), «Остання весна» (Нью-Йорк, 1959), «Серпень» (Нью-Йорк, 1964), «Перстєнь і посох» (Мюнхен, 1972).

5. Античне відлуння в ліриці поета.

6. Біблійні мотиви в поезії Є.Маланюка.

7. Амбівалентність образу рідної землі в поезії автора.

8. Літературно–критична й публіцистична спадщина поета: «Нариси з історії нашої культури» (1954), «До проблеми большевизму» (1956) та ін. Двотомна «Книга спостережень» (Торонто, 1962, 1966).

9. Є.Маланюк і П.Тичина.

Література:

- Барабаш Ю. Український Єремія. Євген Маланюк // Слово і час. – 1997. – №1.
- Куценко Л. Боян степової Еллади. – Кіровоград, 1993.
- Куценко Л. «Ні, вже ніколи не покаюся...» (Євген Маланюк: історія ісходу). – Кіровоград, 1997.
- Куценко Л. Євген Маланюк: тло і постать. – Кіровоград, 2001.
- Куценко Л. Князь духу. – Кіровоград, 2003.
- Клочек Г. Князь духу і мислі // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – №4.
- Войчишин Ю. «Ярий крик і біль тужавий...» Поетична особистість Євгена Маланюка. – К., 1993.
- Баран О. Як трактувати творчість Євгена Маланюка у школі? // Українська мова й література в середніх школах. – 2002. – №6.
- Салига Т. Залізний імператор строф // Маланюк Є. Поезії. – Львів, 1992.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 24.

ТЕМА: Роман У.Самчука «Марія»

I. Проблематика та образи.

1. Доля Марії: побутовий і символічний рівні.
2. Динаміка характеру Корнія Перепутьки.
3. Образ Гната: сила чи слабкість натури.
4. Доля й характери дітей Перепутьків: Демка, Максима, Надії, Лавріна.
5. Плин історії і людські долі: злети й трагедії.

II. Особливості форми.

1. Особливості жанру. Елементи життя в творчості: проступок, страждання, каяття, прощення.
2. Особливості форм викладу, композиції та сюжету:
 - співвідношення зображення й переказу подій: рух часу;
 - елементи символізму в романі;
 - монтаж як основний композиційний прийом у романі.

Література:

- Костюк Г. Образотворець «Бремені лютого» // Українське слово. – К., 1994. – Кн.2.
- Пінчук С. Улас Самчук // Слово і час. – 1995. – №2.
- Пінчук С. Улас Самчук та його роман про голодомор 33–го // Самчук Улас. Марія. – К., 1991.
- Мариненко Ю. Художній світ Уласа Самчука. Монографія. – Кіровоград, 2000.
- Мариненко Ю. Творчість Уласа Самчука. Навч. посібник. – Кіровоград, 1999; те ж: Українська мова та література. – 2000. – №4.
- Слоньовська О. AVE, Маріє! (Розгляд роману Уласа Самчука «Марія»)

// Дивослово. – 1995. – №7.

Пастушенко О. Роман Уласа Самчука «Марія» // Українська мова та література. – 1998. – №5.

Сулима В. Євангельські архетипи «Марії» Уласа Самчука // Урок української. – 2002. – №2.

Кулінич В. Роман «Марія»: історія створення, зміст і проблематика. Філософська система духовності українського селянства на сторінках роману // Українська мова і література в школі. – 2001. – №5.

Бернадська Н. Літописець українського життя ХХ ст. (Улас Самчук) // Українська мова та література. – 2000. – №5.

Кошелівець І. Про близьке й далеке, або мені 85 // Сучасність. – 1993. – №11.

Галіцина Л. Улас Самчук «Марія». Опорний конспект // Українська мова та література. – 2000. – № 5.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 25.

ТЕМА: І.Багряний. Роман «Тигролови»

1. Романи І.Багряного в контексті антирепресивної літератури.
2. Життєва основа, автобіографізм «Тигроловів».
3. Протистояння людини й людиноненависницької системи – центральний конфлікт твору. Втілення образу тоталітарної країни в символічних поїздах.
4. Система образів:
 - а) Григорій Многогрішний: символічність образу незламного борця за незалежність України, духовність, щирість і відданість у стосунках із родиною Сірків, коханою;
 - б) родина Сірків;
 - в) майор Медвин: тип служителя насилля.
5. Функції пригодницького сюжету, екзотичного колориту в романі, романтичного та саркастичного.

Література:

Жулинський М. Іван Багряний // Слово і час. – 1991. – №10.

Жулинський М. «Я хочу бути тільки людиною...» // Багряний І. Тигролови: Роман та оповідання. – К., 1991.

Клочек Г. Лицар національної ідеї // Багряний І. Тигролови. Чому я не хочу вертатись в СРСР? – Кіровоград, 2000.

Клочек Г. Шкільна версія аналізу роману «Тигролови». – Там же.

Клочек Г. Знати своїх героїв (Роман І.Багряного «Тигролови») // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 1999. – №2.

Мовчан Р. Іван Багряний // Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах. – К., 1997.

Мариненко Ю. Три «еміграції» в українській прозі 1940–1950 років: Роман І.Багряного «Тигролови» // Наукові записки. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград, 2002. – Вип.47.

Мариненко Ю. «...Іду до кінця мого призначення» (І.Багряний) // Українська мова та література. – 2002. – № 14.

Костюк Г. Іван Багряний: Сторінки спогадів // Українська мова і література в школі (Дивослово). – 1993. – №10.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 26.

ТЕМА: Тодось Осьмачка

1. Життєва і творча драма.

2. Поезія 20–х років:

– казковий світ дитинства, романтичне, народнопісенне звучання вірша «Казка» («Як купала мене мати»);

– трагічна панорама рідної землі у вірші «Хто». Біблійна символіка, космічна масштабність звучання;

– ставлення поета до війни, трагедія солдатів–українців, що гинуть за чужі ідеали у творі «Пісня півночі». Самобутність стилю, витоки поетики твору;

– символічне втілення трагедії українського народу у вірші «Труни в гаях».

3. Повість «Старший боярин»:

а) змалювання старосвітської поетичної України «перед руїною»;

б) символіка, психологізм, еволюційний характер героїв;

в) особливості стилю: єдність джерел народної демонології, фольклорної символіки і авторського містично–екзистенційного бачення світу.

Література:

Слабошпицький М. Тодось Осьмачка: Літературний профіль. – К., 1995.

Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осьмачка). – К., 2003.

Жулинський М. Приречений на самотність і вигнання // Тодось Осьмачка. Хто: Поезії. – К., 1995.

Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах. – К., 1997.

Зборовська Н. Тодось Осьмачка // Гроно нездоланих співців. – К., 1997.

Зборовська Н. Про чоловіка–сатану у прозі Тодося Осьмачки // Зборовська Н., Ільницька М. Феміністичні роздуми: На карнавалі мертвих поцілунків. – Львів, 1999.

Зборовська Н. «Танцююча зірка» Тодося Осьмачки. – К., 1996.

Шерех Ю. Над Україною дзвони гудуть («Старший боярин» Т.Осьмачки) // Дивослово. – 1995. – №1.

Стефанік Ю. Матеріали до характеристики життя й творчості

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 27.

Тема: Докія Гуменна. Роман «Діти Чумацького Шляху»

1. Життєвий і творчий шлях письменниці.
2. Роман–тетралогія «Діти Чумацького Шляху», місце твору в літературному процесі 40–х років. Показ долі роду, нації у вирі соціальних зрушень:
 - а) доля селянства в період останніх передреволюційних десятиліть. Родина Саргол: батько Яриней – син Меркурій, його дружина Дарочка (книга перша «У запашних полях»);
 - б) зображення складної, суперечливої атмосфери в середовищі творчої інтелігенції періоду українського відродження. Образи Тараса Сарголи та інших молодих письменників, їх реальні прототипи (книга друга «Брами майбутнього»);
 - в) параліч свободи, демократизації суспільного життя під впливом репресивної політики тоталітарної системи (третья книга «Ніч»);
 - г) трагедія селянства як основи нації в період колективізації. Потворна дійсність, реальність фізичного і духовного нищення, крах утопії побудови світлого майбутнього (Тарас Саргола – Серафим Кармаліта) (книга четверта «Розп’яте село»).
3. Особливості стилю, композиції роману.

Література:

- Мариненко Ю. Докія Гуменна та її роман «Діти Чумацького Шляху» // Дивослово. – 2000. – №8.
- Мельник В. Живий голос далекої епохи // Київ. – 1993. – №11.
- Мушинка М. Докія Гуменна та її «Діти Чумацького Шляху» // Слово і час. – 1993. – №1.
- Мушинка М. П’ять разів «похоронена», а все ж таки жива // Сучасність. – 1995. – №4.
- Костюк Г. На перехрестях життя та історії (До 70–річчя життя і 50–річчя літературної діяльності Докії Гуменної) // Сучасність. – 1975. – №4.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 28.

Тема: Неповторна творча індивідуальність Василя Барки

1. Творчі кубанські і донбаські початки. Поетична діяльність 50–х років в умовах вільного світу («Апостоли», «Білий світ» і інші).
2. Релігієсофські первні та творчість 60–80–х років: «Океан», «Лірник». Роман у віршах «Свідок для сонця шестикрилих».
3. Барчине мистецтво правди: антитоталітарний пафос.

4. Містерійне трактування трагедії України під обухом більшовизму в романах «Рай» і «Жовтий князь».
5. Європейський резонанс «Жовтого князя».
6. Літературознавство В.Барки як ще один аргумент його мислительної автономності, заангажованості «остаточною істиною».

Література:

Барка В. «Я щасливий, бо маю Божу поміч написати твори, про які мріяв» // Літературна Україна. – 1996. – № 17 (26 квітня).

Жулинський М. Душа, яка знайшла стежку до Бога: Із розмови М. Жулинського з В.Баркою // Укр. мова й л-ра. – 1999. – № 2. – С. 202 – 207.

Ковалів Ю. Василь Барка // Слово і час. – 1992. – № 2. – С. 11 – 12.
Мовчан Р. «Жовтий князь» Василя Барки // Дивослово. – 2002. – № 3. – С. 44 – 49; № 4. – С. 21 – 25.

Мовчан Р. Український лірник на американській землі // Дивослово. – 1998. – № 7. – С. 2 – 5.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 29.

Тема: «Чотири броди» Михайла Стельмаха

1. Жанрова специфіка твору, багатопроблемність, «філософська течія»
2. Пафос людяності, концепція правди, добра, краси й поезії людського життя (Віктор Мусульбас, Зіновій Сагайдак, Максим Діденко, Ярослав Хоролець, Терентій Шульга, родина Гримичів).
3. Новизна проблеми і характерів дійсності (Семен Мазаник)
4. Мова і стиль роману.

Література:

Гуменний М., Гуменний Я. Майстерність Михайла Стельмаха – романіста. – Херсон, 1999. – 47с.

Марко В. Художній світ Михайла Стельмаха. – К., 1982. – 46с.

Про Михайла Стельмаха. – К., 1972. – 300 с.

Семенчук І. Михайло Стельмах. – К., 1982. – 232с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 30.

Тема: Олесь Гончар. «Собор»

1. Історія написання роману.
2. Викривальний пафос роману.
3. Проблематика і новаторство
4. Системна характеристика образів: Єльки, Миколи Баглая, Івана Баглая та Віруньки, Лободи

5. Творчий метод Гончара

Література:

Гончар О. *Чим живемо: на шляхах до українського відродження*. – К., 1991; «*Душа й природа в злагоді своїй...*» // *Слово і час*. – 1996. – №4–5; «*Віриться, Україна перетриває й це...*» // *Слово і час*. – 1998. – №4–5; *Щоденникові записи // Дніпро*. – 1999. – №7–8.

Вінок пам'яті Олесь Гончара: *Спогади. Хроніка*. – К., 1997.

Гуменний М. *Олесь Гончар: Книга для вчителя*. – К., 1991.

Жулинський М. *Олесь Гончар: творчість як доля // УМЛШ (Дивослово)*. – 1991. – №11–12.

Погрібний А. *Олесь Гончар*. – К., 1989; *Орбіти художнього слова // Українське слово: Хрестоматія: У 4 кн.* – К., 1994. – Кн.3; *Олесь Гончар: початок життєвого випробування // Дивослово*. – 1998. – №4.

Сверстюк Є. *Собор у риштованні*.

ТЕМИ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Творчість П. Тичини в умовах посилення тоталітарного тиску

1. Творчість П. Тичини в умовах посилення тоталітарного тиску. Риси соцреалізму в збірках «Партія веде», «Чуття єдиної родини» та ін. Переборення соцреалістичних стереотипів у кращих творах поета.

2. Розвиток у творчості П. Тичини традицій Г.Сковороди. Поема–симфонія «Сковорода».

3. Проблеми сучасного вивчення творчості П.Тичини.

2. Поезія Василя Чумака

1. Життєвий шлях поета.

2. Поетична спадщина, збірка «Червоний заспів»:

а) цикл «3 ранкових настроїв» – ніжна лірика поета, сповнена енергії оновлення (вірші «3 ранкових настроїв», «Принесла з собою...», «В гудінні бджіл...»);

б) цикл «Мрійновтома» – мотиви смутку, прощання з рідною землею («Сьогодні ходив на могилу матусі», «Свічечка», «Конвалії»);

в) цикл «Осінь» – юнацьке захоплення природою, мотиви любові до життя («Волошки», «Це душа говорить, сповнена снаги»), тема волі, жертвовної боротьби («За ґратами», «Айстри»);

г) «Цикл соціального» – планетарність звучання, заклик до боротьби, віра в перемогу світлого майбуття («Червоний заспів», «Офіра»).

3. Особливості стилю: класичні традиції, новаторство.

3. Поезія Василя Еллана–Блакитного

1. Життєвий і творчий шлях. Роль В.Еллана–Блакитного у літературному процесі.

2. Неоромантична поезія митця.

а) рання лірика: модерністські інтонації, мотиви невдоволеності дійсністю, почуття самотності, поява мотивів оптимізму («Буяння сил», «Серця перебої»);

б) гнівне засудження імперіалістичної війни («Канонада», «Сумирним»);

в) поет і революція: віра в побудову незалежної України («Вперед», «Удари молота і серця», «Червоні зорі»);

г) мотиви аскетизму, максималізму («Після Крейцерової сонати»);

д) інтимна лірика («Лист», «Парк», «Ти пробач»).

4. Творчість Миколи Бажана воєнного й повоєнного періоду:

1. Творчість автора воєнного періоду. Поема «Данило Галицький» (1942).

2. Глибина поетичного осягнення загальнолюдських проблем, мистецька довершеність творів повоєнного періоду – збірки «Міцкевич в Одесі» (1957), «Італійські зустрічі» (1961), «Уманські спогади» (1972), «Нічні

роздуми старого майстра» (1976), «Карби» (1978). Поема «Політ крізь бурю» (1964). Поетична інтерпретація музичних образів – цикл «Нічні концерти» (1978).

3. Перекладацька спадщина М.Бажана – «Витязь в тигровій шкурі» Ш.Руставелі, «Фархад і Ширін» А.Навої, лірика Р.М.Рільке, Г.Гайне, А.Міцкевича, Ю.Словацького, Ц.Норвіда...)

5. Творчість Максима Рильського повоєнного періоду («Третє цвітіння»):

1. Проникливий ліризм, глибока філософічність останніх збірок поета – «Троянди й виноград», «Далекі небосхили», «Згряя веселиків», «У затінку жайворонка», «Зимові записи».

2. М.Рильський – визначний майстер художнього перекладу («Пан Тадеуш» А.Міцкевича, «Євгеній Онегін» О.Пушкіна, «Король Лір» В.Шекспіра, «Мізантроп» Ж.Мольєра та ін.; див.: Рильський М. Збір. творів: У 20 т. – Т. 5 – 11. – К., 1984 – 1985).

3. Літературно–критична спадщина поета.

6. Життєвий і творчий шлях Миколи Зерова:

1. Драматизм життєвої і творчої долі письменника.

2. Сонетарій поета. Культурологічні мотиви, актуалізація античних, давньоруських, біблійних ремінісценцій, сумовита елегійність, тонка іронічність, афористичність, лапідарність вислову.

3. М.Зеров – майстер поетичного перекладу.

4. Літературознавчі праці М.Зерова («Українське письменство ХІХ ст.», «Від Куліша до Винниченка», «Леся Українка», «До джерел»).

7. Творчість Освальда Бургардта (Юрія Клена):

1. Біографія письменника.

2. Збірка лірики «Каравели». Метафоричний мотив мандрівки в просторі і часі – мотив розширення духовних обріїв.

3. Поема «Прокляті роки» – один з перших антисталінських творів у світовій літературі. Використання античних традицій, звернення до поетики молитви.

4. Філософічність, антитоталітарний пафос поеми «Попіл імперій».

5. Переклади О.Бургардта з англійської, німецької, французької, російської поезії.

6. О.Бургардт – теоретик та історик літератури («Новые горизонты в области исследования поэтического стиля», «Експресіонізм у німецькій літературі», «Леся Українка і Г.Гейне», «Головні мотиви творчості Леоніда Андрєєва»).

8. Особливості українського футуризму:

1. Футуризм як течія мистецького авангардизму, його утвердження в Італії (Т.Марінетті), Росії (І.Сєверянїн, В.Хлебніков, В.Маяковський, брати Бурлюки).

2. Українські футуристичні угруповання – «Фламінго», Аспанфут, «Нова генерація», участь у них письменників Гео Шкурупія, О.Слісаренка, М.Терещенка, М.Ірчана, М.Бажана, Ю.Яновського, художників В.Меллера, К.Малевича та ін.)

3. Михайль Семенко – визначний представник українського футуризму. Життєвий і творчий шлях поета.

9. Своєрідність поетичного світу Євгена Плужника:

1. Трагізм долі митця.

2. Революційні мотиви ранньої лірики.

3. Збірка «Дні» (1926). Її неспівмірність з панівним у ті часи мажорним пафосом. Трагічність соціальних картин – міських та сільських пейзажів, журливих роздумів про сенс буття. Поєднання своєрідної поетичної мелодійності з уривчастістю строфіки.

4. Екзистенціальні мотиви протиставлення трагізму людського існування й безглуздості міщанського виру в поемі «Галілей».

5. Вистражданий оптимізм поеми «Канів».

6. Філософічні мотиви збірки «Рання осінь» (1927), елегійність осінніх і морських пейзажів, увиразнення мелодійності, ліризму.

7. Збірка «Рівновага» (1933).

8. Драматургія та проза Є.Плужника.

10. Поети празької школи

1. Феномен празької школи.

2. О.Ольжич: коротка характеристика творчості. Історизм поетичного мислення, сповідання національної ідеї. Близькість до поезики неокласиків, Є.Маланюка:

а) особливості ідеалу, утверджуваного в циклі «Незаномому воякові» (вірші X, XVII, XX, XXIV, XXVII);

б) шляхи втілення трагедійно–героїчного пафосу у віршах «Присвята», «Знов вітри над землею...».

5. О.Теліга: характеристика творчої особистості. Утвердження образу жінки палкої вдачі, відданої боротьбі за незалежну Україну:

а) утвердження повноти життя, готовності йти назустріч випробовуванням у віршах «Племінний день», «Сучасникам», «Поворот»;

б) особливості «жіночої», інтимної лірики поетеси («Місто», «Мужчинам», «Вечірня пісня»).

6. «Княжа» доба в поезії О.Лятуринської. Фольклорні мотиви. Образ ліричної героїні («Зуб, ратище, копито, пазур...», «І знову цілу ніч верзлося...», «Недобреє віщує Див», «На варті»).

7. Світ інтимної лірики НЛівицької–Холодної («Чорний колір – колір зради», «Будеш завжди цю ніч пам'ятати...», «Знов зустрінеш тебе в

трамваї...», «Степова казка»). Зіставити образ ліричної героїні–жінки в поезіях Н.Лівицької–Холодної та О.Теліги.

11. Шляхи розвитку української драматургії в першій половині ХХ ст. (Я.Мамонтов, М.Ірчан, І.Дніпровський, К.Буревій):

1. Основні тенденції розвитку української драматургії і театру в першій половині ХХ ст.

2. Драматургія Якова Мамонтова. Сатиричне викриття владних амбіцій анархістів та більшовиків у п'єсі «Республіка на колесах».

3. Експресіонізм драматургії Мирослава Ірчана. Антивоєнні мотиви в п'єсі «Родина щіткарів».

4. Драматургія І.Дніпровського. Конфлікт класового й загальнолюдського у драмі «Яблуневий полон».

5. Творчість Костя Буревія. Сатира й пародія в його віршах, п'єсах «Хами», «Овечі сльози» та ін. Історична драма автора «Павло Полуботок», талановита актуалізація подій національної історії.

6. Багатогранність творчої спадщини І.Микитенка. Місце в ній драматургії. Творчі пошуки автора в жанрах соціальної драми («Диктатура»), ліричної комедії («Дівчата нашої країни»), сатиричної комедії («Соло на флейті»), історичної драми («Маруся Шурай»).

7. Гострота інтриги, виразність типажів, яка часто обертається плакатною спрощеністю, в драматургії О.Корнійчука. Відтворення трагічних реалій громадянської війни у п'єсі «Загибель ескадри».

8. Публіцистична наснаженість, гострота соціальних конфліктів у п'єсах Я.Галана («Дон–Кіхот із Еттенгайма», «Вероніка» та ін.)

12. Проза Андрія Головка:

1. Життєвий і творчий шлях письменника.

2. Рання творчість Жанрово–стильові, тематичні пошуки. Збірка віршів «Самоцвіти» (Кременчук, 1919). Повісті «Можу» (1922), «Червоний роман» (1923).

3. Глибоке осягнення дитячої психології, ліризм і емоційність письма в оповіданнях «Дівчинка з шляху» (1922), «Пилипко» (1923), «Червона хустина» (1924).

4. Реалістичне відтворення сільських злиднів, нужди та зворушливого ентузіазму молоді в повістях «Зелені серцем» (1924), «Пасинки степу» (1925).

5. Роман «Бур'ян» (1927). Героїчний спротив колишнього червоноармійця Давида Мотузки всевладдю корумпованого комуністичного чиновництва – Гмирі, Губаренка, Огиря на чолі з головою сільради Матюхою. Постаті сподвижників Давида – Зіньки, Ілька, Тихона Кожушаного, Марії. Виразність соціальних картин, напруженість інтриги.

6. Задум (навіяний фольклорною традицією) створення епічної трилогії про трьох братів різних життєвих доль – Артема, Остапа, і Юрка.

Причини часткового втілення задуму. Роман «Мати» (1932) – про революційні події в Україні 1905–1907 років. Друга редакція роману (1935). Роман «Артем Гармаш» (1972): відтворення революційних подій в Україні з грудня 1917 по червень 1918 року.

13. Проза Петра Панча:

1. Формування світогляду в складних життєвих обставинах.
2. Оповідання 20–х років, їх тематика. Твори про війну («Дороговказ», «Смерть Янулянса», «Загублена шапка», «Бог богів»). Зіткнення нового із старим у глухих селах («Там, де верби над ставом», «Земля», «Тихонів лист»). Сатиричні замальовки з життя служителів церкви («Поza життям», «Данило Харитонович», «Черва»). Розвінчання міщанства («Калюжа», «Мишачі нори»). Тяжіння молодого автора до простоти, лаконізму, конкретно–реалістичного спостереження.

3. Збірка повістей «Голубі ешелони» (1928). Відтворення повстання 1905 року на панцернику «Потьомкін» (повість «З моря»). Засудження імперіалістичної війни («Без козиря»). Тема складного шляху входження інтелігенції в революцію, складність образу Лец–Отаманова («Голубі ешелони»).

4. Провідна тематика у творчості Петра Пана 30–х років – тема революції та війни (збірка «Народження» (1932), роман «Право на смерть» (1933). Критика авторової ідеї «права на помилку», права на власну позицію. Нова редакція роману «Право на смерть» під назвою «Облога ночі» (1935).

5. Творчість П.Панча після репресій 30–х років, голодомору. Розробка головним чином історико–революційної теми («Малий партизан», «Будемо літати», «Мир», «Рано–вранці», «Син Таращанського полку», «Олександр Пархоменко»).

6. Творчість в роки Другої світової війни. Початок праці наприкінці війни над історичним романом «Запорожці» (перша частина твору з'явилася 1946р.) Нападки на письменника казенної вульгарно заідеологізованої критики. Завершення роману, вихід його в світ під назвою «Гомоніла Україна» (1954).

7. Творчість Петра Панча в повоєнний період. Повість «На калиновім мості» –самобутній автобіографічно–документальний твір.

14. Жанри історичної прози в українській літературі в першій половині ХХ ст.:

1. Тематичні обрії й жанрово–стильові пошуки української історичної прози перших десятиліть ХХ ст. Розвиток реалістичних традицій (Г.Хоткевич, О.Левицький, Л.Старицька–Черняхівська). Жанрові модифікації історичної прози – історико–революційний роман з елементами пригодництва (О.Досвітній), історико–соціальні повісті й романи (С.Божко)...

2. Романи О.Соколовського про козаччину («Богун», 1931) та про революційну боротьбу народників («Перші хоробрі», 1927).

3. Історична проза Зінаїди Тулуб. Роман «Людолови» (1934). Розвиток авторкою традицій історичної прози в пізніші часи, осмислення долі Т.Шевченка в романі «В степу безкраїм за Уралом» (1964), перегук історичних подій з реальною дійсністю ХХ ст.

4. Історико–культурологічні та історико–біографічні повісті В.Петрова (В.Домонтовича) – «Аліна і Костомаров» (1929), «Романи Куліша» (1930).

5. Історичні повісті Ю.Опільського – «Іду на ви» (1918), «Сумерк» (1929), «Ідоли пануть» (1928) та ін.

6. Ватажок і народна маса в історичній прозі Катрі Гриневичевої. Повісті «Шоломи на сонці» (1928), «Шестикрилець» (1935).

7. Жанрово–стильова, тематична своєрідність історичної прози Наталени Королевої. Белетризація євангельських легенд («Во дні они», 1935). Грані європейської історії в книзі «Інакший світ» (1936). Зображення ренесансної людини в повісті «1313» (1935). Антична та середньовічна історія в повістях «Сон тіні» (1938), «Предок» (1937). Твір про раннє християнство «Quid veritas» («Що є істина?», 1939). Цикл «Легенди старокиївські» (1942, 1943).

15. Нью–Йоркська школа поетів:

1. Література української діаспори другої половини ХХ ст. і місце в ній Нью–Йоркської школи поетів.

2. Нью–Йоркська школа поетів в контексті розвитку української і світової літератури другої половини ХХ ст.

3. Творчість Богдана Рубчака.

4. Поезія Богдана Бойчука.

5. Своєрідність поетичного мислення Юрія Тарнавського.

6. Сюрреалізм у творчості Емми Андіївської.

7. Творчість українських поетів, близьких до Нью–Йоркської групи (Мойсей Фішбейн, Віра Вовк, Олег Зуєвський, Роман Бавовал...)

16. Пісенна лірика Андрія Малишка:

1. Життєвий шлях поета.

2. Щирість героїко–романтичних мотивів, переосмислення фольклорної образності в перших збірках поета («Батьківщина» – 1936, «Лірика», «З книги життя» – 1938, «Жайворонки» – 1940...)

3. Ранні історичні поеми – «Трипілля», «Кармелюк», «Дума про козака Данила».

4. Поезія часів війни – збірки «До бою вставайте!» (1941), «Україно моя!» (1942), «Слово о полку» (1943), «Ярославна» (1946)...

5. Збірки другої половини 50–х років – «Що записано мною» (1956), «Серце моєї матері» (1959), «Полудень віку» (1960). Музикальність віршів цього періоду, покладення їх на музику братами Майбородами, Л.Ревуцьким, О.Білашем, іншими композиторами. Проникливий ліризм, зворушлива

образність пісень «Знову цвітуть каштани», «Ми підем, де трави похилі», «Пісні про рушник», «Вчителька» та ін.

6. Поглиблення медитативних інтонацій, поетичний інтелектуалізм збірок «Дорога під яворами» (1964), «Рута» (1966), «Синій літопис» (1968), «Серпень душі моєї» (1970).

17. Життєвий і творчий шлях Леоніда Первомайського:

1. Перші спроби в прозі, поезії. Звернення до перекладів. Вихід у світ збірки оповідань «Комса» (1926).

2. Поява книг оповідань, повістей: «День новий» (1927), «Земля обітована» (1928), «Плями на сонці» (1928), «В палітурні» (1929), «Околиці» (1929), «В повітовому масштабі» (1930).

3. «Терпкі яблука» (1929) – перша збірка поезій. Різноманітність тематики. Різноманітність жанрів (пісня, поема, балада). Збірки «З фронту» (1930), «Лірика. 1927 – 1934» (1935) і «Нова лірика. 1934 – 1937» (1937), «Барвінковий світ» (1940).

4. Гуманістична спрямованість творчості Л.Первомайського воєнного й повоєнного періоду. Збірка «Щастя для всіх» (1955), роман у віршах «Молодість брата» (1947).

5. Праця в галузі художньої прози (збірка «Материн солодкий хліб», 1960, осмислення долі людини на війні – роман «Дикий мед», 1963).

6. Інтелектуальна наснаженість, мистецтва філігранність творів останніх літ життя. («З щоденника поета». «Уроки поезії», «Древо пізнання», «Вчора і завтра»).

7. Перекладацька діяльність, переклади творів О.Пушкіна, М.Лермонтова, Г.Гейне, Нізамі, Ш.Петефі, Фр.Війона, Лі Бо, Я.Неруди, балад і пісень народів світу.

18. Розвиток української критики і літературознавства у ХХ ст.

1. Теоретичні й історико–літературні праці узагальнюючого характеру (М.Грушевський, М.Возняк, Л.Білецький).

2. Ґрунтовність і наукова глибина літературознавчих праць С.Єфремова, А.Кримського, К. Копержинського.

3. Літературно–критична спадщина поетів–неокласиків.

4. Літературознавчі праці Д.Донцова.

5. Літературознавча спадщина О.Білецького.

6. Занепад літературознавчої думки в Україні в час посилення тоталітарного тиску. Видатні літературознавці діаспори – Д.Чижевський, Ю.Шерех, Ю.Лавріненко...

7. Українське літературознавство 60–90–х років ХХ ст.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОBOB'ЯЗКОВОГО ПРОЧИТАННЯ

1. **П.Тичина** Поезії збірок «Сонячні кларнети», «Плуг», «Замість сонетів і октав», «В космічному оркестрі», «Вітер з України». Поезії 1901–1929 рр., які не увійшли до збірок / за кн.: П.Тичина «Сонячні кларнети». – К., 1990 / «Я утверждаюсь», «Із щоденникових записів» (фрагменти).
2. **В.Еллан–Блакитний**. Тв.: У 2т. – К., 1958.
3. **В.Сосюра**. «Червона зима», «Мазепа», «1917 рік», «Оксана», «Розстріляне безсмертя». Інтимна лірика поета (вибірково, або за кн.: Так ніхто не кохав. – К., 1987). Окремі твори: «Неокласикам», «Комсомолец», «Любівть Україну», «Як передать, Донбас, твою красу і силу», «Я знаю силу слова» та ін. Автобіографічний роман «Третя рота».
4. **М.Рильський**. Лірика 1910–1930 рр. (неокласицизм). Окремі твори: «Поле чорніє», «Яблока доспіли», «Ластівки літають», «Марина», «Шопен», «Франко», «Лист до загубленої адресатки», «Розмова з другом», «Україні», «Слово про рідну матір», «Троянди і виноград». Трете цвітіння. «Мова», «Рідна мова», «Сонет». Цикл «Таємниця осіннього листа». «Мандрівка в молодість», «Жага».
5. **М.Зеров**. Твори: У 2–х т. – К., 1990. Сонети.
6. **М.Драй–Хмара**. Вірші із зб. «Проростень». Окремі твори: «Молода весна», «Лебеді», «Черкаси» та ін. Окремі переклади. // Драй–Хмара М. Вибране. – К., 1989.
7. **П.Филипович**. Поезії. – К., 1989.
8. **Ю.Клен** (О. Бургардт). Поезії зі зб. «Каравели». Поема «Прокляті роки». Окремі переклади.
9. **Є.Плужник**. Поезії зі зб. «Дні», «Рання осінь», «Рівновага», поеми «Галілей», «Канів».
10. **Т.Осьмачка**. Зб. поезій «Круча», «Скитські вогні», «Клекіт», «Сучасникам», «Китиці часу». Поеми «Поет», «Дума про Зінька Самгородського». Повісті «План до двору», «Старший боярин», «Ротонда душогубців».
11. **М.Семенко**. Окремі поезії зі збірок.
12. **В.Поліщук**. Окремі поезії зі зб.: «Сонячна міць», «Вибухові сили», «Книга повстань», «Радіо в житах» та ін.
13. **Є.Маланюк**. Твори: «Стилєт і стилос», «Знаю – медом сонця...», «Шевченко», «Куліш», «Діва–Обида», «Земна Мадонна» та ін. (за вибором студента).
14. **Б.Антоненко–Давидович**. Повість «Смерть», «Сибірські новели».
15. **Г.Косинка**. Твори: «За земельку», «Перед світом», «В житах», «Голова ході», «Політика», «Змовини», «Мати», «Гармонія», «Серце», «Фавст» та ін.
16. **В.Підмогильний**. «Син», «На селі», «В епідемічному бараці», «Проблема хліба», «Остап Шаптала», «Місто», «Невеличка драма».
17. **М.Хвильовий**. «Вальдшнепи», «Санаторійна зона», «Сентиментальна історія», «Іван Іванович», «Редактор Карк», «Вступна новела», «Кіт у

- чоботях», «Я (Романтика)», «Мати», «Синій листопад», «Свиня», «Арабески», «Лілюлі», «Камо грядеши», «Думки проти течії», «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія».
18. **В.Свідзинський.** Окремі поезії зі збірок («Холодна тиша», «Душа поета», «Не в бога смерті і рабства»).
 19. **О.Лятуринська.** Поезії зі зб. «Княжа емаль», «Гусла», «Веселка» (за вибором студента). Поезії «І знову цілу ніч верзлося», «Один лишився сам на сам».
 20. **Ю.Яновський.** «Майстер корабля», «Чотири шаблі», «Вершники», «Мир (Жива вода)», «Туз і перстень», «Байгород», «Історія попільниці», «Дівчинка у вінку», «Дума про Британку», «Дочка прокурора».
 21. **А.Головко.** «Червоний роман», «Зелені серцем», «Пасинки степу», «Червона хустина», «Пилипко», «Бур'ян», «Мати».
 22. **М.Івченко.** «Робітні сили», новели (за вибором студента).
 23. **Ю.Смолич.** Рання проза. «Вони не пройшли». Мемуари: «Розповідь про неспокій», «Розповіді про неспокій немає кінця».
 24. **О.Слісаренко.** Новели, роман «Чорний ангел».
 24. **М.Бажан.** Рання лірика. Твори: «Будівлі», «Гофманова ніч». «Сліпці», «Смерть Гамлета», «Данило Галицький», «Політ крізь бурю». Цикля: «Сталінградський зошит», «Міцкевич в Одесі», «Італійські зустрічі»; «Чотири оповідання про надію», «Уманські спогади», «Нічні концерти», окремі переклади.
 25. **У.Самчук.** «Волинь», «Марія».
 26. **О.Ольжич.** Поезії «Археологія», «На полі бою», «Нащо слова», «Візія», «Пророк», «Поцілуєш різко і суворо», «Давнім трунком» та ін.
 27. **О.Теліга.** Поезії. Публіцистика.
 28. **І.Багрянний.** «Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло», публіцистика.
 29. **В.Барка.** «Жовтий князь», «Рай», «Ріка», «Океан» та ін.
 30. **Б.-І.Антонич.** Поезії зі зб.: «Привітання життя», «Три перстені», «Книга Лева», «Зелена Євангелія», «Ротації» та ін.
 31. **В.Петров (Домонтович).** «Романи Куліша», «Доктор Серафікус».
 32. **О.Вишня.** «Демократичні реформи Денікіна», «Діли небесні», «Чудака, їй-богу», «Усипка, утечка, усушка, утруска», «Ярмарок», «Чукрен», «Чукраїнці», «Бліцкріг», «Трістан на Хрещатику», «Мисливські усмішки», «Думи мої, думи мої», «Чиб'ю».
 33. **М.Куліш.** «97», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Патетична соната».
 34. **С.Черкасенко.** «Про тирса шелестіла», «Северин Наливайко», «Ціна крові».
 35. **М.Ірчан.** «Родина щіткарів», «Отрута», окремі оповідання (за вибором студента).
 36. **І.Кочерга.** «Фея гіркокого мигдалю», «Алмазне жорно», «Свіччине весілля», «Майстри часу», «Ярослав Мудрий».
 37. **І.Дніпровський.** «Любов і дим», «Яблуневий полон».

39. **О.Довженко.** «Звенигора», «Арсенал», «Земля», «Щорс», «Україна в огні», «Повість полум'яних літ», «Зачарована Десна», «Поема про море», «Мати», «Ніч перед боем», «На колючому дроті», «Незабутнє», «Щоденник».
40. Історична проза: **А.Чайковський** «Сагайдачний», **Ю.Опільський** «Золотий Лев», **Р.Купчинський** «Заметіль».
41. **І.Вільде.** «Повнолітні діти».
42. **М.Стельмах.** «Гуси–лебеді летять», «Щедрий вечір», «Правда і Кривда», «Чотири Броди», поезії за вибором.
43. **О.Гончар.** «Людина і зброя», «Тронка», «Собор», «Твоя зоря», новели за вибором.

ТЕКСТИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАПАМ'ЯТЬ

Павло Тичина: Гаї шумлять..., О, панно Інно..., Ви знаєте як липа шелестить...

Максим Рильський: Яблука допіли...

Володимир Сосюра: Так ніхто не кохав; Любіть Україну.

Богдан–Ігор Антонич: Вишні.

Микола Зеров: Pro domo

Михайло Драї–Хмара: Лебеді

Євген Маланюк: Земна Мадонна

Олена Теліга: Літо

Олег Ольжич: Нащо слова? Ми діло несемо...

**ПРОГРАМА ЗАЛІКУ
З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ»**

1. Культурне піднесення в Україні періоду «розстріляного Відродження». Характеристика літературних угруповань 20 – 30 років.
2. Літературна дискусія 1925 – 1928 років, порушення онтологічної проблеми: бути чи не бути українській літературі, українській культурі, українській нації.
3. «Сонячні кларнети» Павла Тичини – підсумковий етап ідейно-естетичних пошуків української поезії початку ХХ століття.
4. Осмислення П.Тичиною трагедії народу. Відгук на українську національну революцію («Пам'яті тридцяти (На Аскольдовій могилі)», «Одчиняйте двері», «Скорбна мати», «Хто ж це так із тебе насміється смів?», «Загупало в двері прикладом, заграло, зашкрябало в шибку»).
5. Патріотична лірика Володимира Сосюри («Любіть Україну», «Солов'їні далі, солов'їні...» та ін.). Глибокий ліризм та щирість почуттів, народність образотворення.
6. Інтелектуальна напруга та витончений естетичний смак збірки Миколи Зерова «Камена» (1924). Провідні мотиви і образи збірки.
7. Рух Максима Рильського від романтичних візій до строгої «неокласичної» лірики (збірки «Під осінніми зорями», «Синя далечинь», «Крізь бурю і сніг», «Тринадцята весна», «Гомін і відгомін», «Де сходяться дороги»).
8. Відображення драматичних подій національних визвольних змагань і громадянської війни у творчості М.Рильського (поема «Червона зима», роман «Третя Рота»).
9. Особливості поетичної творчості М.Зерова. Аналіз віршів «Київ», «Куліш», «Чистий четвер», «Класики».
10. Загальна характеристика поезії М.Драй-Хмари. Аналіз віршів «Лебеді», «Я світ увесь сприймаю оком...».
11. Неореалістична та філософська лірика Євгена Плужника (збірки «Дні», «Рання осінь», «Рівновага»).
12. Футуризм в українській літературі. Аналіз віршів М.Семенка «Поет», «Я хочу», «Бажання», «Місто», «Мій рейд у вічність», «Бронзове тіло», «Океан» та ін.
13. Поетичний світ В.Свідзинського як внутрішня самоізоляція від чужорідної дійсності (зб. «Ліричні поезії», «Вересень»).
14. Осмислення національної трагедії українства в новелі Григорія Косинки «На золотих богів», «В житах», «Анкета», «Політика», «Фавст».
15. Розкриття антилюдської суті революції, здійсненої більшовиками, у новелі Миколи Хвильового «Я (Романтика)».
16. Критичний струмінь у викривальній прозі Миколи Хвильового («Іван Іванович», «Повість про санаторійну зону» та ін.).
17. Публіцистика М.Хвильового.
18. Рання проза В.Підмогильного (психологізм, екзистенціалізм). Об'єктивне

- змалювання драм і трагедій людських доль у громадянській війні («Повстанці», «Третя революція»).
19. Велика проза В. Підмогильного: складність характерів, нівеляція особистості, моральних ідеалів персонажів у атмосфері міста («диалогія» - антитеза «Місто» – «Невеличка драма»).
 20. Відображення морально-етичних, соціо-філософських проблем часу У романістиці В. Домонтовича. Неминуча драма «заперечного кохання» («Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»).
 21. Успішний дебют Миколи Куліша п'єсою «97», її наступні варіанти як увиразнення психологічної достовірності штучного голоду 1921 р.
 22. Актуальність мовної проблематики в Україні, розкриття її в комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло». Звернення автора до традицій світової драматургії («Буржуа-шляхтич» Мольєра).
 23. Жанрові особливості драми М. Куліша «Патетична соната», її багатоплановість, вертепна побудова. Сценічна історія, проблематика, її можливі різночитання.
 24. Творчий шлях Івана Кочерги. Морально-етичні ідеали, самотність стилю І. Кочерги (неоромантизм, символізм).
 25. Наступ тоталітаризму на українську культуру в середині 30-х років. «Розстріляне відродження». Адміністративне утвердження методу соціалістичного реалізму.

**ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ»**

1. Українська література ХХ століття як художньо-історична цілісність, її періодизація.
2. Методологічні основи корекції оцінок літературного процесу, окремих авторів, творів. Повернуті імена.
3. Класові й загальнолюдські цінності та проблема аналізу найважливіших аспектів літератури ХХ століття.
4. Особливості розвитку української літератури 1917-1934 рр.
5. Літературні напрями, їх коротка характеристика: імпресіонізм, експресіонізм, символізм, неокласицизм, футуризм, неоромантизм, неореалізм.
6. Літературні угруповання, їхня історична доля («Плуг», «Гарт», ВАПЛІТЕ, ВУСПП, «Ланка» та ін.).
7. Літературна дискусія 1925-1928 років: найважливіші проблеми; роль М.Хвильового в ній.
8. Літературний процес 30-50-х рр. у підрадянській Україні. Терор тоталітарної системи в 30-і роки, його трагічні наслідки для літератури. «Розстріляне відродження».
9. Тимчасове послаблення тоталітарного тиску у перший період війни, пожвавлення літературно-мистецького життя.
10. Новий наступ тоталітарної системи на літературу в повоєнні роки і його наслідки. Засудження культу особи, початок нового етапу розвитку літератури.
11. «Празька школа» – літературне об'єднання 20-30-х років у еміграції, її місце у розвитку новітньої української літератури.
12. Активізація розвитку української літератури внаслідок другої хвилі еміграції в 40-і роки. МУР, його роль у цьому процесі.
13. Поезія і громадянська війна. Творчість В.Чумака, В.Еллана-Блакитного. Романтика боротьби, естетизація крові й насилля. Сучасне прочитання.
14. Творчі пошуки українських прозаїків початку 20-х років. Малі прозові жанри, розмаїття стилів, тем.
15. Становлення великих форм у літературі 20-х років (романи, повісті). Традиції і новаторство.
16. Розвиток класичної традиції в українській поезії 20-30-х рр. Творчість М.Зерова, М.Драй-Хмари, Ю.Клена як неокласиків.
17. Представники футуризму (М.Семенко) та авангардизму (В.Поліщук) в українській поезії 20-х років.
18. Представники модерністської прози: Г.Михайличенко і його символістський «Блакитний роман» та символіко-експресивний «Червоний роман» А.Головка.
19. Павло Тичина. Загальна характеристика творчості. Особливості стилю, місце в літературі, драма «сходження на Голгофу слави» (В.Стус).

20. Рання творчість П.Тичини. Збірка «Сонячні кларнети». Символізм пейзажної лірики («Гаї шумлять...», «Арфами, арфами...», «Коливалосся флейтами...» та ін.). Кларнетизм поета.
21. Інтимна лірика П.Тичини, її особливості («О, панно Інно...», «Не дивися так привітно...», «Ви знаєте, як липа шелестить?...» та ін.).
22. Осмислення П.Тичиною трагедії народу. Позиція поета-гуманіста («Скорбна мати», «Одчиняйте двері», збірка «Замість сонетів і октав»).
23. Відгук П.Тичини на українську національну революцію («Пам'яті тридцяти» («На Аскольдовій могилі») і трагедію України («Хто ж це так із тебе насміяться смів?», «Загупало в двері прикладом...»).
24. Поема П.Тичини «Золотий гомін» – пафосне вітання української визвольної революції, пророче передчуття трагедії. Композиція, поетика, символізм твору.
25. Творчість П.Тичини періоду війни. Мотиви патріотизму, гуманізму («Я утверждаюсь», «Весна (1942 р.)»).
26. М.Рильський. Загальна характеристика творчості. Місце поета у групі неокласиків. Життєва і творча драма митця, творчі злети і спади.
27. Мотиви кохання і тема краси природи в ранній ліриці М.Рильського («Яблука допили...». «Вже червоніють помідори», «Ластівки літають, бо літається...» та ін.). Музика і слово, «музичні» фантазії поета («Шопен»).
28. М.Рильський, «Слово про рідну матір». Жанр, композиція твору, характер тональності поетичного мовлення.
29. М.Рильський. Творчий шлях у часи відлиги. Мотиви пізньої лірики («Пісні» («Коли пісні мого краю»), «Розмова з другом», «Перед грозою», «Троянди й виноград» та ін.).
30. Інтимна лірика В.Сосюри («Коли потяг у даль загуркоче», «Так ніхто не кохав», «Васильки» та ін.). Зіставити інтимну лірику з аналогічними епізодами роману «Третя Рота».
31. Поеми В.Сосюри. Поема «Мазепа» – творча сміливість автора.
32. Життєвий і творчий шлях Є.Маланюка. Історіософічність творів поета. Роль у розвитку української літератури в еміграції.
33. Лірика Є.Маланюка. Драма історичного вибору й долі («Стилет чи стилос?...», «Ісход», «Біографія»).
34. Образ рідного краю і доля України в поезії Є.Маланюка («Вічне», «Високий ранок», «Варязька балада», «Антимарія» та ін.).
35. Поети Празької школи: О.Ольжич, О.Теліга, О.Лятуринська, Н.Лівицька-Холодна. Проблематика, особливості стилю, місце в розвитку української літератури.
36. Життєвий і творчий шлях, трагічна доля Є.Плужника.
37. Основні мотиви поезій Є.Плужника: філософічна споглядальність, сповідальність, імпресіоністична ліроепічність (вірші «Я – як і всі...», «Для вас, історики майбутні...», «Вчись у природи творчого спокою», «Річний пісок слідок ноги твоєї...» та ін.).
38. Творчість М.Бажана. Поеми «Розмова сердець», «Гофманова ніч».
39. Роман А.Головка «Бур'ян»: сучасне прочитання, проблематика твору.

- Зіставити первісний і перероблений фінали роману. Майстерність романіста, особливості композиції, стилю твору.
40. Система образів роману А.Головка «Бур'ян».
 41. Життєвий і творчий шлях Ю.Яновського. Неоромантична рання проза.
 42. Ю.Яновський. Роман «Майстер корабля». Проблематика, життєва основа твору, форми викладу й композиції. Неоромантичний стиль, символіка в романі.
 43. Система образів у романі Ю.Яновського «Майстер корабля». Реальні прототипи персонажів.
 44. Багатство змісту, досконалість художньої форми, жанрова своєрідність роману Юрія Яновського «Чотири шаблі».
 45. П'єса Ю.Яновського «Дочка прокурора». Новаторство проблематики. Розкриття морального обличчя сучасника. Глибина психологізму розробки образів драми.
 46. Новели Г.Косинки. Лірико-імпресіоністичне змалювання картин громадянської війни, їх глибокого трагізму («На золотих богів»), відтворення внутрішнього стану людини у драматичних ситуаціях («В житах»).
 47. Новела Г.Косинки «Змовини». Правдиве відображення трагедії заможного селянина-трудівника в умовах колективізації. Психологізм твору. Роль деталі, портретної характеристики у розкритті настроїв, внутрішнього світу героїв.
 48. Життєвий і творчий шлях Б.Антоненка-Давидовича. Трагедія долі. Особливості стилю, психологізм творів.
 49. Роман Б.Антоненка-Давидовича «Смерть». Проблема національного й гуманістичного відступництва українського інтелігента під тиском більшовицької ідеології. Образ Костя Горобенка. Особливості неореалістичного стилю, художня деталь, символічні образи в романі.
 50. Загальна характеристика творчості В.Підмогильного.
 51. Зображення драм і трагедій громадянської війни у творах В.Підмогильного (новела «Повстанці», повість «Третя революція»).
 52. Жорстокість «нового» світу і його жертви в оповіданнях В.Підмогильного «Історія пані ївги», «Проблема, хліба».
 53. Велика проза В.Підмогильного. Складність характерів, нівеляція особистості, моральних ідеалів персонажів у атмосфері міста («диалогія» – антитеза «Місто» – «Невеличка драма»).
 54. Творчість М.Хвильового. Особливості творчого почерку. Естетична суть «романтики вітаїзму».
 55. Новелістика М.Хвильового. Роздвоєння душі митця, зневіра в ідеї «загірної комуни»: «Кіт у чоботях», «Я (Романтика)».
 56. Проблематика і образи повістей М.Хвильового («Санаторійна зона» та «Сентиментальна історія»).
 57. Життєвий і творчий шлях Остапа Вишні. Традиції і новаторство, створення жанру усмішки.
 58. Усмішки-мемуари Остапа Вишні «Отак і пишу», «Моя автобіографія».

- Документальна достовірність, «секрети» творчості.
59. Ліричний гумор кримського циклу усмішок Остапа Вишні («Діва» й «Монах», «Кримська ніч» та ін.).
 60. Мисливські усмішки Остапа Вишні: дотепність, майстерність оповіді («Вальдшнеп», «Як варити і їсти суп із дикої качки», «Дикий кабан, або ведр» та ін.).
 61. Усмішки Остапа Вишні на суспільно-політичні теми («Зенітка», «Чукрен», «Чухраїнці»).
 62. Життєвий і творчий шлях У.Самчука. Історіософічність і монументальність художнього мислення.
 63. Роман У.Самчука «Марія». Проблематика, образи, особливості жанру, самотність стилю твору.
 64. Творчість О.Довженка-кінорежисера і письменника.
 65. О.Довженко. Кіноповість «Україна в огні», «Щоденник». Новаторство у постановці громадянських, патріотичних, гуманістичних проблем. Спільні мотиви кіноповісті і «Щоденника». Доля твору.
 66. О.Довженко. «Україна в огні». Проблематика, система образів, особливості композиції. Риси романтичного стилю, символіка.
 67. О.Довженко. «Зачарована Десна». Проблематика, філософське звучання твору. Образи. Особливості композиції і стилю кіноповісті.
 68. І.Багрянний. Загальна характеристика творчої особистості. Автобіографічний компонент творів письменника.
 69. Роман І.Багряного «Тигролови» у контексті антирепресивної літератури. Життєва основа, автобіографічність твору. Проблематика, жанр. Особливості стилю.
 70. Система образів у романі І.Багряного «Тигролови» (Григорій Многогрішний, родина Сірків, Медвин).
 71. Життєва і творча драма Т.Осьмачки. Огляд творчості.
 72. Поезія Т.Осьмачки. Проблематика. Тема України. Особливості стилю, символізм («Як купала мене мати», «Хто», «Труни в гаях»).
 73. Проза Т.Осьмачки. Проблематика, особливості стилю повістей «План до двору», «Ротонда душогубців». Повість «Старший боярин»: змалювання старосвітської України «перед руїною». Образи. Народна поетика, демонологія - основа авторського містично-екзистенційного бачення світу.
 74. Життєвий і творчий шлях В.Петрова (В.Домонтовича) – письменника-неокласика, вченого, розвідника.
 75. В.Домонтович. «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»: відображення морально-етичних, соціо-філософських проблем часу; неминуча драма «запереченого кохання».
 76. В.Домонтович, «Без ґрунту». Показ тотального безґрунтя – національного, суспільного, духовного як основа трагедії нації. Образи Ростислава Михайловича і Лариси Сольської. Художня довершеність повісті.
 77. Д.Гуменна. Роман «Діти Чумацького Шляху»: проблематика, образи.

78. Богдан-Ігор Антонич. Загальна характеристика творчості. Філософські та міфологічні основи творчості. Вірші «Автопортрет», «Автобіографія», «Привітання життя», «Пісня про незнищенність матерії».
79. Нерозривність людини й природи в поезіях Богдана-Ігоря Антонича. Вірші «Зелена євангелія», «Назустріч», «Різдво», «Вишні».
80. Модерністські пошуки Богдана-Ігоря Антонича, елементи сюрреалізму. Вірші «Апокаліпсис», «Ротації» та ін.
81. Становлення і розвиток модерністської української драматургії (І.Дніпровський, Я.Мамонтов та ін.). Театр Леся Курбаса.
82. Драматургія 30-50-х років. Втрата позицій, посилення заідеологізованості театрального мистецтва.
83. Життєвий і творчий шлях Миколи Куліша, його п'єси в контексті часу.
84. М.Куліш. Комедія «Мина Мазайло». Проблематика, образи, засоби комізму.
85. М.Куліш. Трагедія «Патетична соната». Сценічна історія, проблематика, образи Ілька і Марини. Традиції вертепної драми в будові твору.
86. І.Кочерга. Творчий доробок драматурга. Особливості поетики, символіка драматичних поем і п'єс. Морально-етичні і естетичні ідеали.
87. Драматична поема І.Кочерги «Ярослав Мудрий». Проблематика, особливості композиції, життєва основа. Образи.
88. Літературний процес 1940 – 50-х років в Україні.
89. Обстоювання проблеми виховання національного чину при визнанні автономності мистецтва, естетична концепція та сукупність мотивів лірики поетів «празької школи».
90. Патріотичні мотиви в ліриці Є.Маланюка.
91. Вольові імперативи в ліриці О. Ольжича. (збірка «Незаномому Воякові») та його «чиста поезія» (збірка «Підзамче»).
92. Життєвий і творчий шлях О.Довженка. «Щоденник» письменника як документ доби, свідчення про потворну природу тоталітаризму, трагічну долю України та її синів.
93. Розкриття трагедії українського народу в кіноповісті Олександра Довженка «Україна в огні». Величні образи українських людей. Драматична доля твору.
94. Автобіографічний характер кіноповісті О.Довженка «Зачарована Десна». Філософське осмислення краси людини і краси природи, всепроникаючий ліризм. Образ оповідача.
95. Мистецький Український Рух (МУР) як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували в таборах «Ді-Пі».
96. Висвітлення правди про голодомор у творчості письменників української діаспори (Василь Барка «Жовтий князь»).
97. Розкриття трагедії селянської родини як частки трагедії всієї української нації в романі Уласа Самчука «Марія». Жанрова специфіка роману. Уславлення трудівника-селянина, філософське осмислення тисячолітніх сімейних традицій, непорушних норм звичаєвого права. Деформація

українського національного характеру під впливом більшовицької ідеології.

98. Художня рецепція І.Багряним тоталітарного режиму в СРСР. Розкриття механізму нищення людини та нації в романі «Сад Гетсиманський».
99. Авантюрицько-пригодницька повість І.Багряного «Тигролови». Алегоричність назви, сюжетні лінії, проблематика твору.
100. Утвердження високогуманних взаємин між людьми в романі М.Стельмаха «Правда і кривда».
101. Багатопроблемність, філософська наснаженість, гуманізм роману М.Стельмаха «Чотири броди». Народнопоетичні джерела мови твору.
102. Спроба О.Гончара гуманізувати нормативи «соцреалізму» у трилогії «Прапорносії». Полеміка навколо цього твору.
103. Роман О. Гончара «Собор». Літературна історія, особливості композиції, проблематика роману. Образ собору і його символічне значення.
104. Система образів роману О.Гончара «Собор». Духовне багатство, принциповість, громадянська позиція героїв твору. Осуд духовного браконьєрства, кар'єризму, безпринципності.
105. Інтерпретація колізій воєнної дійсності в романі О. Гончара «Людина і зброя». Елементи автобіографізму в романі.
106. Проблематика та особливості поетики новелістики О.Гончара.

Критерії та норми оцінювання знань студентів з «Історії української літератури першої половини ХХ століття»

При оцінюванні знань, умінь і навичок студентів з історії української літератури **враховується:**

- 1) наявність і характер засвоєння теоретичних знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань);
- 2) якість актуалізації знань з історії української літератури (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура професійного мовлення);
- 3) рівень сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань на практиці;
- 4) прояв творчості і самостійності в навчально-пізнавальній діяльності;
- 5) якість виконання самостійної навчальної роботи та ІНДЗ (зміст і оформлення, своєчасність виконання, володіння навчальним матеріалом, точність відповідей на запитання).

Оцінка успішності студентів з засвоєння навчальної дисципліни «Історія української літератури першої половини ХХ століття» здійснюється на основі оцінки:

- 1) індивідуальної;
- 2) самостійної роботи;
- 3) роботи на семінарських заняттях;
- 4) підсумкового заліку за 7 семестр;
- 5) підсумкового екзамену за навчальний рік

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає конспектування запропонованих викладачем літературно-критичних статей; ведення читацького щоденника кожним студентом за такими рубриками: автор, назва твору, тема та ідея, художні особливості, герої твору; виразне читання напам'ять поетичних творів та виконання науково-дослідної роботи на одну із запропонованих тем.

Активна участь у роботі гуртка, проблемних груп кафедри, написання і захист наукової доповіді протягом навчального року оцінюється балом 10 за шкалою ECTS, і може замінити виконання індивідуальних завдань.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота передбачає виконання домашніх завдань (підготовка до семінарських занять, поточного (модульного) контролю, підсумкових заліків за осінній семестр та за навчальний рік), доопрацювання матеріалів лекції за допомогою комп'ютерного курсу, роботу в інформаційних мережах, опрацювання додаткової літератури, складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення, написання рецензій, есе, творчих робіт. Результати самостійної роботи розглядаються та оцінюються на семінарських заняттях, на підсумкових заліку та екзамені за 7 семестр і за навчальний рік.

Критеріями оцінювання самостійної роботи є міра опанування темою, наявність конспектів наукової літератури, ступінь орієнтації в опрацьованому матеріалі, самостійність, активність, зацікавленість студента.

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях

Оцінювання знань студента під час семінарських занять відбувається за такими критеріями: повнота розкриття питання, логічність і стиль виступу, міра засвоєння матеріалу, вміння обґрунтувати свою позицію і відповіді на запитання викладача, оперування науковою літературою, володіння фактографічним матеріалом, вміння узагальнити і зробити аргументовані висновки.

Критерії оцінювання контрольних робіт (поточного (модульного) контролю)

Контрольна робота є підсумком роботи студента протягом модулю або протягом семестру. Викладач може використовувати різні форми контролю: тест, письмова відповідь на запитання, експрес-опитування. Критерієм оцінювання є повнота, логічність, обґрунтованість відповіді, вміння орієнтуватися в логічному та історичному просторі культури, оперувати поняттями і категоріями культурології, зв'язувати фактографічний матеріал з хронологічним виміром культури, узагальнювати і робити висновки. Якщо студент не опанував матеріалом, контрольна робота не зараховується.

Критерії оцінювання знань студентів на підсумковому заліку за 7 семестр

На підсумковому заліку за 7 семестр враховується активність роботи студента з засвоєння змісту I і II модулів, виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи, а також рівня знань, який студент продемонстрував при написанні підсумкової (модульної) роботи.

Критерії оцінювання знань студентів на підсумковому екзамені за навчальний рік

Оцінювання знань на підсумковому екзамені за навчальний рік здійснюється на основі відповіді на теоретичні запитання.

Критерієм оцінки відповіді на екзамені служить рівень володіння студентом теоретичним і фактографічним матеріалом курсу.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Історія української літератури першої половини ХХ століття» складається із суми балів за самостійну, індивідуальну роботу, контрольні роботи, за відповіді на семінарських заняттях, на підсумкових заліку і екзамені. Вона конвертується за шкалою ECTS і становить 100 балів (максимум).

Норми оцінювання:

Оцінка «5» (А) «відмінно» ставиться, якщо студент показав:

- повне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи на синхронічному та діахронічному рівнях;
- чітке знання жанрових форм, вміння співвідносити типологічно

схожі явища сучасної української літератури та зарубіжних літератур;

- термінологічно точне знання літературознавчих понять, їх правильне застосування;
- вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови.

Оцінка «4,5» (В) «добре» ставиться, якщо студент показав:

- загальне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;
- термінологічно точне знання літературознавчих понять, але недостатнє вміння їх застосування;
- вміння висловлювати свої міркування з приводу тих чи інших літературознавчих проблем, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного;.

Оцінка «4» (С) «добре» ставиться, якщо студент показав:

- вміння аналізувати текст, проводити порівняльний аналіз творів недостатні, не спираються на літературознавчі знання;
- вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але бракує чіткої аргументації, мають місце мовні огріхи;
- практичні навички поступаються теоретичній підготовці; домінує репродуктивний тип відповіді.

Оцінка «3,5» (Д) «задовільно» ставиться, якщо студент показав:

- неповне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;
- у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування на практиці;
- недостатньо сформовані вміння аналізувати текст, висловлюючи своє ставлення до тих чи інших літературознавчих проблем, проводити порівняльний аналіз творів;
- відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки.

Оцінка «3» (Е) «задовільно» ставиться, якщо студент показав:

- неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища літературного характеру;
- слабкі навички самостійного аналізу теоретичних, практичних проблем, запропонованих студенту;
- задовільні навички ведення наукової дискусії;

• відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки; неточності у знаннях.

Оцінка «2»(FX) «незадовільно» ставиться, якщо студент показав:

- слабкі знання змісту літературознавчого курсу, не опанував наукові першоджерела, художні тексти, літературно-критичні матеріали;
- низький рівень історико-літературних та літературознавчих знань;
- поверхова відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна.

Оцінка «1»(F) «незадовільно» ставиться , якщо студент показав:

- відсутність знань змісту літературознавчого та методичного курсів;
- відсутність загально-гуманітарного та наукового мислення;
- відсутність практичних навичок.